

Masterproef Politieke Communicatie

**Bekende Vlamingen en Politieke Families: een garantie op
electoraal succes?**

Dorien Baens

**Promotor: Prof. Dr. Peter Thijssen
Verslaggever: Prof. Dr. Peter Van Aelst**

Master Politieke Communicatie (www.politiekecommunicatie.be)
Rolnummer: s0104068
Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen
Academiejaar 2010-2011

Masterproef Politieke Communicatie

Bekende Vlamingen en Politieke Families: een garantie op electoraal succes?

Dorien Baens

**Promotor: Prof. Dr. Peter Thijssen
Verslaggever: Prof. Dr. Peter Van Aelst**

Master Politieke Communicatie (www.politiekecommunicatie.be)
Rolnummer: s0104068
Faculteit Politieke en Sociale Wetenschappen
Academiejaar 2010-2011.

Voorwoord

“I can no other answer make, but, thanks, and thanks”

(William Shakespeare)

Een thesis schrijf je niet alleen. Zonder de hulp, steun en expertise van verschillende personen uit mijn omgeving zou ik deze masterproef vandaag niet voor kunnen leggen. Ik wil van deze ruimte dan ook graag gebruik maken om hen van harte te bedanken.

Vooreerst gaat mijn dank uit naar mijn promotor prof. dr. Peter Thijssen voor de uitstekende begeleiding. Doorheen het hele proces kon ik steeds bij hem terecht met al mijn vragen en problemen.

Speciale dank gaat uit naar mijn ouders. Zonder hun steun zou ik niet zijn wie ik nu ben. Zij gaven mij de afgelopen jaren alle kansen. Ook doorheen dit proces bleven ze mij opnieuw steunen en helpen waar ze konden.

Daarnaast wil ik mijn vriend, Bennie, en mijn vriendinnen, in het bijzonder Ingrid, Minette, Sofie, Helena en Kim bedanken. Zij zijn doorheen het hele proces steeds in mij blijven geloven, stonden altijd klaar met bemoedigende woorden en verschaften mij de noodzakelijke studiepauzes wanneer ik daar behoefte aan had. Ook wil ik mijn Politieke Communicatie – collega's bedanken om de eindeloze weken in de bibliotheek een stuk dragelijker te maken.

Aangezien de eerste levensjaren van een kind cruciaal zijn voor zijn verdere ontwikkeling, kan ik het absoluut niet nalaten mijn grootmoeder, 'de bomma', hier te bedanken. Ook zij betekende een grote steun voor mij!

Inhoudsopgave

Lijst met tabellen	1
Lijst met figuren	2
Abstract	3
Hoofdstuk 1 : situering van het onderzoek	4
1.1 Inleiding	4
1.2 Probleemstelling	5
1.3 Relevantie	6
1.3.1 Wetenschappelijke relevantie	6
1.3.2 Maatschappelijke relevantie	7
1.4 Methode	8
1.5 Opbouw	8
Hoofdstuk 2 : BV's en PF's op kieslijsten	10
2.1 Situatieschets	10
2.2 Verklaringen	12
2.2.1 Algemeen	12
2.2.2 De kiezer als vrager	13
A. Een groeiend politiek wantrouwen	13
B. De ontzuiling en de volatiele kiezer	14
C. Het kiessysteem en de voorkeurstem	14
2.2.3 De politiek en de media als aanbieder	15
A. Personalisering	15
B. Mediatisering	17
C. Rekrutering	20
D. Politieke opvoeding en kapitaal	20
2.3 Een garantie op electoraal succes?	21
2.4 Conclusie	22
Hoofdstuk 3 : hypothesen	24
Hoofdstuk 4 : conceptualisering	25
4.1 Politieke Familie	25
4.1.1 Definitie	25

4.1.2	Criteria	25
	A. Aantoonbare bloedband	25
	B. Niveau van bekendheid	26
4.2	Bekende Vlaming	26
4.2.1	Definitie	26
4.2.2	Criteria	27
	A. Tijdstip van bekendheid	28
	B. Sector van oorsprong	28
	C. Onderwerp van het artikel	28
Hoofdstuk 5 : methodologie		30
5.1	Afbakening van het onderzoek	30
5.1.1	Verkiezingen	30
5.1.2	Politieke partijen	30
5.1.3	Kandidaatslijsten en kieskringen	30
5.2	Variabelen	31
5.3	Gebruikte data	33
5.4	Analysemethode	34
5.5	Het belang van de context	34
Hoofdstuk 6 : onderzoeksresultaten		35
6.1	Analyse van de kieslijsten	35
6.1.1	Politieke Families	35
6.1.2	Bekende Vlamingen	40
6.1.3	Conclusie	48
6.2	Multi-variate regressieanalyses	49
6.2.1	Partijtoebehoren	52
6.2.2	Demografische kenmerken	52
6.2.3	Bekendheid uit andere maatschappelijke sferen	53
6.2.4	Gekendheid uit politieke activiteiten	54
6.2.5	Lijstkenmerken	55
6.2.6	Politieke stabiliteit	55
6.2.7	Conclusie	56
Algemeen besluit		57
Bibliografie		61
Bijlagen		66

Lijst van tabellen

<u>Tabel 1</u> : kandidaten met politieke familiebanden bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers in 2003, 2007 en 2010	35
<u>Tabel 2</u> : BV-politici bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers in 2003, 2007 en 2010	41
<u>Tabel 3</u> : algemene analyse 2003	50
<u>Tabel 4</u> : algemene analyse 2007	50
<u>Tabel 5</u> : algemene analyse 2010	51
<u>Tabel 6</u> : een garantie op electoraal succes?	58

Lijst van figuren

<u>Figuur 1</u> : partijkeuze PF's 2003	39
<u>Figuur 2</u> : partijkeuze PF's 2007	39
<u>Figuur 3</u> : partijkeuze PF's 2010	39
<u>Figuur 4</u> : geografische spreiding PF-kandidaten	39
<u>Figuur 5</u> : lijstplaats PF's 2003	40
<u>Figuur 6</u> : lijstplaats PF's 2007	40
<u>Figuur 7</u> : lijstplaats PF's 2010	40
<u>Figuur 8</u> : partijkeuze BV's 2003	45
<u>Figuur 9</u> : partijkeuze BV's 2007	45
<u>Figuur 10</u> : partijkeuze BV's 2010	45
<u>Figuur 11</u> : geografische spreiding BV-kandidaten	46
<u>Figuur 12</u> : sector van herkomst 2003	47
<u>Figuur 13</u> : sector van herkomst 2007	47
<u>Figuur 14</u> : sector van herkomst 2010	47
<u>Figuur 15</u> : lijstplaats BV's 2003	48
<u>Figuur 16</u> : lijstplaats BV's 2007	48
<u>Figuur 17</u> : lijstplaats BV's 2010	48

Abstract

In deze masterproef wordt nagegaan of het feit dat kandidaten op kieslijsten Bekende Vlamingen (BV) zijn of deel uitmaken van een Politieke Familie (PF), een significant effect heeft op hun aantal voorkeurstemmen. Zowel BV's als PF's hebben immers, om andere redenen dan hun politieke ervaring, naambekendheid verworven bij het grote publiek. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, werden de kieslijsten van de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers van 2003, 2007 en 2010 bestudeerd. In totaal werden er 2.375 kandidaten geanalyseerd. Uit de drie uitgevoerde lineaire regressieanalyses blijkt dat bij de twee laatste Kamerverkiezing zowel Bekende Vlamingen als leden van een Politieke Familie significant meer voorkeurstemmen behaalden dan doorsnee, onbekende kandidaten. Het zijn vooral de PF's die voordeel halen uit hun naambekendheid. Daarnaast blijkt zowel het '*BV-effect*' als het '*PF-effect*' belangrijker te worden doorheen de tijd. De kiezer stemt met andere woorden steeds meer op kandidaten met een bekende naam.

Sleutelbegrippen: Bekende Vlaming, Politieke Familie, determinanten van voorkeurstemmen.

Hoofdstuk 1 : situering van het onderzoek

1.1 Inleiding

Bekende Vlamingen op kieslijsten: het is intussen een welgekend fenomeen. Naar aanleiding van elke verkiezing zijn er wel enkele politieke partijen die '*witte konijnen*' uit hun hoed toveren. Zo ontstond er bij de laatste federale verkiezingen commotie rond het opduiken van Rik Torfs en Siegfried Bracke op kieslijsten. Ook Anne De Baetzelier, die de Senaatslijst trok voor Lijst Dedecker, kreeg bakken kritiek te verwerken. Zonen of dochters van toppolitici is vaak hetzelfde lot beschoren. De overstap van Alexander De Croo naar de politiek is bijvoorbeeld ook niet onopgemerkt voorbij gegaan. Zijn kandidaatstelling als voorzitter van Open VLD zette kwaad bloed binnen de partij.

1999 was het eerste jaar waarin de kieslijsten overspoeld werden met Bekende Vlamingen (BV's). Ze stelden zich kandidaat op federale, Vlaamse en/of Europese lijsten. Bij de gemeente- en provincieraadsverkiezingen, één jaar later, werd deze trend verder gezet. Bij de laatste lokale verkiezingen op 8 oktober 2006 bevolkte een record aantal BV's de kieslijsten. Volgens Frederik De Swaef (2007, pp. 26-28) zagen we bij deze stembuslag, tegenover de eerste grote BV-golf in 1999, een verdubbeling van het aantal BV's op kieslijsten. Hij is dan ook van mening dat het fenomeen van BV's in de politiek, in tegenstelling tot wat sommige opiniemakers denken, in 2006 nog niet over zijn hoogtepunt heen was.

Voor de Politieke Families (PF's) ligt dit echter anders. Ouders of grootouders van Vlaamse politici die eveneens politiek actief zijn of waren, is geen fenomeen van de laatste jaren. In de aanloop naar de regionale verkiezingen van 2009 ontstond er aardig wat ophef over deze familiebanden. Patricia De Waele maakte in dat jaar de overstap van Open VLD naar Lijst Dedecker. Ze nam deze beslissing omdat ze van mening is dat de familiedynastieën binnen Open VLD de plaats van hardwerkende militanten innemen (Moerman, 14.04.2009). In 2009 was niet minder dan één op tien Vlaams verkozenen een kind uit een Politieke Familie (Belga/adv, 15.04.2009).

Toch hebben BV's en PF's, de twee actoren die de focus vormen van deze masterproef, ook een belangrijk gemeenschappelijk kenmerk: hun (naam)bekendheid. Ze kunnen beiden beschouwd worden als '*bekende politici*'. Het essentieel verschil tussen beide categorieën is de manier waarop ze deze bekendheid verworven. BV's genieten een directe bekendheid vanuit de media. De media-aandacht die zij voor hun overstap naar de politiek kregen, was niet politiek gerelateerd. Hierin schuilt het grote verschil met Politieke Families. In tegenstelling tot BV's verwerven zonen of dochters van toppolitici hun bekendheid wel binnen de politieke sfeer. Zij genieten een afgeleide naambekendheid via familiale affiliatie.

1.2 Probleemstelling

In eerste instantie is dit onderzoek beschrijvend van aard: er wordt een beeld geschetst van de BV's en PF's in Vlaanderen. Hoeveel Bekende Vlamingen of leden van Politieke Families stonden er bij de afgelopen verkiezingen bijvoorbeeld op de kieslijsten? Elke BV of PF die zich kandidaat stelt gaat veelvuldig over de tong in de media. Krijgen we bijgevolg de indruk dat onze kieslijsten overspoeld raken door Bekende Vlamingen of Politieke Families, terwijl dit in praktijk helemaal niet zo is? Hetzelfde geldt voor de verschillende politieke partijen. Lijst Dedecker wordt vaak geopperd als '*BV-partij bij uitstek*'. Erg verwonderlijk is dit niet, aangezien de partij in eerste instantie genoemd werd naar iemand die als BV bestempeld kan worden. Bij de laatste federale verkiezingen werd de LDD-lijst ook getrokken door Anne De Baetzelier, een '*BV pur sang*'. Maar betekent dit dat deze partij, in vergelijking met de andere Vlaamse politieke partijen, effectief het meeste BV's op zijn lijsten plaatst? Daarnaast wordt er nagegaan of het aantal BV-politici de laatste jaren toe- of afgenomen is. Was het fenomeen, zoals De Swaef (2007, p. 28) stelde, in 2006 inderdaad nog niet over zijn hoogtepunt heen? Politicoloog Carl Devos poneerde in 2007 immers dat de hype inmiddels wel voorbij was (De Clercq & Pauwelyn, 03.03.2007).

Een tweede en belangrijker doelstelling van deze masterproef is nagaan of BV's en politici uit een Politieke Familie significant meer voorkeurstemmen behalen dan doorsnee kandidaten. Dit onderzoek is dus ook verklarend van aard. Er wordt nagegaan of de naambekendheid van deze BV's en PF's hen effectief een electoraal voordeel oplevert. Volgens Carl Devos blijken politici uit Politieke Families alleszins ware stemmenkanonnen te zijn (De Smet, 15.04.2009). Een peiling van de VRT toont echter aan dat niet minder dan 80% van de Vlamingen vindt dat politieke dynastieën niet zomaar aanvaard mogen worden. Zij zijn van mening dat PF's zich op politiek vlak moeten bewijzen en dat partijen hen niet zonder meer (verkiesbare) plaatsen mogen aanbieden op de lijsten. Een familieband hebben met een gekende toppoliticus of –politica wil immers niet zeggen dat ook de persoon in kwestie over politiek talent beschikt (Why 5 Research, 2009). De Vlaming blijkt dus kritisch te staan tegenover de talrijke familiebanden in de politiek, maar stemt volgens Devos wel op deze kandidaten. Dit onderzoek wil nagaan of de Vlaming inderdaad significant meer op kandidaten met '*een bekende achternaam*' stemt, of is dit slechts een illusie? De centrale vraagstelling van deze masterproef luidt dus als volgt: *behaalden Bekende Vlamingen en Politieke Families significant meer voorkeurstemmen dan doorsnee kandidaten bij de laatste drie federale verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers?* Het aantal voorkeurstemmen van de kandidaten zal de afhankelijke variabele vormen doorheen deze analyse. Deze studie zal ook op zoek gaan naar andere factoren die het aantal naam- of voorkeurstemmen van een kandidaat kunnen verklaren.

Tenslotte bevat deze masterproef eveneens een longitudinaal luik. Uitgaande van de steeds toenemende mediatisering van de samenleving en de politiek, zou verondersteld kunnen worden dat

het naambekendheidseffect van kandidaten steeds belangrijker wordt. Dit onderzoek zal nagaan of het 'BV-effect' en het 'PF-effect' belangrijker worden doorheen de tijd.

Eerder onderzoek van Frederik De Swaef (2007) naar Bekende Vlamingen in de politiek was hoofdzakelijk kwalitatief van aard en belichtte het standpunt van de BV's: waarom hebben zij besloten om in de politiek te stappen? Deze masterproef bekijkt de gehele problematiek eerder vanuit het oogpunt van de kiezer. Geven zij hun stem aan BV's of PF's? En baseren zij hun keuze steeds meer op deze naambekendheid? Buiten verschillende masterproeven (De Swaef, 2007; Weyers, 2000) en enkele ruimere analyses naar personalisering (Thijssen & Jacobs, 2004; Maddens, Put & Vanlangenakker, 2010) is er in Vlaanderen op wetenschappelijk vlak weinig verschenen over de problematiek van BV-politici. Dit staat in schril contrast met de inkt die er al over gevloeid is in de Vlaamse pers en op politieke blogs en fora. Wat de politieke familiebanden in Vlaanderen betreft, verscheen er in 2007 een studie van Daniël Coninckx, waarin hij een overzicht gaf van het volledige wetenschappelijke onderzoek naar politieke elites in België van 1946 tot 2006. In dit verband kaartte de auteur het gebrek aan studies en relevante bronnen omtrent de vorming en instandhouding van politieke dynastieën aan (Coninckx, 2007, p. 325; 336). Deze masterproef wil bijdragen tot de wetenschappelijke kennis over BV-politici en Politieke Families in Vlaanderen.

1.3 Relevantie

1.3.1 Wetenschappelijke relevantie

Binnen de politieke wetenschappen wordt er veelvuldig onderzoek gedaan naar verkiezingsresultaten en de voorkeurstemmen van kandidaten. Maddens, et. al. (2010) onderzochten bijvoorbeeld welke factoren het meest bepalend zijn voor het aantal voorkeurstemmen van een kandidaat. Zij concludeerden dat de plaats op de lijst, de vorige politieke functie van de kandidaat en zijn of haar persoonlijke investering in de campagne in grote mate bepalend zijn voor zijn of haar electoraal succes. Persoonlijke kenmerken zoals geslacht of leeftijd bleken geen rol te spelen. Enkele jaren voordien toonden Maddens, Wauters, Fiers & Noppe (2004) reeds aan dat ook de verkiezingsuitgaven, de hoeveelheid media-aandacht, de sterkte van de partij in de kieskring, een eventuele gelijktijdige kandidaatstelling voor de Senaat en het aantal uitgebrachte naamstemmen een invloed hebben op het aantal voorkeurstemmen van een kandidaat. Tenslotte onderzochten ook Thijssen en Jacobs (2004) waarom bepaalde verkiezingskandidaten significant beter scoren in termen van het aandeel voorkeurstemmen dan anderen. Zij onderscheidten factoren zoals politieke activiteiten, lijstfactoren en partijtoehoren. Indien uit dit onderzoek blijkt dat BV's en PF's significant meer voorkeurstemmen behalen, kunnen deze factoren aan de voorgenoemde variabelen worden toegevoegd. Dit zou betekenen dat het aantal voorkeurstemmen van politieke kandidaten beter verklaard en voorspeld kan worden.

Tijssen & Jacobs (2004) toonden reeds aan dat bij de Antwerpse districtsraadsverkiezingen van 8 oktober 2000 de factor '*bekendheid*' een impact had op het voorkeurstempercentage van de kandidaten. Ook Van Aelst, Maddens, Noppe en Fiers (2006) concludeerden dat, wat zij het '*BV-schap*' noemen, bij de federale verkiezingen van 2003 een significant effect had op het aantal voorkeurstemmen. Dit onderzoek wil nagaan of het naambekendheidseffect van BV's en PF's ook een rol speelt op het federale niveau, en meer concreet bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers van 2003, 2007 en 2010. Op basis van deze resultaten, kunnen de besproken theorieën worden aangevuld. Daarnaast wil dit onderzoek een beeld vormen van de evolutie van dit effect: wordt het meer of minder belangrijk doorheen de tijd?

1.3.2 Maatschappelijke relevantie

Op tal van verschillende online fora en blogs is het onderwerp van deze masterproef een belangrijk punt van discussie. Opvallend is dat de meeste mensen zich negatief uitlaten over deze fenomenen. Wat de BV's betreft, lezen we reacties zoals "een kaakslag voor andere partijleden die zich jarenlang hebben ingezet" (Tony, 13.05.2010), "puur marketingbedrog" (Rejo, 12.05.2010) en "plat opportunisme" (Desmyttere, 10.05.2010). De Vlaming lijkt ook de Politieke Families geen warm hart toe te dragen. 80% van de Vlamingen vindt dat verkiezingen een populariteitstest worden waarbij bekende koppen stemmen gaan ronselen op verschillende lijsten (Why 5 Research, 2009). Het grootste punt van kritiek is dat deze '*bekende koppen*' met de beste plaatsen op de lijsten gaan lopen, hoewel er binnen de partijen een bikkelharde strijd wordt gevoerd voor de beschikbare plaatsen. Volgens Carl Devos straalt dit negatief af op het reeds belabberde imago van de politiek (De Smet, 15.04.2009). Dit beeld wat de burger heeft van de politiek, al dan niet gevormd en beïnvloedt door de media, zal politiek wantrouwen in de hand werken en politieke participatie afremmen (Sociumi, 2006). Het behoeft geen betoog dat politiek wantrouwen en dalende participatie twee grote maatschappelijke problemen zijn. De politieke elite kan deze en andere problemen, zoals de groei van het politiek cynisme, in de hand werken door deze '*bekende koppen*' bovenaan op hun lijsten te plaatsen.

Aan de andere kant denken politieke partijen dat BV's en andere bekende namen op de kieslijst in hun voordeel spelen. Anders zouden ze hen uiteraard geen plaats aanbieden. Naambekendheid helpt immers ook een product te verkopen. Denk maar de omzetsijgingen van een bekend zuivelmerk nadat BV's zoals Enzo Scifo en Sabine Appelmans opdoken in reclamespotjes van het merk (Van Gestel & De Meyer, 2002, p. 62). '*Bekende Vlamingen kunnen een potje yoghurt aan de man brengen, dus ook een politieke partij*', lijkt de redenering van de partijen. Dit onderzoek zal proberen aan te tonen of het plaatsen van deze personen op kieslijsten inderdaad meer stemmen oplevert voor de partij. Indien dit niet zo is, zou het enkel tot gevolg hebben dat de kiezer een (nog) negatiever beeld krijgt van de politiek en zijn vertrouwen verder verliest. In dit geval zouden politieke partijen beter inzetten op trouwe partijmandatarissen zonder bekende naam. De resultaten van dit onderzoek

kunnen dus effectief gebruikt worden door de partijen bij het bepalen van hun strategie voor de komende verkiezingen.

1.4 Methode

Dit onderzoek is kwantitatief van aard. Via drie multi-variate regressieanalyses, één voor elke geanalyseerde verkiezing, onderzoeken we of het naambekendheidseffect van BV's en PF's een invloed heeft op het percentage voorkeurstemmen van de kandidaten (als percentage van het totale aantal geldige stemmen in de kieskring). Via deze analyses wordt eveneens nagegaan welke andere factoren bepalend zijn voor hun electoraal succes. De analyses worden uitgevoerd op een omvangrijke dataset die zelf werd samengesteld.

1.5 Opbouw

In dit eerste hoofdstuk werd er een korte inleiding op het onderwerp van deze masterproef gegeven. Ook de probleemstelling, de maatschappelijke en wetenschappelijke relevantie en de gebruikte onderzoeksmethode werden besproken. In wat volgt zal de verdere inhoud van deze masterproef kort overlopen worden.

In het tweede hoofdstuk wordt er een overzicht gegeven van de literatuur die gerelateerd is aan het onderwerp van deze masterproef. Vooreerst wordt er een beeld geschetst van de Bekende Vlamingen en Politieke Families op kieslijsten. Er wordt tevens op zoek gegaan naar mogelijke verklaringen voor deze fenomenen. Tenslotte wordt er nagegaan wat er binnen de literatuur beschikbaar is over het electoraal succes van deze kandidaten.

Het derde hoofdstuk vormt de link tussen de literatuurstudie en de onderzoeksresultaten van deze masterproef. In dit hoofdstuk worden de hypothesen die we aan de hand van dit onderzoek willen testen, weergegeven.

Hoofdstuk vier van deze masterproef zal de twee belangrijkste concepten die in dit onderzoek aan bod komen bespreken: een Bekende Vlaming en een Politieke Familie. Een goede definiëring en afbakening van deze begrippen is noodzakelijk voor het verdere verloop van het onderzoek.

In het vijfde hoofdstuk komt de gehanteerde onderzoeksmethode uitgebreid aan bod. In eerste instantie gaan we in op de afbakening van het onderzoek. Daarna worden de variabelen die in acht genomen worden besproken. Ook de aard en afkomst van de gebruikte data en de analysemethode komen aan bod in dit methodologisch hoofdstuk.

Het zesde hoofdstuk vormt de kern van deze masterproef. Hier worden de onderzoeksresultaten uitgebreid beschreven. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen het beschrijvende en het verklarende luik van dit onderzoek. Vooreerst wordt er een overzicht gegeven van de huidige situatie: Hoeveel en welke BV's en PF's stelden zich kandidaat bij de laatste federale verkiezingen? Op welke lijsten stonden ze? En raakten ze ook daadwerkelijk verkozen?. In een tweede deel wordt er nagegaan of deze kandidaten ook effectief meer voorkeurstemmen behalen.

In het algemeen besluit gaan we na of de hypothesen bevestigd of verworpen kunnen worden en worden er aanbevelingen gegeven voor verder onderzoek.

Hoofdstuk 2 : BV's en PF's op kieslijsten

2.1 Situatieschets

Vlak na de Tweede Wereldoorlog doken in Vlaanderen de eerste Bekende Vlamingen in de politiek op. Niet toevallig loopt hun intrede op de kieslijsten gelijk met de personalisering en mediatisering van de politiek, twee evoluties binnen de politieke cultuur die de weg geruimd hebben voor BV-politici (De Swaef, 2008, p. 38). In eerste instantie ging het hoofdzakelijk om personen uit de zakenwereld die opkwamen voor de toenmalige CVP (De Ridder, 1999, pp. 167-169). Schrijver Louis-Paul Boon, zanger Louis Neefs en BRT-omroepster Aimée De Smet waren de eerste '*BV's pur sang*' die de stap naar de gemeentelijke politiek zetten (De Swaef, 2007, p. 27). De BV's op Vlaamse of federale kieslijsten lieten langer op zich wachten. Pas in 1987 stelden de eerste mediagezichten zich kandidaat bij nationale verkiezingen. In deze beginperiode gingen politieke partijen nog voorzichtig om met BV-politici. Ze waren bezorgd of de kiezer hen wel ernstig zou nemen. Maar aan het begin de jaren negentig viel alle schroom om Bekende Vlamingen te ronselen weg. Dat '*Beruchte Vlaming*' Jean-Pierre Van Rossem er in 1991 samen met regisseur Jan Decorte in slaagde met hun eigen partij in het parlement te raken, overtuigde blijkbaar de laatste partijen van het electoraal potentieel van BV's (De Swaef, 2008, pp. 38-39). In 1999 volgde dan de dijbreuk aan BV's op nationale lijsten. In tegenstelling tot deze BV's zijn politici afkomstig uit Politieke Families geen recent gegeven in Vlaanderen. De families Eyskens, Dehaene, Van den Bossche, Tobback en De Gucht domineren al decennialang de Belgische - en Vlaamse politiek. De voorouders van sommige van deze PF's stonden reeds voor de Tweede Wereldoorlog op de kieslijsten. Politieke Families zijn een fenomeen van alle tijden. Onderzoekers zoals Clubok, Wilensky & Berghorn (1969, pp. 1040-1047) stelden wel dat naargelang maatschappijen moderniseren, politieke familietradities minder belangrijk worden. Zij baseren hun stelling op de resultaten van hun onderzoek naar de familiale achtergrond van leden van het U.S. Congres van 1789 tot 1961. In 1790 bleek 24,2% van de leden van het Congres een zoon, kleinzoon, broer, neef of kozijn te hebben die ook lid is geweest van het Congres. In 1960 was dit percentage gedaald tot slechts 5%. De auteurs controleerden op de toename van de populatie. Volgens sommige auteurs zijn Politieke Families een typisch premodern fenomeen zijn (Putnam, 1976, p. 63). Kurtz (1997, pp. 96-97) gaat echter tegen deze theorieën in door te stellen dat het aantal politieke familiebanden in een land niet gerelateerd zijn met zijn moderniseringsgraad.

Het aantal BV's en PF's op kieslijsten of in het parlement, vormt een tweede wezenlijk verschil tussen beide groepen. Voor wat de Bekende Vlamingen betreft, tonen verschillende studies aan dat er absoluut geen sprake is van een massale toestroom van BV's op kieslijsten. Het aantal BV-politici staat in schril contrast met de ruchtbaarheid die de media aan dit fenomeen geeft. Uit het onderzoek van De Swaef (2008, pp. 75-83) blijkt dat slechts 0,21% van alle 35 724 kandidaten die in 2006 op de lijsten voor de gemeenteraadsverkiezingen verschenen, als Bekende Vlaming beschouwd kunnen

worden. Dit betekent dat in totaal slechts 75 BV's zich kandidaat stelden. Weyers (2000, p. 87) stelde vast dat bij de beruchte '*BV-verkiezingen*' van 1999 slechts 29 BV's terug te vinden waren op de kieslijsten voor het Vlaamse parlement, de Brusselse hoofdstedelijke raad, de Kamer van volksvertegenwoordigers, de Senaat en het Europees parlement. BV-politici vormen dus slechts een verwaarloosbaar percentage van alle kandidaten bij verkiezingen. Van dit klein aantal kandidaten, raakt ook nog maar een deel effectief verkozen. Voor politici uit een Politieke Familie ligt dit echter anders. In 2009 werd vastgesteld dat niet minder dan 26 Vlaams verkozenen voor het Vlaams parlement, het Brussels parlement, de federale Kamer of de Senaat een ouder hebben die het ook al maakte in de politiek. Dit maakt dat één op tien afkomstig is uit een familie met een politieke traditie (Belga/adv, 15.04.2009). Ook Suzanne Vanhooymissen (2010, pp. 60-61) bestudeerde zeer recentelijk de politieke achtergrond van Vlaamse politici met een mandaat op het Europees, federaal, Vlaams en Brussels Hoofdstedelijk niveau. Zij concludeerde dat niet minder dan 43,2% van deze politici afkomstig is uit een politiek actieve familie. Tenslotte deden ook van Liefveringhe, Devos en Steyvers (z.d.) onderzoek naar Vlaamse politieke familieverbanden. Zij bestudeerden de federale verkiezingen van 2003 en 2007. In dit verband stelden zij vast dat een duidelijke meerderheid (60%) van alle kandidaten die deelnamen aan voorvernoemde verkiezingen afkomstig is uit een gezin waarin ten minste één ouder verbonden is of was aan een politieke partij. Dit kan gaan van lid zijn van een bepaalde politieke partij tot het uitoefenen van een politiek mandaat. Van meer dan 30% van deze kandidaten nam één of beide ouder(s) ooit deel aan verkiezingen (van Liefveringhe, Devos & Steyvers, z.d., pp. 10-11).

Zowel de BV's als de PF's op kieslijsten zijn geen typisch Vlaams of Belgisch fenomeen. Ook in het buitenland doken er bekende namen op in de politiek. Meestal niet en masse en niet altijd even succesvol, maar sinds Wereldoorlog Twee stappen '*celebrities*' wereldwijd in de politiek (De Swaef, 2007, p. 24). Het buitenland was België of Vlaanderen op dit gebied steeds een paar jaar voor (De Swaef, 2008, p. 40). Fondsenwerving is in het buitenland één van de belangrijkste stimulansen voor partijen om celebrities binnen te halen. Ze hebben vaak zelf veel geld dat ze kunnen investeren in de campagne, maar zijn omwille van hun naambekendheid ook beter in staat om geld in te zamelen (West, z.d.). Omwille van de strikte wetgeving rond kiescampagnes speelt deze factor in Vlaanderen niet mee. De meest bekende voorbeelden van politieke celebrities komen ongetwijfeld uit de Verenigde Staten. Zo werden de wereldberoemde acteurs Ronald Reagan en Arnold Schwarzenegger verkozen tot gouverneur van Californië. Maar ook in landen zoals Italië, Griekenland, Polen, Nederland en Rusland stapten nationaal of internationaal gekende celebrities in de politiek (De Swaef, 2007, pp. 25-26). De bekendste voorbeelden van familiebanden in de politiek komen eveneens uit de Verenigde Staten. Zo waren zowel George Bush als zijn zoon president van de Verenigde Staten. Ook de Kennedy's zijn een rasechte politieke dynastie. Maar ook in landen zoals Pakistan, Argentinië, Indonesië en Noord-Korea zijn Politieke Families schering en inslag. Volgens Kurtz (1997, pp. 93-97) zijn Politieke Families wereldwijd aanwezig, ongeacht de verschillende moderniseringsfasen en politieke ontwikkelingen. Indien men de strikte definitie van een politieke dynastie hanteert, waarbij het

om een strikte transfer van politieke mandaten gaat, tonen verschillende studies van de laatste decennia aan dat wereldwijd 20 tot 40% van de politici uit een politieke familiedynastie stammen (Laband & Lentz, 1985; Kurtz, 1995). Auteurs die een bredere definitie in acht nemen, waarbij er bijvoorbeeld ook gesproken wordt van een Politieke Familie wanneer één van de ouders van de politicus of politica aangesloten is of was bij een politieke partij, stellen cijfers vast die oplopen tot 60% (Devos, Matthyssen & Van Hoe, 1997).

Over het algemeen kijken zowel wetenschappers als journalisten erg kritisch naar BV's en PF's op kieslijsten. Frank Thevissen ziet BV-politici bijvoorbeeld als een gevaar voor de democratie. Volgens hem ondergraven zij op termijn de geloofwaardigheid van politieke partijen. Hij vreest dat de celebritycultuur alleen maar gezorgd heeft voor meer antipolitiek (Roox, 29.09.2005). Ook de discussie over de Politieke Families raakt het hart van de democratie. Wanneer in een tijd waarin brede democratische structuren en instituties voor iedere burger, ongeacht zijn of haar familiale achtergrond, een gelijke toegang tot politieke representatie moeten garanderen, Politieke Families nog steeds disproportioneel aanwezig zijn onder de politieke vertegenwoordigers, roept dit ernstige vragen op (van Liefferinge & Steyvers, 2009, p. 126).

2.2 Verklaringen

2.2.1 Algemeen

De bekende namen op kieslijsten kwamen niet zomaar uit de lucht gevallen. Het fenomeen kadert onder andere binnen een evolutie van onze politieke cultuur. Bepaalde veranderingen die de maatschappij en de politiek de laatste decennia doormaakten, hebben tot meer bekende namen op kieslijsten geleid. De grotere volatiliteit van het electoraat en het groeiende wantrouwen ten opzichte van politici zijn slechts enkele voorbeelden van evoluties die een '*BV of PF – vriendelijk klimaat*' gecreëerd hebben. Omwille van deze en andere evoluties is de kiezer eerder geneigd om op kandidaten met een bekende naam te stemmen. Zij verklaren dus voor een deel de opkomst en het eventuele succes van BV's en PF's op kieslijsten. Maar ook de politieke partijen hebben hier een rol in te spelen. Zij beslissen immers om BV's en PF's een plaats op hun kieslijsten aan te bieden. Zij zijn verantwoordelijk voor het aanbod aan bekende namen. De belangrijkste reden waarom partijen Bekende Vlamingen en politieke familieleden willen aantrekken, ligt voor de hand: hun electoraal succes. Alleen al de media-aandacht die gepaard gaat met de kandidaatstelling van een BV zoals Siegfried Bracke of een PF zoals Alexander De Croo, is voor een partij onbetaalbare publiciteit.

In de volgende paragrafen van dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de mogelijke verklaringen van bekende namen op kieslijsten. In eerste instantie zullen de evoluties die het electoraat en de maatschappij in het algemeen heeft doorgemaakt, besproken worden. Zo raakte de maatschappij ontzuid en wordt er vandaag de dag gesproken over '*de zwevende kiezer*'. In een

volgende paragraaf werpen we een blik op de aanbodzijde: de politiek. De verklaring voor de opkomst van BV's en PF's op kieslijsten kan echter niet enkel bij de partijen en de kiezer gelegd worden. Ook de media heeft een rol te spelen in dit proces. Waarover en de manier waarop zij rapporteert, kan een belangrijke invloed hebben.

2.2.2 De kiezer als vrager

Het electoraat is de laatste vijftig jaar fundamenteel veranderd. Ze zijn hoger geschoold, beter geïnformeerd en veel mobieler (Maddens, 1994). Ze staan kritischer tegenover politici en de politiek in het algemeen. Hun wantrouwen groeit. Het electoraat is ook wispelturiger dan voorheen. Men spreekt over '*de zwevende kiezer*': een kiezer die bij elke gelegenheid op een andere partij stemt. Deze volatiliteit kwam onder andere voort uit de ontzuiling van de maatschappij. Tenslotte wijzigde ook het kiesgedrag van de burger. Ze gaan steeds vaker voorkeurstemmen uitbrengen in plaats van lijststemmen.

A. Een groeiend politiek wantrouwen

Zoals in tal van Europese landen is in Vlaanderen het vertrouwen in de politiek al jaren in vrije val. Het onderzoeksinstituut GfK Academy stelde in maart 2011 vast dat slechts 14% van de Vlamingen op dat moment nog vertrouwen had in de politiek. Hiermee is het vertrouwen in politici naar een absoluut dieptepunt gezakt (WD, 25.03.2011). Volgens verschillende personen, zowel politici als wetenschappers, ligt dit politiek wantrouwen deels aan de basis van de opkomst van BV-politici. Volgens Dedecker (2008, p. V) gaan politieke partijen focussen op bekende personen die reeds vertrouwen hebben opgebouwd. Partijen gaan op zoek naar kandidaten die niet tot het gewantrouwde politieke bedrijf behoren en waarbij de kiezer het gevoel heeft hen te kennen of waarmee hij zich gemakkelijk kan identificeren. Vooral Bekende Vlamingen blijken binnen dit profiel te passen. In landen waarin het vertrouwen in de politiek over het algemeen laag is, doen politieke partijen dan ook eerder beroep op bekende gezichten uit andere sectoren. "Zo zie je in Italië en Zuid-Amerika veel vlugger allerlei bekende mensen de overstap naar de politiek maken dan in Duitsland" (Weyers, 2000, p. 11). Ook politicoloog Johan Ackaert denkt dat deze vertrouwenscrisis aan de basis lag van de eerste BV-politici. "Partijstrategen zochten aan het einde van de vorige eeuw, als een reactie op de terugval van het vertrouwen in het politieke systeem, koortsachtig naar figuren die niet politiek '*besmeft*' waren en een sterke aantrekkingskracht uitoefenden op wispelturige kiezer. Met behulp van de media vonden ze die in het BV-dom. Die strategie bracht tijdelijk soelaas" (Ackaert, 12.12.2006).

Voor wat de politici uit een Politieke Familie betreft, gaat deze redenering uiteraard niet op. Het politiek wantrouwen kan zelfs in het nadeel spelen van deze kandidaten. De kiezer koestert immers een wantrouwen tegenover het traditionele politieke bedrijf, wat deze families mee helpen in stand te

houden. Toch kunnen PF's ook een soort van vertrouwen opwekken bij de kiezer. '*Zijn vader was een goed politicus, dus zijn zoon zal dat ook wel zijn*', lijkt de redenering.

B. De ontzuiling en de volatiele kiezer

De eerste helft van de twintigste eeuw werd gekenmerkt door een sterke politieke verzuiling (De Bens, 2001, p. 83). Maar sinds de jaren vijftig is, samenlopend met de opkomst van de massamedia, de welvaartsgroei en secularisering, de macht van de zuilen langzaam afgebrokkeld (Huyse, 1987, pp. 41-43). Deze evolutie had ook zijn weerslag op het stemgedrag van de kiezer. Niet alleen stelt hij zijn keuze steeds langer uit, hij blijkt ook erg ontrouw te zijn aan de partij waar hij voor stemt (Van Aelst, 2002, p.6). De '*zwevende kiezer*' was geboren. Dit veranderende gedrag had zware gevolgen voor de politieke partijen: zij zagen hun lidmaatschappen zienderogen dalen. Daarnaast konden de traditionele partijen niet langer rekenen op hun trouw electoraat, waardoor ook hun aantal stemmen kelderden (Huyse, 1987, pp. 41-43). Politieke partijen speelden op deze evolutie in, door te proberen zoveel mogelijk kiezers te bereiken. Hun beleid wordt vandaag de dag vooral bepaald door praktische overwegingen en electorale kansberekening (Weyers, 2000, p. 13). Op het politieke spectrum evolueerden de partijen van links en rechts naar het centrum toe, waardoor de ideologische verschillen sterk werden gereduceerd. Politieke partijen werden '*catch-all partijen*'. Het gevolg van deze evolutie is dat partijen op zoek moesten naar iets om zich te onderscheiden van hun concurrenten en op te vallen. In eerste instantie probeerde men dit door grote budgetten aan de kiescampagnes te spenderen. De wet D'Hoore legde in 1989 de verkiezingsuitgaven aan banden, waardoor partijen op zoek moesten naar een nieuwe strategie (De Swaef, 2007, p. 33). Vandaag de dag trachten partijen op te vallen door naar buiten te komen met klinkende namen: Bekende Vlamingen of kandidaten uit een Politieke Familie. Door middel van deze bekende kandidaten en hun electoraal potentieel, trachten ze de zwevende kiezer voor zich te winnen.

C. Het kiessysteem en de voorkeurstem

Het Belgische kiessysteem kan omschreven worden als een evenredige vertegenwoordiging met open lijsten. Sinds 1995 kan de kiezer een lijststem en/of één of meerdere voorkeurstemmen binnen dezelfde lijst uitbrengen. Dit systeem heeft tot gevolg dat er niet enkel concurrentie ontstaat tussen de partijen, maar ook tussen de verschillende kandidaten op dezelfde kieslijst (Marsh, 1985). Daarnaast heeft ook de verandering van de kieswetgeving in 2000 een impact gehad. Er werden grotere kieskringen gecreëerd en de lijststem ging minder zwaar doorwegen. Verkiezingen zijn vandaag de dag niet langer enkel een bevestiging van de volgorde van de kandidaten, zoals vastgesteld door de partijen, maar ze zijn veranderd in een ware populariteitspoll van individuele kandidaten (van Liefvering & Steyvers, 2009, p. 133).

Aangezien politieke partijen de laatste decennia in hun campagnes steeds meer de nadruk gaan leggen op de kandidaten in plaats van op de ideeën en de kiezer zich steeds minder kan identificeren

met de partijen, is het niet verwonderlijk dat kiezers steeds meer voorkeurstemmen en minder lijststemmen gaan uitbrengen (Popkin, 1994, pp. 79-81; Dalton, 1999, pp. 65-66). Het aantal kiezers dat voor een persoon stemt is vanaf de jaren zestig dan ook stelselmatig toegenomen. Bij de federale verkiezingen van 2003 bracht niet minder dan 66% van de kiezers een voorkeurstem uit (Wauters, 2010).

In een tijd waarin meer dan de helft van de kiezers voorkeurstemmen uitbrengt en de lijstemmen minder zwaar doorwegen dan voorheen, wordt de bekendheid van de kandidaat belangrijker dan zijn of haar plaats op de lijst. Politieke partijen gaan bijgevolg op zoek naar kandidaten die electoraal aantrekkelijk zijn, zonder de steun van de lijststem nodig te hebben (van Liefferinge & Steyvers, 2009, p. 133). BV's en PF's lijken de perfecte keuze.

2.2.3 De politiek en de media als aanbieder

Enkele verklaringen voor de Bekende Vlamingen en Politieke Families op kieslijsten, zijn terug te vinden in het kamp van de politieke partijen en de media. De politieke cultuur is de laatste decennia immers aanzienlijk veranderd. Vandaag de dag verlenen politici bijvoorbeeld interviews aan dag- en weekbladen en nemen deel aan entertainmentprogramma's op T.V.. Enkele decennia geleden zou dit ondenkbaar geweest zijn. Politici zijn als het ware 'BP's' (Bekende Politici) geworden (De Swaef, 2007). Schwartzberg zei het volgende over deze evolutie:

"Intimiteit. Wat betekent dat woord voor een politicus? Alles is zichtbaar, alles wordt tentoongesteld: de leeftijd, wat er over zijn gezondheid bekend is, wat hij op sportgebied doet, bewijzen van goed gedrag en zeden, echtelijke relaties, het familieleven, de huisdieren, alles. Het privéleven staat te kijk voor iedereen. Alsof een politicus het mannelijke was van een publieke vrouw" (Schwartzberg, 1977, p. 103).

Deze grote '*media exposure*' van politici kadert onder andere binnen de mediatisering en de personalisering van de politiek. Deze twee evoluties zullen in de volgende paragrafen uitgebreid aan bod komen, aangezien ze ons inziens in belangrijke mate hebben bijgedragen tot het succes van bekende namen op kieslijsten.

A. Personalisering

"Politiek vroeger, dat waren ideeën. Politiek tegenwoordig, dat zijn personen"

(Schwartzberg, 1977, p. 7).

Bovenstaande definitie beschrijft treffend een belangrijke shift in onze politieke cultuur: de personalisering. In plaats van politieke partijen worden individuele politici steeds meer de centrale actoren in de politiek. De personalisering kwam overgewaaid vanuit het buitenland, en is inmiddels in

alle liberale democratieën doorgedrongen. Het fenomeen beperkt zich niet tot presidentiële systemen, ook in bijna alle parlementaire systemen, waar politieke partijen ooit de belangrijkste politieke actoren waren, is de focus verplaatst naar de leiders (McAllister, 2007, p. 571). De personalisering van de politiek is echter geen recent gegeven. In 1977 merkte Schwarzenberg deze tendens reeds op. Maar het is wel duidelijk dat we de laatste decennia kunnen spreken van een toename door de voortschrijdende mediatisering (Van Aelst, 2002, p. 5).

Het is echter niet altijd even duidelijk wat er met het begrip 'personalisering' bedoeld wordt (Van Aelst, 2002, p. 4). In de literatuur onderscheidt men twee soorten (Wilke & Reinemann, 2001, pp. 291-314). In de eerste plaats raakt de politiek gepersonaliseerd wanneer de standpunten van een politieke partij door personen worden weergegeven. We spreken van een tweede, en meer verregaande vorm van personalisering wanneer de nadruk wordt gelegd op het privéleven en de individuele kenmerken van de politicus of politica. Politici die verschijnen in allerlei weekbladen en entertainmentprogramma's vallen onder deze vorm van personalisering (Van Aelst, 2002, p. 5).

De personalisering van de politiek komt sterk tot uiting in kiescampagnes. Denk maar aan de hypergepersonaliseerde campagne van Patrick Janssens bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2006. Op de affiches die in het Antwerpse straatbeeld opdoken, stond de naam van zijn partij geeneens vermeld. Er werd duidelijk ingezet op Janssens als persoon: een zuivere vorm van personalisering. In de hele Westerse wereld kwam de personalisering van verkiezingscampagnes op gang na de Tweede Wereldoorlog. Maar in Vlaanderen duurde het toch wat langer. In 1958 verschenen de eerste affiches met het gezicht van een politicus erop. Zo zagen we CVP-boegbeelden Gaston Eyskens en Theo Lefèvre en de socialistische premier Achille Van Acker opduiken langs de Vlaamse wegen. Bij deze campagnes bleef de nadruk wel liggen op het inhoudelijke aspect (De Ridder, 1999, p. 41). De eerste kiescampagnes rond de eigen figuur van de politicus dateren van het begin van de jaren zestig en bleken meteen een schot in de roos te zijn. Paul-Henri Spaak (BSP) en Paul Vanden Boeynants (CVP) haalden door deze campagne beduidend meer voorkeurstemmen (Thevissen, 1994, p. 71). Vanaf dit moment gingen bijna alle campagnes die niet de kaart van de personalisering trokken, de mist in. Vanaf de befaamde '*BV-verkiezingen*' in 1999, werd het campagnemateriaal steeds meer gepersonaliseerd. Zo kwam de SP met een speciaal krantje in de vorm van een tabloid op de proppen. Grote foto's van Bekende Vlamingen en grote titels sierden de cover. Tal van BV's en PF's, die zich al dan niet verkiesbaar stelden, riepen de burger op om SP te stemmen (De Swaef, 2008, pp. 29-36).

De personalisering van de politiek komt aan de ene kant tot uiting via kiescampagnes, maar versterkt aan de andere kant ook het belang van deze campagnes. Ook het feit dat kiezers hun stemkeuze steeds meer uitstellen draagt bij tot het groeiende belang van campagnes (Norris, Curtice, Sanders, Scammell & Semetko, 1999; Swyngedouw, Billiet & Goeminne, 2004). De personalisering zal volgens McAllister eveneens leiden tot een verdere aftakeling van de politieke partijen en een grotere

electorale volatiliteit. Ook de democratie wordt beïnvloed door deze trend. Zo zullen politieke leiders een grotere autonomie genieten en zal er een grotere roep voor institutionele hervormingen ontstaan (McAllister, 2007, p. 584). Vandaag de dag wordt er bijvoorbeeld steeds vaker gepleit voor een directe verkiezing van de premier (Maddens & Fiers, 2004, pp. 769-793).

De crisis waarin de politieke partijen zich bevinden, veroorzaakt door de reeds besproken ontzuiling en volatiliteit van het electoraat, en de rol van de media worden door Swanson & Mancini (1996) aangehaald als twee oorzaken van de personalisering. Politieke partijen gaan op deze crisis, die een dalende partij-identificatie tot gevolg had, inspelen door politici naar voren te schuiven (Dalton, McAllister & Wattenberg, 2000, pp. 37-63). Ze gaan meer persoonlijke imago's en aantrekkelijke verhalen naar voren schuiven om stemmen te winnen, in plaats van hun ideologie te promoten bij de kiezer (Caprara & Zimbardo, 2004, p. 581). Naast de politieke partijen hebben ook de media, en dan vooral de televisie, hun rol te spelen in het proces van personalisering. Partijen, debatten en ideeën bleken immers al snel te abstract en complex voor de televisie. Terwijl een emotionele uitval, een spitse one-liner of een telegenieke politicus wel perfect beantwoorden aan de vereisten van de TV (Weyers, 2000, p. 6). Volgens Dalton et. al. (2000, pp. 37-63) is de personalisering er immers altijd geweest, maar is ze de laatste decennia meegegroeid met de televisie. Naast de media, zijn volgens McAllister (2007) ook de politieke partijen verantwoordelijk voor het feit dat media steeds vaker personen gaat opvoeren. Een politieke partij kan immers beter gepromoot worden door een persoon dan door één of ander partijdocument.

Uit het voorgaande kan geconcludeerd worden dat de personalisering bijgedragen heeft aan de opkomst van bekende namen op kieslijsten. In een tijd waarin partijen en ideeën centraal staan, is er geen plaats of aandacht voor individuele politici. Nu politici op het voorplan treden, gaan partijen op zoek naar sterke kandidaten. Onder andere omwille van de mediatisering van de politiek blijken politici met een bekende naam uitermate geschikt om de kieslijsten te bevolken.

B. Mediatisering

We kunnen er niet omheen dat de relatie tussen de media en de politiek de afgelopen decennia sterk gewijzigd is. Hoewel er tegenwoordig meer en meer gesproken wordt over de mediatisering van de politiek, was slechts enkele decennia geleden de politisering van de media nog een belangrijk punt van maatschappelijk debat. De eerder besproken maatschappelijke verzuiling deed zich immers ook voor binnen het medialandschap. Dagbladen fungeerden als spreekbuis voor een bepaalde politieke partij (De Bens, 2001, p. 83). Vanaf de jaren zestig werd ook in de media het proces van ontzuiling in gang gezet. De media werd steeds meer onafhankelijk van de politiek, en ging fungeren volgens haar eigen logica (Hallin & Mancini, 2004, p. 252). In deze logica wordt duidelijk de nadruk gelegd op het economische voordeel en de voorkeur van het publiek (Vandenbussche, 2009, p. 23). Dit is niet verbazingwekkend. Media kregen immers af te rekenen met bikkelharde concurrentie, mede omdat de partijpers verdween. De partijen van hun kant, moesten door het verdwijnen van de partijpers ook op

zoek naar nieuwe manieren om met hun kiezers te communiceren (Haghebaert, 2004, z.p.). Intussen hebben de media een centrale plaats in de samenleving ingenomen en verloopt bijna alle communicatie tussen de politiek en de burger via hen. Dit leverde hen een nooit geziene machtspositie op. Politici zijn er zich maar al te goed van bewust dat de media hun belangrijkste link is met de kiezer. Indien politici een grote groep burgers willen bereiken, moeten ze zich, willens nillens, aan de wetten van de media aanpassen (Muijs, 1992, p. 21).

Onder andere onder invloed van deze versterkte machtspositie van de media raakte de politiek stap voor stap gemediatiseerd. Het begrip werd reeds door verschillende auteurs gedefinieerd. Blumler & Kavanagh (1999, pp. 210-211) zien mediatisering als een exogene wijziging waaraan de politieke communicatie onderhevig is. Volgens hen staat het begrip voor de centralisering van de media in het sociale proces. Mazzoleni & Schulz (1999, p. 247) leggen in hun definitie sterker de nadruk op de rol van de politiek. Zij stellen dat de politiek steeds meer afhankelijk wordt van en gevormd wordt door de massamedia. Toch zijn zij van mening dat de politiek nog steeds de controle behoudt over de politieke processen en functies.

Mazzoleni & Schulz (1999, pp. 250-252) onderscheiden vijf belangrijke processen die bijgedragen hebben tot de mediatisering van de politiek. Vandenbussche (2009, pp. 24-25) omschrijft deze processen als vijf symptomen van mediatisering. Ten eerste kan er worden vastgesteld dat de media steeds meer gaan selecteren. Zij brengen slechts een kleine greep uit het grote nieuwsaanbod. Hun machtspositie stelt hen immers in staat om bepaalde commerciële selectiecriteria te hanteren (Haghebaert, 2004, z.p.). Een persoon of thema wordt afgerekend op zijn of haar '*nieuwswaarde*'. De nieuwswaarde van een item wordt vastgesteld aan de hand van een set van criteria zoals dichtbijheid, conflict, drama en personalisering (Galtung & Ruge, 1965). Ten tweede wordt onze huidige democratie volgens de twee auteurs gekenmerkt door een zogenaamde '*mediatized participation*'. Het publiek neemt niet langer actief deel aan het politieke debat. Zij zijn veranderd in een min of meer passief publiek van politieke consumenten. Het is de media die bepaalt welke politici of maatschappelijke thema's er aan bod komen. Ten derde merken de auteurs op dat de medialogica steeds meer de commerciële logica volgt. Deze evolutie heeft een invloed op zowel de inhoud als de vorm van de politiek: zij worden spectaculairder. De media wil tegenwoordig brengen wat de consument wil zien, lezen of horen. Ook de communicatievaardigheden, het beeld, de verschijning en het imago van politici komen centraal te staan in deze commerciële medialogica. Ten vierde stellen Mazzoleni en Schulz (1999, p. 251) vast dat politici steeds beter weten hoe ze zich moeten aanpassen aan de media. Door bijvoorbeeld een evenement op te zetten, speciaal om media-aandacht te genereren, proberen politici controle te krijgen over de media. Tenslotte worden media volgens de auteurs steeds meer opiniërend en partijaanhangend voor wat de verslaggeving over maatschappelijke thema's betreft. Aan hun objectiviteit wordt minder belang gehecht dan voorheen.

De mediatisering van de politiek zorgde voor een grotere '*media exposure*' van politici. Zij duiken op in onder andere infotainmentprogramma's en weekbladen. Zij worden langzamerhand ook een soort van BV. Een bekend voorbeeld waarbij de kracht van de media wordt onderstreept, is de familie Van den Bossche. Luc Van den Bossche was jarenlang minister in Vlaamse en federale regeringen. Voor de verkiezingen van 1999 werd zijn dochter, Freya Van den Bossche, wekelijks uitgenodigd in het luchtige praat- annex spelprogramma '*Bracke & Crabbé*'. Bijgevolg werd zij meteen tot Bekende Vlaming gebombardeerd (Van Gestel & De Meyer, 2002, p. 54). Volgens sommige commentatoren vervaagt de grens tussen showbizz en politiek niet alleen, de grens is in veel gevallen gewoon verdwenen (Van Gestel & De Meyer, 2002, p. 129).

Volgens politicoloog Carl Devos gaan politieke partijen net omwille van deze mediatisering proberen om BV's en andere personen met een bekende naam op hun lijst te krijgen. 'Om snel te slagen in de politiek moet je ofwel een BV zijn ofwel een bekende achternaam dragen. Het is nu eenmaal zo dat politici meer en meer rasechte BV's worden, en dat de media meer en meer aandacht besteden aan bekende gezichten, dus ook aan kinderen-van als die zich aandienen op een of andere lijst' (De Smet, 15.04.2009). Ook volgens Jean-Marie Dedecker heeft de mediatisering van de politiek de personencultus in de hand gewerkt. Hij vindt het dan ook niet verwonderlijk dat politieke partijen hun pijlen gaan richten op Bekende Vlamingen: "De impact van politieke sturing via amusementsprogramma's is nauwelijks te onderschatten. Kan het dan verwonderen dat diegenen die deze programma's bevolken, aangesproken worden om politieke partijen te vertegenwoordigen?" (Dedecker, 2008, p. V).

Wanneer we het fenomeen van de bekende namen op kieslijsten proberen te kaderen binnen de theorie van Mazzoleni & Schulz (1999, pp. 250-252) is het inderdaad niet zo verwonderlijk dat politieke partijen beroep doen op deze mensen. We kunnen er niet omheen dat vandaag de dag de media bepaalt wie er aan bod komt. Zij gaan, onder andere aan de hand van de criteria van Galtung & Ruge (1965), items en personen met nieuwswaarde selecteren. Het behoeft geen uitleg dat Bekende Vlamingen of Politieke Families meer nieuwswaarde hebben dan saaie, doorsnee politici. De media, een van de grootste critici van BV-politici, gaat dus via haar nieuwsselectiewaarden deze personen in the picture plaatsen, waardoor zij zelf mee de hype rond de BV-politici in stand houden (De Swaef, 2008, p. 2). Daarnaast passen vooral de Bekende Vlamingen perfect binnen de medialogica. Zij zien er vaak goed uit en zijn gewend aan de camera en microfoon. In tegenstelling tot onbekende politici is het voor hen niet nodig om zich aan te passen aan de media. Veel van hen zijn immers afkomstig uit de mediawereld. Maar ook veel PF's leren de kneepjes van het vak van kindsbeen af. Ze zijn reeds gewend aan de media-aandacht en weten hoe ze er mee om moeten gaan. Samenvattend kunnen we stellen dat de mediatisering van de politiek een belangrijke oorzaak is van de bekende namen op kieslijsten. Het is dan ook niet verwonderlijk dat de BV's op kieslijsten begonnen te verschijnen ten tijde van een groeiende mediatisering. Beide fenomenen zijn onlosmakelijk met mekaar verbonden.

C. Rekrutering

Een andere trend die de intrede en het succes van BV's en PF's in de hand heeft gewerkt, is de gewijzigde rekrutering van kandidaten. In tegenstelling tot enkele decennia geleden worden politieke kandidaten niet meer uitsluitend gerekruteerd uit de eigen partijkring. In het verleden werden enkel jarenlange, trouwe militanten beloond met een plaatsje op de kieslijst. Later begonnen de partijen ook topfiguren uit het middenveld aan te trekken. Vandaag de dag rekruteren partijen uit tal van verschillende sectoren: de journalistiek, de showbizz, de sportwereld en de economische sector zijn slechts enkele voorbeelden. Het aantrekken van BV's, die vaak nauwelijks een zichtbare band hebben met de politiek, kan dus gezien worden als een verregaandere stap in deze evolutie (Weyers, 2000, p. 15).

Deze redenering gaat echter niet op voor PF's. Het aantal Politieke Families in ons land toont aan dat PF's reeds decennia geleden erg gegeerd waren door de partijen. In zekere zin behoren ook zij tot de eigen partijkring.

D. Politieke opvoeding en kapitaal

Een verklaring die specifiek op het voorkomen van Politieke Families van toepassing is, is de politieke opvoeding en het politieke kapitaal. Prewitt (1965, pp. 96; 105-106) verklaart het voorkomen van familiedynastieën aan de hand van zijn 'overexposure' hypothese. Hij stelt dat personen die een politieke opvoeding kregen via hun familie (en bijgevolg meer worden blootgesteld aan politieke socialisatie dan de doorsnee burger), meer aanleg zouden hebben om voor politieke functies gerekruteerd te worden of zichzelf publiek leiderschap toe te meten. Deze personen zouden bijgevolg oververtegenwoordigd zijn in de politiek, omdat slechts een relatief klein segment van de bevolking aan zulke politieke socialisatie of opvoeding wordt blootgesteld. Dit zorgt volgens de auteur voor politieke erfelijkheid. Een tweede voordeel verbonden aan het hebben van een politieke familietraditie is het meekrijgen van politiek kapitaal. PF-politici hebben een voorsprong op andere kandidaten onder andere omwille van hun toegang tot financiële middelen, politieke connecties en partijervaring (Norris, 1997, pp. 13-14). Ook de naamsherkenning van deze kandidaten is een belangrijk voordeel (Laband & Lentz, 1985, p. 398). Volgens de 'rational choice' benadering van Laband & Lentz (1985) moeten kinderen van politici minder investeren in hun politieke carrière dan andere kandidaten, waardoor de politiek een aantrekkelijkere carrièremogelijkheid voor hen wordt. Niet alleen zijn de kosten lager, ook de opbrengst is hoger: PF-politici starten hun politieke carrière op jongere leeftijd en zijn vroeger succesvol (Laband & Lentz, 1985; van Liefferinge & Steyvers, 2009).

Omwille van deze politieke opvoeding en kapitaal, krijgen afstammelingen van politici in de politiek alle kansen. Het verklaart bijgevolg waarom talrijke PF's terug te vinden zijn op kieslijsten. Deze politieke opvoeding en politieke kapitaal zijn twee zaken wat de meeste Bekende Vlamingen niet hebben

meegekregen. Op dit gebied hebben zij dus een nadeel ten opzichte van de PF's. BV's zullen het op eigen houtje moeten waarmaken in de politiek.

2.3 Een garantie op electoraal succes?

In de vorige paragrafen van dit hoofdstuk werd een beeld geschetst van BV's en PF's op kieslijsten, en werden er verschillende verklaringen gegeven voor dit fenomeen. De vraag die centraal staat in deze masterproef is of deze kandidaten in Vlaanderen ook significant meer voorkeurstemmen behalen bij de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers. In de volgende paragraaf wordt er nagegaan wat er op dit vlak binnen de literatuur reeds verschenen is. Tal van verschillende auteurs komen op basis van hun empirisch onderzoek tot de conclusie dat Bekende Vlamingen en kandidaten die uit een politiek nest komen, weldegelijk meer stemmen achter hun naam krijgen.

Thijssen & Jacobs (2004) probeerden in dit verband het electorale succes van individuele kandidaten bij de Antwerpse districtraadsverkiezingen van 8 oktober 2000 te verklaren. In hun onderzoek werd het effect van verschillende onafhankelijke variabelen op het aantal voorkeurstemmen, gedeeld door het aantal voorkeurstemmen die de zes grootste partijen behaalden in het district waar de kandidaat in kwestie opkwam, onderzocht. Eén van deze variabelen was de naambekendheid van de kandidaat. Politici die bekendheid hebben verworven via de media of hun sporen in de sport of als bekende ondernemer verdienden, scoren significant en positief op deze variabele. Na de variabelen *'lijsttrekker'*, *'plaats op de lijst'* en *'opkomen op een Vlaams Blok-lijst'* bleek de variabele zelfs de meeste verklarende kracht te hebben (Thijssen & Jacobs, 2004, p. 476). Met dit onderzoek bevestigden de auteurs de studie van Fiske (1994), die aantoonde dat bekende kandidaten bij verkiezingen een groot comparatief voordeel hebben ten opzichte van hun niet-bekende collega's. Ook Frederik De Swaef (2008, p. 80-81) stelde in zijn onderzoek vast dat Bekende Vlamingen een grotere kans maken op electoraal succes. Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2006 werden 60,27% van de BV's die zich kandidaat stelden, rechtstreeks verkozen. Deze slaagkans ligt volgens De Swaef beduidend hoger dan bij de doorsnee kandidaten. Hij baseert zich hiervoor op een onderzoek van de K.U.L. dat aantoonde dat in 2006 in 13 Vlaamse centrumsteden gemiddeld 20,5% van alle kandidaten verkozen raakte (Noppe, Fiers, Maddens & Weekers, 2007, p. 2). De Swaef concludeert dus dat BV's dik drie keer meer kans maken om verkozen te geraken dan de doorsnee kandidaten. Bij de provincieraadsverkiezingen van 2006 lag het percentage van BV's die verkozen raakten nog hoger: niet minder dan 76% van de BV-politici die zich opgaven, veroverden een zitje in de provincieraad. Zonder meer stellen dat BV's tot drie keer meer kans hebben om verkozen te raken is ons inziens echter erg kort door de bocht. Veel is immers ook afhankelijk van factoren zoals de plaats van de BV op de kieslijst of de sterkte van de door hem of haar gekozen partij. In tegenstelling tot de studie van De Swaef, zullen deze elementen in dit onderzoek wel worden meegenomen in de analyse. Daarnaast concludeert ook Weyers (2000, pp. 77-87) op basis van zijn case-study van de regionale, federale en Europese verkiezingen van 1999, dat Bekende Vlamingen binnen hun partij bijzonder goed scoren in

relatie tot de hen toebedeelde plaats. Alle partijen, zonder uitzondering, waren volgens Weyers dan ook tevreden met de scores van hun BV-politici. De analyse van Weyers was echter, net zoals het onderzoek van De Swaef, niet gebaseerd op een multi-variate analyse, waardoor ook deze resultaten met het nodige voorbehoud bekeken moeten worden. Tenslotte kan in dit verband ook het onderzoek van Van Aelst, et. al. (2006) worden aangehaald. Zij voerden een multi-variate analyse uit om de invloed van de media op de electorale winst of verlies van politici bij de verkiezingen van 18 mei 2003 te meten. Ook in dit onderzoek vormde het aantal voorkeurstemmen van de kandidaat de afhankelijke variabele. Een onafhankelijke variabele die interessant is voor dit onderzoek en die door Van Aelst, et. al. (2007) werd meegenomen in hun analyse is het '*BV-schap*'. Zowel kandidaten uit een Politieke Familie als Bekende Vlamingen, die in tegenstelling tot PF's hun bekendheid in een niet-politieke sfeer verworven, werden in dit onderzoek onder de noemer BV geplaatst. Uiteindelijk kwamen de auteurs tot de conclusie dat BV's een voorsprong hebben op doorsnee kandidaten dankzij hun grotere naambekendheid en de daarmee gepaard gaande grotere mediabelangstelling. Aangezien dit onderzoek zich toespitst op de kiescampagne, bestaat de kans echter dat de BV's en PF's door hun partij naar voren werden geschoven, en omwille van die reden meer media-aandacht, en dus meer voorkeurstemmen, kregen.

Concreet naar het stemmenpotentieel van Politieke Families werd er, voor zover wij daar zich op hebben, in België vooralsnog geen onderzoek gedaan. Wel geldt ook voor deze kandidaten dat zij omwille van hun naambekendheid meer media-aandacht aantrekken, en door deze aandacht meer stemmen achter hun naam krijgen (Van Aelst, et. al., 2006, p. 167). Verschillende auteurs (Laband & Lents, 1985, p. 402; van Liefferinge, Devos & Steyvers, z.d., p. 16; van Liefferinge & Steyvers, 2009, p. 146) toonden wel reeds aan dat een familieband een belangrijke factor is in de politieke carrière van de kandidaat, maar dat het effect doorheen de tijd aan belang inboet. Bij latere verkiezingen worden de eigen politieke verdiensten van de kandidaat belangrijker dan zijn of haar familienaam.

Maar hoe kan dit electoraal succes van BV's en eventueel ook PF's verklaard worden? Vooreerst is er het naambekendheidseffect van deze kandidaten. Kiezers zullen sneller een voorkeurstem geven aan kandidaten die ze goed kennen, persoonlijk of via de media, omdat de sociale afstand kleiner is (Wauters, Weekers & Pilet, 2004, p. 379). De kiezer voelt zich met andere woorden meer betrokken bij deze kandidaten (De Kinder, 1997, p. 25). Volgens Laband & Lentz (1985, p. 413) zou de rationele kiezer geneigd zijn om op kandidaten met een bekende naam te stemmen, omdat dezen hen (de perceptie van) meer zekerheid geven dat ze de belangen van de kiezer zullen blijven verdedigen doorheen de legislatuur.

2.4 Conclusie

BV's en PF's verschillen op enkele vlakken cruciaal van mekaar. Zo deden de BV's veel later hun intrede op kieslijsten en zijn PF's, in tegenstelling tot BV's, oververtegenwoordigd in de politiek.

Ondanks deze verschillen hebben de twee een belangrijk gemeenschappelijk kenmerk: hun naambekendheid. In dit hoofdstuk gingen we na waarom deze bekende namen zo gegeerd blijken te zijn op kieslijsten. We stootten op zeven verschillende verklaringen. Drie hiervan zijn terug te brengen naar enkele maatschappelijke veranderingen die het gedrag van de kiezer wijzigden. Zo was er de politieke ontzuiling, daalde het vertrouwen van de kiezer in de politiek en ging hij steeds meer naamstemmen uitbrengen. De reactie van de politieke partijen op deze evoluties werkte het aantal BV's en PF's op de kieslijsten in de hand. Vier verklaringen zijn te vinden in het kamp van de politieke partijen. Maar ook de media had haar rol te spelen. De politiek raakte gemediatiseerd en gepersonaliseerd, waardoor de deur naar de politiek voor de BV's, en in mindere mate ook de PF's, wagenwijd open kwam te staan. Daarnaast gingen politieke partijen rekruteren uit andere sectoren dan hun eigen partijkring en blijkt een politieke opvoeding en het overdragen van politiek kapitaal een essentiële verklaring voor het voortbestaan van Politieke Families. Al deze evoluties die de maatschappij en de politiek hebben ondergaan, hebben een klimaat gecreëerd waardoor de intrede van BV's en PF's versneld en vergemakkelijkt werd. Deze bekende namen blijken electoraal erg aantrekkelijk. Verschillende studies wezen uit dat BV's meer kans maken om verkozen te worden dan hun onbekende concurrenten. Deze electorale successen zijn voor politieke partijen reden te over om de BV's en PF's een plaatsje te geven op hun lijsten.

Hoofdstuk 3 : hypothesen

Een eerste vraag die centraal staat in deze masterproef is of de naambekendheid van een politicus of politica een invloed had op zijn of haar aantal voorkeurstemmen bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers van 2003, 2007 en 2010. Zowel Bekende Vlamingen als leden van een Politieke Familie kunnen op deze naambekendheid bouwen. De theorie van Fiske (1994), het onderzoek van Thijssen & Jacobs (2004) en de studies van De Swaef (2007) en Weyers (2000) kwamen allemaal tot de conclusie dat bekende personen een comparatief voordeel hebben ten opzichte van de andere politieke kandidaten. Deze vaststellingen vormden de basis van een eerste hypothese:

Hypothese 1: We verwachten dat kandidaten die een bekendheid hebben verworven in niet-politiek maatschappelijke sferen (BV's en PF's), significant meer voorkeurstemmen kregen bij de federale Kamerverkiezingen van 2003, 2007 en 2010.

Uit onder andere het onderzoek van Vanhooymissen (2010) blijkt dat een ontzettend groot percentage van de Vlaamse, zetelende politici afkomstig is uit een Politieke Familie. Uit de veronderstelling dat het percentage BV's in het parlement een stuk lager ligt, vloeide een eerste subhypothese voort:

Hypothese 1a: We verwachten dat het '*PF-effect*' belangrijker is dan het '*BV-effect*'.

De Vlaming stemt in de eerste plaats nog steeds vanuit zijn ideologie. Enkel de kandidaten op de lijst van de geprefereerde partij komen dus in aanmerking voor een voorkeurstem (Thijssen & Jacobs, 2004).

Hypothese 1b: We verwachten dat BV's en PF's vooral succesvol zijn wanneer hun partij er serieus op vooruit gaat.

In tweede instantie wil dit onderzoek nagaan of deze bekendheidsfactor meer of minder belangrijk wordt doorheen de tijd. Rekening houdend met de alsmaar sterkere mediatisering en personalisering van de politiek en de theorieën van Clubok, Wilensky en Berghorn (1969) en Putnam (1967), werden een tweede en derde hypothese opgesteld.¹

Hypothese 2: We verwachten dat het '*BV-effect*' belangrijker wordt doorheen de tijd.

Hypothese 3: We verwachten dat het '*PF-effect*' minder belangrijk wordt doorheen de tijd.

---

¹ De theorie van Clubok et. al. (1969) stelt dat Politieke familiebanden doorheen de tijd minder belangrijk worden. Putnam (1967) ziet Politieke Families als een typisch premodern fenomeen (zie 2.1 situatieschets)

Hoofdstuk 4 : conceptualisering

4.1 Politieke Familie

4.1.1 Definitie

Dit onderzoek zal kandidaten met familiebanden in de Vlaamse politiek weerhouden op de kieslijsten. In de literatuur bestaan er tal van verschillende definities van een politieke dynastie of politieke familieverbanden. De meest beperkende definitie van een politiek dynastie is die van Kurtz (1997, p. 96). Hij omschrijft een politieke dynastie als een familie waarin minstens drie familieleden in drie afzonderlijke generaties een politieke functie bekleedden. Daarenboven moeten drie van de vier een mandaat op nationaal niveau beoefend hebben. Kurtz maakt een onderscheid tussen een politieke dynastie en een politiek actieve familie. Een politicus of politica maakt reeds deel uit van een Politieke Familie wanneer minstens één familielid, via bloedband of via huwelijk, hem of haar voorafging in een politieke functie (1997, pp. 93-94).

4.1.2 Criteria

De definitie die in dit onderzoek gehanteerd wordt, zal aansluiten bij 'een politiek actieve familie', zoals omschreven door Kurtz. De naambekendheid van kandidaten vormt de focus van deze studie. Daarom is het reeds voldoende dat een kandidaat dezelfde familienaam draagt als een politicus die naam maakte in de nationale of regionale politiek. De twee criteria die gehanteerd worden zijn: een aantoonbare bloedband en het niveau van bekendheid.

A. Aantoonbare bloedband

Een eerste criterium dat in acht genomen wordt om een kandidaat te omschrijven als lid van een Politieke Familie, is de bloedband. De kandidaat moet een aantoonbare bloedband hebben met een toppoliticus. Omwille van deze band dragen zij immers dezelfde familienaam. Concreet komt dit criterium erop neer dat de vader of grootvader van de kandidaat een gekend toppoliticus moet zijn. Twee van drie opeenvolgende generaties moeten dus politiek actief zijn (geweest). Omwille van de gedeelde familienaam worden (klein)zonen of (klein)dochters van een gekende politica uitgesloten. Kleinkinderen die niet dezelfde familienaam dragen als hun politiek actieve grootouder worden eveneens niet weerhouden. Zo kan Patrick Dewael, kleinzoon van voormalig federaal minister Arthur Vanderpoorten, in tegenstelling tot zijn nicht Marleen Vanderpoorten, niet genieten van het naambekendheidseffect. Er worden echter enkele uitzondering gemaakt. Maya Detiège, dochter van voormalig staatssecretaris, Vlaams minister en burgemeester van Antwerpen Leona Detiège en Martine De Maght, dochter van federaal en Vlaams volksvertegenwoordiger Anny De Maght,

gebruiken immers dezelfde familienaam als hun moeder. Ook zij kunnen dus teren op het naambekendheideffect.

B. Niveau van bekendheid

De vader of grootvader van de kandidaat moet momenteel of in het verleden een mandaat bekleedt hebben op Vlaams of federaal niveau. Politici die effectief in het parlement gezeteld hebben of een ministerpost bekleedden, genieten een grotere bekendheid bij het publiek dan politici die enkel op een kieslijst stonden. Er werd geopteerd om (klein)zonen of (klein)dochters van politici die een lokaal mandaat, zoals burgemeester van een stad of gemeente, bekleedden niet te weerhouden. De burgervader van een klein dorpje geniet immers vaak geen naambekendheid in de volledige kieskring. Voor burgemeesters van een grote stad zoals Antwerpen of Gent kan dit anders liggen. Maar zij blijken vaak ook actief te zijn op Vlaams of federaal niveau, waardoor hun (klein)zoon of (klein)dochter alsnog weerhouden wordt. Daarnaast is het ook erg moeilijk na te gaan of een kandidaat de (klein)zoon of (klein)dochter is van een Vlaamse burgemeester. Volledige opsommingen of databanken bestaan hier niet van.

Kort samengevat zullen kandidaten die de (klein)zoon of (klein)dochter zijn van een politicus die in het Vlaams of federaal parlement zetelt/zetelde of een ministerpost bekleedden op deze niveaus, beschouwd worden als PF. De dataverzameling gebeurde via een databank op de website van het Vlaams parlement (www.vlaamsparlement.be), het boek *Het Belgische Parlement 1894-1969* (Van Molle, 1969) en documenten die verkregen werden via de Kamer van volksvertegenwoordigers. Samen geven deze bronnen een overzicht van alle leden van het Vlaams (van 1972 tot 2011) en federaal (van 1894 tot 2011) parlement. Er werd nagegaan of de achternamen van de kandidaten bij de Kamerverkiezingen van 2003, 2007 en 2010 ook voorkwamen in de voorvernoemde databank of documenten. Indien dit zo is, betekent dit dat een politicus met dezelfde familienaam in het verleden zetelde in het Vlaams of federaal parlement. Via de krantendatabank Mediargus en de persoonlijke websites van de kandidaten werd vervolgens nagegaan of de personen met dezelfde familienaam effectief een bloedband delen. Bij deze onderzoeksmethode bestaat de mogelijkheid dat er enkele PF's over het hoofd worden gezien omdat hun familieband de laatste 15 jaar niet in de media kwam of zij de naam van hun (voor)ouders niet vermelden op hun persoonlijke website. Toch denken wij op basis van deze methode de meeste en belangrijkste Politieke Families in Vlaanderen te kunnen opsporen. Een exhaustieve opsomming geven van alle Politieke Families is niet het doel van dit onderzoek en zou ons in het kader van deze masterproef te ver leiden. Tenslotte wordt er rekening gehouden met een evolutie in de tijd. Een kandidaat kan immers in de politiek stappen als '*zoon of dochter van*', maar later een eigen politieke carrière uitbouwen en door de media bijna niet meer gelinkt worden aan zijn of haar (groot)vader. In het kader van dit onderzoek betekent dit dat een kandidaat, in aanloop naar de verkiezingen, in de media (de Vlaamse kranten) vermeld moet worden als '*zoon of dochter van*' om als PF beschouwd te worden. Deze artikels worden opgespoord via de krantendatabank Mediargus.

4.2 Bekende Vlaming

4.2.1 Definitie

“The ubiquity of celebrities, as well as their intangible nature, makes them difficult to define”
(Marshall, 1997, p. 243).

Marshall beschrijft hier treffend het basisprobleem van dit onderzoek. Een Bekende Vlaming, een ‘*Vlaamse celebrity*’ zeg maar, is erg moeilijk te definiëren. Het begrip BV is een uitvinding van journalist Alain Grootaers, voormalig hoofdredacteur van *P-magazine*. Na de komst van de eerste commerciële Vlaamse televisiezender, VTM, verdubbelde praktisch het aantal mensen dat werkzaam was in de audiovisuele media. Zij lieten zich graag opmerken op tal van verschillende mediafeestjes. Grootaers bedacht de titel BV om een groep mensen te catalogeren die hij tegenkwam op die feestjes (Kruismans & Perceval, 2007, pp. 15-20). Pas een jaartje na het warmdraaien van de eerste commerciële televisiezender raakte de term BV goed en wel ingeburgerd in Vlaanderen (Van Gestel & De Meyer, 2002, p. 37). Ook de media nemen het graag in de mond. De laatste jaren is er zelfs een ware inflatie merkbaar in het gebruik van het woord BV. In de vroege jaren negentig werden alleen beroemdheden die gedurende een langere periode meedraaiden in de showbizz als BV bestempeld. Wie tegenwoordig twee of drie keer opduikt in een quiz, wordt al tot BV gekroond (Van Gestel en De Meyer, 2002, p. 163). Geen enkel ander land heeft zoveel bekendheden per hoofd als uitgerekend voor Vlaanderen. “Op een populatie van 5,5 miljoen inwoners mogen honderden, misschien wel duizenden individuen zich BV noemen, bij de hele bevolking of een significant deel ervan” (Van Gestel & De Meyer, 2002, p. 11).

Een pasklare definitie voor het begrip bestaat er tot op heden echter niet. Het spreekt voor zich dat dit onderzoek wel een sluitende omschrijving van een Bekende Vlaming vereist. In een poging tot het afbakenen van dit begrip, gingen we te raden bij de Angelsaksische literatuur. Het begrip *celebrity* wordt door verschillende auteurs omschreven. “A person who is known for his well-knownness” is bijvoorbeeld de beroemde definitie van Daniel Boorstin (Boorstin, 1961, p. 57). Kotler, Rein & Stoller (1997, p. 14) omschrijven een celebrity als “a person who is known by a larger number of people than average (...). A celebrity is a person (or name) who is known by people whom he does not know or a person who is talked about”. Het is opvallend dat in beide definities duidelijk de nadruk ligt op de bekendheid van deze personen. Andere auteurs, zoals Rojek, benadrukken de rol die de media in dit proces speelt. Zijn definitie luidt als volgt: “celebrity is the consequence of the attribution of qualities to a particular individual through the mass media” (Rojek, 2001, p.7). Ook Evans & Hesmondhalgh beklemtonen het belang van de media. “If celebrities are the few, known by the many, then people can only become celebrities through the transmission of their image: celebrity by definition requires mediation” (Evans & Hesmondhalgh, 2005, p. 19).

4.2.2 Criteria

Vanuit de voorgaande definities van *celebrities* hebben we een drietal criteria gedestilleerd waaraan een politicus of politica moet voldoen om in dit onderzoek als Bekende Vlaming beschouwd te worden. In deze studie wordt het begrip Bekende Vlaming erg ruim geïnterpreteerd. “BV’s zijn personen die een bijzondere maatschappelijke erkende verdienste hebben in een welbepaalde beroepstak, van judocus tot academicus, van showbizz tot bedrijfsleider, van flik tot priester, van concertorganisator tot journalist” (Dedecker, 2008, pp. V-VI). We zullen ons dus niet beperken tot ‘*mediagezichten pur sang*’ die hun sporen verdiend hebben in de showbizz. We zijn geïnteresseerd in alle kandidaten die hun bekendheid hebben verworven in niet-politieke, maatschappelijke sferen. Ook mensen uit de sportwereld en het bedrijfsleven verwerven immers naambekendheid, die in de politiek in hun voordeel kan spelen. De volgende drie criteria zullen gebruikt worden om een Bekende Vlaming te definiëren: het tijdstip van bekendheid, de sector van afkomst en het onderwerp van het artikel.

A. Tijdstip van bekendheid

In ons onderzoek zullen kandidaten slechts als BV worden beschouwd, wanneer ze reeds bekend zijn op het moment van de verkiezingen. We nemen hierbij een periode van één jaar voorafgaand aan de start van de verkiezingscampagne in acht. Er werd geopteerd voor de campagne en niet voor de datum van de effectieve verkiezingen, omdat politieke partijen tijdens de campagne bepaalde kandidaten naar voor kunnen schuiven. Deze politici zullen bijgevolg meer media-aandacht krijgen. Het is echter noodzakelijk voor dit onderzoek dat kandidaten die als BV-politici beschouwd worden, reeds voor aanvang van de campagne gekend waren bij het grote publiek, of binnen hun kieskring. Concreet betekent dit dat de kandidaat in één van de periodes 6 april 2002 t.e.m. 6 april 2003, 29 april 2006 t.e.m. 29 april 2007 en 3 mei 2009 t.e.m. 3 mei 2010 in de Vlaamse media moet zijn verschenen.

B. De sector van oorsprong

In dit onderzoek wordt een kandidaat enkel als BV gecatalogeerd wanneer hij of zij bekendheid verworven heeft in een andere sector dan de politiek, voordat hij of zij de stap naar de politiek zette. Wanneer het niet duidelijk is of een politicus of politica oorspronkelijk bekendheid heeft verworven door zijn of haar politieke carrière of door andere activiteiten, wordt het curriculum vitae van deze persoon geraadpleegd. Leden van een Politieke Familie worden omwille van dit criterium niet als Bekende Vlaming beschouwd: zij kregen enkel veel media-aandacht omwille van één of meer politiek actieve familieleden, niet omwille van hun carrière in een andere sector dan de politiek.

C. Onderwerp van het artikel

Een laatste criterium dat in acht wordt genomen om te bepalen welke kandidaat al dan niet een Bekende Vlaming is, is het onderwerp van het artikel waarmee de kandidaat in de media verschijnt. Een BV-kandidaat moet de pers halen omwille van de professionele activiteiten die hij of zij uitoefende

voor zijn of haar overstap naar de politiek. Het artikel mag dus totaal niet politiek gerelateerd zijn. Ook de aankondiging dat de kandidaat in de politiek stapt is onvoldoende.

Samenvattend kunnen we stellen dat dit onderzoek een politieke kandidaat als BV beschouwt wanneer hij of zij een jaar voorafgaand aan de verkiezingscampagne minimaal één keer de Vlaamse pers gehaald heeft omwille van zijn of haar vorige professionele carrière. De kandidaat moet dus zijn bekendheid verworven hebben voor hij of zij de stap naar de politiek zette. Meer concreet zullen we voor alle kandidaten bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers van 2003, 2007 en 2010 nagaan of zij in het jaar voorafgaand aan de start van de verkiezingscampagne (zes weken voor de effectieve verkiezingen), in het kader van een niet-politiek gerelateerd onderwerp, vernoemd werden in de kranten Het Laatste Nieuws en De Standaard. We kozen voor deze kranten omdat we menen dat ze zeer breed gaan en compatibel zijn aan mekaar. Elke bekende bedrijfsleider die de stap naar de politiek zette, heeft ongetwijfeld al eens in De Standaard gestaan. Kandidaten die afkomstig zijn uit de sport- of showbizzwereld, hebben ongetwijfeld weleens Het Laatste Nieuws gehaald (De Swaef, 2007, p. 43). De kranten werden geraadpleegd via de krantendatabank Mediargus. Tenslotte wordt er, omwille van deze criteria, rekening gehouden met de *'evolutie'* van een BV. Zo kan een kandidaat bij de verkiezingen van 2003 door de media aan het grote publiek worden voorgesteld als Bekende Vlaming, maar tegen 2010 een reputatie van geloofwaardig politicus hebben opgebouwd. Hij of zij zal dan door de kiezer niet meer gezien worden als Bekende Vlaming, maar als politicus of politica. Concreet zou dit betekenen dat die kandidaat in aanloop naar de verkiezingen van 2003 met een niet-politiek gerelateerd artikel in de media komt, maar in het jaar voorafgaand aan de start van de kiescampagne van 2010 door diezelfde media enkel als politicus of politica vermeld wordt.

Hoofdstuk 5 : methodologie

5.1 Afbakening van het onderzoek

5.1.1 Verkiezingen

Dit onderzoek zal zich enkel toespitsen op federale verkiezingen. Meer concreet zullen enkel de kieslijsten voor de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers geanalyseerd worden. Om het effect van het type verkiezingen uit te sluiten, is het noodzakelijk om twee of meer zelfde verkiezingen met mekaar te vergelijken.

Aangezien we willen onderzoeken of de electorale aantrekkingskracht van BV's en PF's toeneemt doorheen de tijd, werd er meer dan één enkele verkiezing geanalyseerd. We hebben ervoor gekozen om de laatste drie federale verkiezingen in België in acht te nemen. Deze vonden plaats op 18 mei 2003, 10 juni 2007 en 13 juni 2010. Op deze manier kunnen we een periode van zeven jaar analyseren.

5.1.2 Politieke partijen

Dit onderzoek zal zich beperken tot de zes of zeven grootste Vlaamse politieke partijen die deelnamen aan de laatste drie federale verkiezingen. Dit betekent dat we voor wat de verkiezingen van 2003 betreft, de lijsten van CD&V, VLD, Agalev, sp.a-spirit, N-VA en Vlaams Blok analyseren. In de jaren daaropvolgend onderging het politieke landschap enkele wijzigingen. Drie partijen veranderden van naam, er werd een kartel gevormd en er kwam een nieuwe speler op de markt. CD&V-N-VA, Open VLD, sp.a-spirit, Groen!, Lijst Dedecker en Vlaams Belang waren de zes grootste partijen bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers in 2007. Voor de verkiezingen van 2010 werden de kieslijsten van de partijen CD&V, Open VLD, Groen!, sp.a, N-VA, Lijst Dedecker en Vlaams Belang bestudeerd.

5.1.3 Kandidaatslijsten en kieskringen

In dit onderzoek zullen zowel de effectieve kandidaten als de opvolgers geanalyseerd worden. Er werd gekozen om het onderzoeksgebied te beperken tot Vlaanderen. Enkel de kandidaatslijsten uit de kieskringen Antwerpen, Limburg, Oost-Vlaanderen, West-Vlaanderen en Leuven werden bestudeerd. De kieskring Brussel-Halle-Vilvoorde werd niet opgenomen in het onderzoek.

5.2 Variabelen

De afhankelijke variabele in dit onderzoek zijn het aantal voorkeurstemmen van de kandidaten. Aangezien de vijf geanalyseerde kieskringen niet even groot zijn, wordt het aantal voorkeurstemmen van de kandidaat gedeeld door het totaal aantal voorkeurstemmen die de zes of zeven grote partijen samen behaalden in de kieskring waar de kandidaat in kwestie opkwam.

Verschillende kenmerken van de kandidaten en de kieslijsten werden opgenomen als onafhankelijke variabelen. Naast de eventuele naambekendheid van de kandidaat, kunnen immers ook andere kenmerken een invloed hebben gehad op zijn of haar aantal voorkeurstemmen. Om de onafhankelijke variabelen te bepalen, baseren we ons in eerste instantie op het onderzoek van Van Aelst, et. al. (2006). Zij onderzochten welke factoren een invloed hadden op het aantal voorkeurstemmen van de Vlaamse kandidaten die zich verkiesbaar stelden voor de Kamer van volksvertegenwoordigers op 18 mei 2003. Volgende variabelen bleken een effect te hebben op het aantal voorkeurstemmen: de sterkte van de partij, de grootte van de kieskring, het aantal kiezers dat een voorkeurstem uitbrengt, het aantal voorkeurstemmen per kiezer, de plaats van de kandidaat op de lijst, een dubbele kandidaatstelling (voor de Senaat), de BV-status, het geslacht, de verkiezingsuitgaven en de politieke functie op nationaal niveau (minister). Samen verklaarden deze variabelen niet minder dan 74% van de variantie in de voorkeurstemmen.

De verkiezingsuitgaven van de kandidaat werden in dit onderzoek niet meegenomen in de analyse. In de eerste plaats omdat deze gegevens erg moeilijk te verkrijgen zijn. Daarnaast is deze variabele niet relevant voor dit onderzoek. De nadruk ligt op de electorale aantrekkingskracht van BV's en PF's. De variabele 'politieke functie op nationaal niveau' werd verbreed: ook ministers van het Vlaamse niveau en federale staatssecretarissen en regeringscommissarissen werden opgenomen in deze variabele. De onafhankelijke variabelen van Van Aelst et. al. (2006) werden nog aangevuld en enkelen werden hervormd. Alle onafhankelijke variabelen die uiteindelijk meegenomen werden in onze analyse worden hier kort opgelijst:

Demografische kenmerken

- Geslacht

Dummy variabele.

- Kieskring

Antwerpen, Leuven, Limburg, Oost-Vlaanderen en West-Vlaanderen.

- Grootte van de kieskring

Aantal kandidaten op de kieslijsten in een bepaalde kieskring.

- Leeftijd

De leeftijden van de kandidaten op de kieslijsten.

Bekendheid uit andere maatschappelijke sferen

- BV

Deze variabele werd opgenomen als dummy variabele. Wanneer de kandidaat een 1 scoort betekent dit dat hij of zij in dit onderzoek gecatalogeerd werd als Bekende Vlaming.

- PF

Dummy variabele waarbij de kandidaten met duidelijke politieke familiebanden een 1 scoren.

- Aantal op kieslijst

Dummy variabele waarbij een onderscheid gemaakt wordt tussen kieslijsten waarop één of geen BV of PF staat, en kieslijsten waarop meer dan één BV of PF staat.

Gekendheid uit politieke activiteiten

- Kandidaat voor Senaat

Deze variabele werd opgenomen als dummy variabele. Wanneer de kandidaat ook deelneemt aan de verkiezingen voor de Senaat in datzelfde jaar, scoort hij of zij een 1 op deze variabele. De variabele is enkel relevant bij de verkiezingen van 2003. In 2007 en 2010 waren er immers geen dubbele kandidaatstellingen.

- Minister

Dummy variabele waarbij de kandidaat een 1 scoort wanneer hij of zij in de legislatuur tijdens of voorafgaand aan de geanalyseerde verkiezingen minister is of was op het Vlaamse of federale niveau.

Lijstkenmerken

- Positie van de kandidaat op de lijst

Voor wat de positie op de lijst betreft, werden er vier verschillende variabelen aangemaakt: 'lijsttrekker', 'lijstduwer', 'effectief' en 'plaats x effectief'. De eerste drie werden opgenomen als dummy variabele. Bij de vierde, toevoegende variabele werd de plaats op de lijst vermenigvuldigd met de score op de variabele 'effectief'.

Partijtoebehoren

- Politieke partij

Voor elke geanalyseerde politieke partij werd er een dummy variabele aangemaakt.

- De sterkte van de partij in de kieskring

Het stemmenpercentage van de lijst ten opzichte van het totaal aantal geldige stemmen in de kieskring.

Politieke stabiliteit

- Politieke stabiliteit

Het verschil tussen de uitslag van een bepaalde partij bij een verkiezing met die bij de voorgaande verkiezingen.

- BV x politieke stabiliteit

De score op de waarde 'politieke stabiliteit' wordt vermenigvuldigd met de dummy variabele 'BV'. Via de toevoeging van deze variabele, willen we nagaan of BV's vooral succesvol zijn wanneer een partij er serieus op vooruitgaat.

- PF x politieke stabiliteit

De score op de waarde 'politieke stabiliteit' wordt vermenigvuldigd met de dummy variabele 'PF'. Via de toevoeging van deze variabele, willen we nagaan of PF's vooral succesvol zijn wanneer een partij er serieus op vooruitgaat.

We zijn er ons van bewust dat nog andere variabelen, zoals bijvoorbeeld media-aandacht, een belangrijk effect hebben op het aantal voorkeurstemmen. In het kader van dit onderzoek zijn de beschreven basisvariabelen ons inziens voldoende om een zicht te krijgen op het '*BV-effect*' en het '*PF-effect*'.

5.3 Gebruikte data

De kieslijsten van de politieke partijen bij de bestudeerde verkiezingen, vormen de basis van de dataverzameling van dit onderzoek. Op basis van deze lijsten en de criteria zoals beschreven in 4.1.2 en 4.2.2, worden de BV's en PF's opgespoord. De lijsten en de resultaten van de verkiezingen van 2003, zijn terug te vinden op de website van de Directie van de Verkiezingen van Binnenlandse Zaken (<http://www.ibz.rn.fgov.be/index.php?id=408&L=1>). De kieslijsten en resultaten die gebruikt worden voor de analyse van de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers van 10 juni 2007, staan ter beschikking op de federale portaalsite www.verkiezingen2007.belgium.be. De kieslijsten die voor wat de verkiezingen van 2010 betreft, geanalyseerd werden, zijn raadpleegbaar op de website van de Algemene Directie Instellingen en Bevolking, verbonden aan Binnenlandse Zaken (www.elections.fgov.be). De resultaten van de verkiezing zijn terug te vinden op de federale portaalsite www.verkiezingen2010.belgium.be.

De data die de basis vormen van de multi-variate regressieanalyse, werden via verschillende kanalen verzameld. Veel gegevens, zoals het aantal voorkeurstemmen, de partij en de plaats op de lijst, zijn terug te vinden op de kieslijsten op bovenvermelde websites. Om informatie over de andere onafhankelijke variabelen te verzamelen, werd er gebruik gemaakt van de krantendatabank Mediargus, de persoonlijke websites van de kandidaten, de kieslijsten voor de Senaat (www.verkiezingen2003.belgium.be; www.verkiezingen2007.belgium.be; www.verkiezingen2010.belgium.be), de websites www.belgium.be, www.vlaanderen.be, www.vlaamsparlement.be, het boek Het Belgische Parlement 1894-1969 (Van Molle, 1969) en de lijst met de namen van de federale parlementsleden van 1984 tot heden, die ons bezorgd werd door de Kamer van volksvertegenwoordigers. Op basis van deze informatie werd er een Excel-bestand opgemaakt, met de scores van alle 2.375 kandidaten op elk van de afhankelijke en onafhankelijke variabelen (zie 5.2).

5.4 Analysemethode

Het Excel-bestand wordt geanalyseerd met behulp van het statistisch computerprogramma SPSS. Meer concreet wordt er een multi-variate regressieanalyse uitgevoerd. Dit is de gangbare analysetechniek bij verklarend onderzoek naar de voorkeurstemmen van politieke kandidaten. Op basis van deze klassieke OLS-regressieanalyse kunnen we nagaan in welke mate elk van de variabelen een noemenswaardig effect heeft op het aantal voorkeurstemmen als we controleren voor alle andere variabelen.

5.5 Het belang van de context

De laatste jaren heeft het Belgische kiessysteem enkele belangrijke veranderingen doorgemaakt. De evoluties die plaatsvonden gedurende de in acht genomen analyseperiode (2003-2010), kunnen een invloed hebben op de resultaten van deze masterproef. Maar ook eerdere beslissingen kunnen van belang zijn. Zo mag sinds de wet van 13 december 2002 behoudende verschillende wijzigingen van de kieswetgeving, op elk van de lijsten (...) het verschil tussen het aantal kandidaten van elk geslacht niet groter dan één zijn. Met andere woorden: de kieslijsten moeten, op één na, evenveel mannen als vrouwen tellen. Bovendien mogen de twee eerste kandidaten niet van hetzelfde geslacht zijn. Bij de federale verkiezingen van 2003 gold er een overgangsmaatregel: de eerste drie plaatsen op de kieslijsten mogen niet door kandidaten van hetzelfde geslacht ingenomen worden. Bij de volgende twee federale verkiezingen, in 2007 en 2010, gold de wet echter in haar volle draagwijdte. Over het algemeen krijgen vrouwen dus betere plaatsen op de kieslijsten, wat een invloed heeft op de onafhankelijke variabelen in ons onderzoek. Daarnaast heeft ook de beperking van de devolutieve kracht van de lijststem een invloed op de resultaten, meer bepaald op welke kandidaten al dan niet verkozen raakten. De devolutieve kracht van de lijststem werd bij wet van 26 juni 2000 met de helft vermindert (Directie van de Verkiezingen, 2010). Lager gerangschikte kandidaten raken nu makkelijker verkozen, ten koste van de namen hoger op de lijst. Met andere woorden: politici krijgen minder stemmen van de partij en moeten het nu op eigen kracht doen (Van Aelst, et. al., 2006). De afschaffing van de zogenaamde '*dubbele kandidaatstelling*' had eveneens een effect op de resultaten. Enkel bij de verkiezingen van 2003 konden kandidaten zich zowel op de lijsten van de Kamer als van de Senaat verkiesbaar stellen (Directie van de Verkiezingen, 2010). Hierdoor kon deze toch wel belangrijke variabele ('*kandidaat voor Senaat*') niet meegenomen kon worden in de drie regressieanalyses. Bij het bekijken van de onderzoeksresultaten moeten deze veranderingen in het kiessysteem dus in het achterhoofd gehouden worden.

Hoofdstuk 6 : onderzoeksresultaten

6.1 Analyse van de kieslijsten

6.1.1 Politieke Families

Op een totaal van 2.375 bestudeerde kandidaten, verspreid over de drie verschillende verkiezingen, behoren 75 politici tot een Politieke Familie zoals beschreven in 4.1.2. In tabel 1 wordt een overzicht gegeven van alle PF's die opkwamen bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers in 2003, 2007 of 2010. De resultaten worden chronologisch gerangschikt. Binnen het jaar van de verkiezingen worden de PF-politici alfabetisch geordend volgens kieskring.²

2003		Partij	Kieskring	Plaats	Verkozen (stemmen)
Kandidaat uit een Politieke Familie					
1	Borginon Fons*	VLD	Antwerpen	2 ^{de} opvolger	Nee (3.317)
2	Detiège Maya***	sp.a-spirit	Antwerpen	1 ^{ste} opvolger	Ja (23.292)
3	Dillen Koenraad*	Vlaams Blok	Antwerpen	13 ^{de} opvolger	Nee (6.546)
4	Somers Bart***	VLD	Antwerpen	1 (lijsttrekker)	Ja (57.812)
5	Taelman Martine**	VLD	Antwerpen	1 ^{ste} opvolger	Nee (10.592)
6	Vanderpoorten Marleen***	VLD	Antwerpen	24 (lijstduwer)	Ja (18.402)
7	Verreycken Rob*	Vlaams Blok	Antwerpen	23	Nee (5.927)
8	Wyninckx Hilde*	sp.a-spirit	Antwerpen	8	Nee (5.432)
9	De Clerck Stefaan***	CD&V	Brugge	1 (lijsttrekker)	Ja (98.671)
10	Hostekint Michèle***	sp.a-spirit	Brugge	5	Nee (10.812)
11	Anthuenis Filip***	VLD	Gent	4	Ja (17.599)
12	De Cock Goedele***	sp.a-spirit	Gent	6 ^{de} opvolger	Nee (3.140)
13	De Loor Kurt***	sp.a-spirit	Gent	15	Nee (9.066)
14	De Maght Martine**	VLD	Gent	19	Nee (10.082)
15	Deswaene Yves**	VLD	Gent	18	Nee (7.673)

² Bijlage 1 : politieke familiebanden van politici op de kieslijsten

16	Van Den Bossche Freya**	sp.a-spirit	Gent	1 (lijsttrekker)	Ja (105.875)
17	Claes Hilde***	sp.a-spirit	Hasselt	3	Ja (26.314)
18	Peuskens Jean-Paul**	sp.a-spirit	Hasselt	5 ^{de} opvolger	Nee (6.373)
19	Roppe Annemie**	sp.a-spirit	Hasselt	1 ^{ste} opvolger	Ja (11.238)
20	Vanvelthoven Peter***	sp.a-spirit	Hasselt	2	Ja (20.269)
21	Bex Stijn***	sp.a-spirit	Leuven	1 ^{ste} opvolger	Nee (5.701)
22	Daems Rik**	VLD	Leuven	1 (lijsttrekker)	Ja (32.252)
23	Devlies Carl***	CD&V	Leuven	1 (lijsttrekker)	Ja (18.844)
24	Eyskens Mark*	CD&V	Leuven	6 ^{de} opvolger	Nee (13.099)
25	Tobback Bruno***	sp.a-spirit	Leuven	6 ^{de} opvolger	Nee (16.844)
2007					
Kandidaat uit een Politieke Familie		Partij	Kieskring	Plaats	Verkozen (stemmen)
1	Detiège Maya***	sp.a-spirit	Antwerpen	3	Ja (24.767)
2	Dillen Marijke*	Vlaams Belang	Antwerpen	24 (lijstduwer)	Ja (13.814)
3	Schiltz Willem-Frederik**	Open VLD	Antwerpen	3	Ja (7.766)
4	Somers Bart***	Open VLD	Antwerpen	1 (lijsttrekker)	Ja (41.974)
5	Taelman Martine**	Open VLD	Antwerpen	4	Nee (9.994)
6	Vanderpoorten Marleen***	Open VLD	Antwerpen	12 ^{de} opvolger	Nee (8.695)
7	Bex Stijn***	sp.a-spirit	Leuven	1 ^{ste} opvolger	Nee (6.872)
8	Daems Rik**	Open VLD	Leuven	1 (lijsttrekker)	Ja (16.663)
9	Devlies Carl***	CD&V-N-VA	Leuven	1 (lijsttrekker)	Ja (28.069)
10	Tobback Bruno***	sp.a-spirit	Leuven	1 (lijsttrekker)	Ja (25.557)
11	Vanaudenhove Pascale*	Open VLD	Leuven	3	Nee (5.753)
12	Brouns Jo*	CD&V-N-VA	Limburg	9	Nee (21.425)
13	Claes Hilde***	sp.a-spirit	Limburg	12 (lijstduwer)	Ja (19.686)
14	Roppe Annemie**	sp.a-spirit	Limburg	4	Nee (8.580)
15	Vanvelthoven Peter***	sp.a-spirit	Limburg	1 (lijsttrekker)	Ja (40.348)
16	Anthuenis Filip***	Open VLD	Oost-Vlaanderen	4	Nee (16.705)

17	De Clercq Mathias**	Open VLD	Oost-Vlaanderen	1 ^{ste} opvolger	Nee (33.002)
18	De Cock Goedele***	sp.a-spirit	Oost-Vlaanderen	7 ^{de} opvolger	Nee (2.971)
19	De Loor Kurt***	sp.a-spirit	Oost-Vlaanderen	11 ^{de} opvolger	Nee (8.245)
20	De Maght Martine**	LDD	Oost-Vlaanderen	1 (lijsttrekker)	Ja (7.832)
21	Martens Anne*	CD&V-N-VA	Oost-Vlaanderen	19	Nee (14.566)
22	Pede Anne*	Open VLD	Oost-Vlaanderen	10	Nee (9.082)
23	Van den Bossche Freya**	sp.a-spirit	Oost-Vlaanderen	1 (lijsttrekker)	Ja (58.987)
24	Van Grembergen Kerste*	sp.a-spirit	Oost-Vlaanderen	10	Nee (3.892)
25	De Clerck Stefaan***	CD&V-N-VA	West-Vlaanderen	6	Ja (54.243)
26	Demeulenaere Stern*	Open VLD	West-Vlaanderen	8 ^{ste} opvolger	Nee (6.524)
27	De Reuse Immanuel*	Vlaams Belang	West-Vlaanderen	9 ^e opvolger	Nee (3.791)
28	Hostekint Michèle***	sp.a-spirit	West-Vlaanderen	15	Nee (8.164)
2010					
Kandidaat uit een Politieke Familie		Partij	Kieskring	Plaats	Verkozen (stemmen)
1	Detiège Maya***	sp.a	Antwerpen	3	Ja (18.901)
2	Schiltz Willem- Frederik**	Open VLD	Antwerpen	3	Ja (8.686)
3	Somers Bart***	Open VLD	Antwerpen	2	Ja (18.030)
4	Vanderpoorten Marleen***	Open VLD	Antwerpen	13 ^{de} opvolger	Nee (6.812)
5	Bex Stijn***	Groen!	Leuven	2	Nee (2.973)
6	Devlies Carl***	CD&V	Leuven	1 (lijsttrekker)	Ja (16.980)
7	Tobback Bruno***	sp.a	Leuven	1 (lijsttrekker)	Ja (25.713)
8	Claes Hilde***	sp.a	Limburg	7 ^{de} opvolger	Nee (15.872)
9	Feytons Jo*	Open VLD	Limburg	7	Nee (7.267)
10	Peuskens Jean-Paul**	sp.a	Limburg	6 ^{de} opvolger	Nee (5.521)
11	Vanvelthoven Peter***	sp.a	Limburg	2	Ja (27.221)
12	Anthuenis Filip***	Open VLD	Oost-Vlaanderen	9 ^{de} opvolger	Nee (8.624)
13	De Clercq Mathias**	Open VLD	Oost-Vlaanderen	1 (lijsttrekker)	Ja (60.291)
14	De Cock Goedele***	sp.a	Oost-Vlaanderen	10	Nee (4.427)
15	De Loor Kurt***	sp.a	Oost-Vlaanderen	11 ^{de} opvolger	Nee (8.536)

16	Deswaene Yves**	Open VLD	Oost-Vlaanderen	2 ^{de} opvolger	Nee (6.979)
17	Lachaert Egbert*	Open VLD	Oost-Vlaanderen	4	Nee (10.874)
18	Callens Pieter*	Open VLD	West-Vlaanderen	4	Nee (8.904)
19	Claeys Krista*	CD&V	West-Vlaanderen	7	Nee (8.711)
20	De Clerck Stefaan***	CD&V	West-Vlaanderen	3	Ja (43.946)
21	Hostekint Michèle***	sp.a	West-Vlaanderen	15	Nee (8.379)
22	Vandemeulebroucke Eva*	N-VA	West-Vlaanderen	5	Nee (15.135)

Tabel 1 : kandidaten met politieke familiebanden bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers in 2003, 2007 en 2010³

Het percentage PF-kandidaten bedraagt in 2003 3,2%. Bij de volgende verkiezingen, in 2007, stijgt het aandeel PF's op kieslijsten tot 3,7%. Bij de vervroegde verkiezingen van 2010, daalt het percentage opnieuw tot 2,5%. In dit jaar behoorden slechts 22 van de 875 geanalyseerde kandidaten tot een Politieke Familie.

Opvallend is dat niet minder dan 13 van de 40 verschillende PF's bij alle drie de verkiezingen op de kieslijsten stonden. Slechts 18 PF-kandidaten, verspreid over de drie geanalyseerde verkiezingen, stelden zich maar bij één verkiezing kandidaat.⁴ Hieruit kan geconcludeerd worden dat vele PF's vaste waarden zijn geworden binnen hun partij, die bij elke gelegenheid de kieslijsten sieren.

Het merendeel van de PF-politici is van het mannelijke geslacht. Ruim 57% van de PF-kandidaten is een man. 17 van de 40 PF's zijn van het vrouwelijke geslacht.

De politieke partijen waarbinnen de Politieke Families actief zijn, worden weergegeven in onderstaande grafieken.

---

³ * Werd ingezet bij één van de geanalyseerde verkiezing

** Werd ingezet bij twee van de geanalyseerde verkiezingen

*** Werd ingezet bij drie van de geanalyseerde verkiezingen

⁴ Berekend voor alle 2.375 kandidaten: 1376 kandidaten kwamen 1 keer op, 309 kandidaten stonden twee keer op de kieslijsten en 127 kandidaten kwamen bij alle drie de geanalyseerde verkiezingen op.

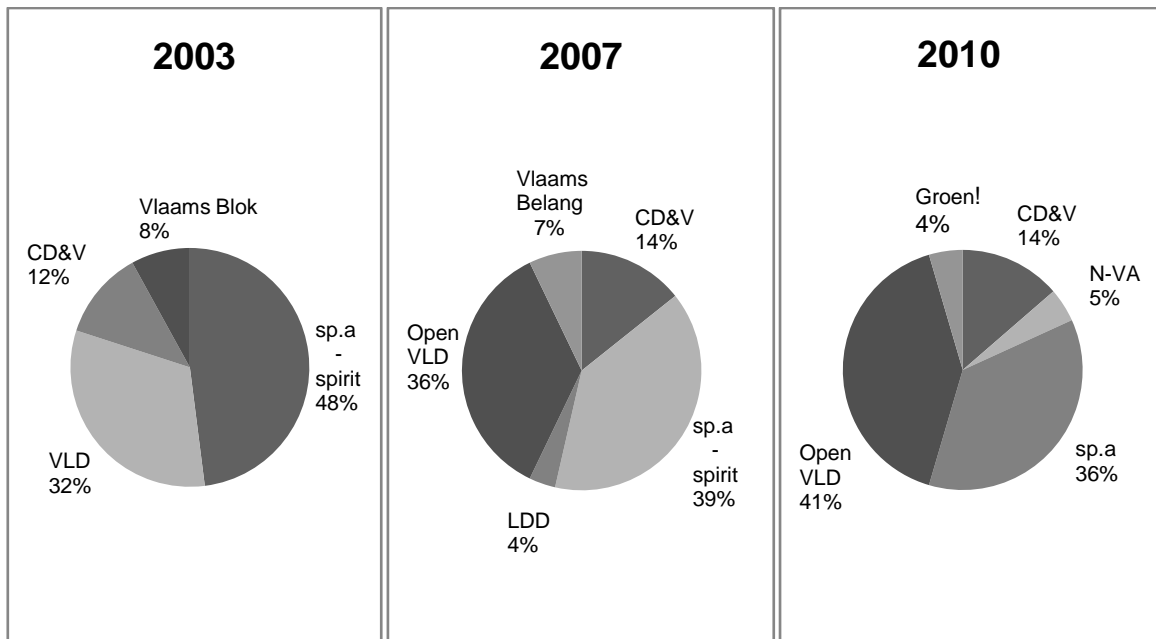

Fig. 1: partijkeuze PF's 2003

Fig. 2: partijkeuze PF's 2007

Fig. 3: partijkeuze PF's 2010

Politieke Families komen bijna uitsluitend binnen de drie traditionele partijen voor. Vooral sp.a en Open VLD blijken een rijke traditie te hebben op dit vlak. Samen staan zij bij elk van de drie verkiezingen in voor minstens driekwart van de PF-kandidaten. Terwijl het aandeel PF's bij sp.a na elke verkiezing afneemt, wordt het PF-aandeel van Open VLD telkens groter. De derde traditionele partij, CD&V, telt beduidend minder Politieke Families in haar rangen. Zij levert telkens 12 of 14% van de kandidaten met een politieke familieband. Binnen Vlaams Belang, Groen! en Lijst Dedecker komen slechts enkele PF-kandidaten voor. De PF's die op de kieslijsten van LDD en Groen! staan, stammen oorspronkelijk uit een Politieke Familie binnen één van de traditionele partijen. De Maght (ex-VLD) en Bex (ex-sp.a) beslisten echter de overstap te maken naar respectievelijk LDD en Groen!.

De verspreiding van de Politieke Families over de kieskringen, wordt in onderstaande figuur weergegeven.

Fig. 4: geografische spreiding PF-kandidaten

De meeste Politieke Families zijn afkomstig uit de kieskring Oost-Vlaanderen. Antwerpen, de grootste kieskring, staat in voor het tweede grootste aantal PF's. Op de kieslijsten van de twee kleinste kieskringen, Limburg en Leuven, staan ook het minste PF's. Elke kandidaat uit een Politieke Familie kwam op in dezelfde kieskring als zijn of haar politiek actief familielid. Dit is belangrijk aangezien het 'PF-effect' vermoedelijk heel wat kleiner zou zijn wanneer de kandidaat in een andere kieskring zou opkomen. De bekendheid van tal van politici loopt immers maar tot aan de provinciegrenzen.

Het aantal leden van een Politieke Familie die door hun partij op een (niet-)verkiezbare plaats werden gezet, worden weergegeven in de figuren 5, 6 en 7.

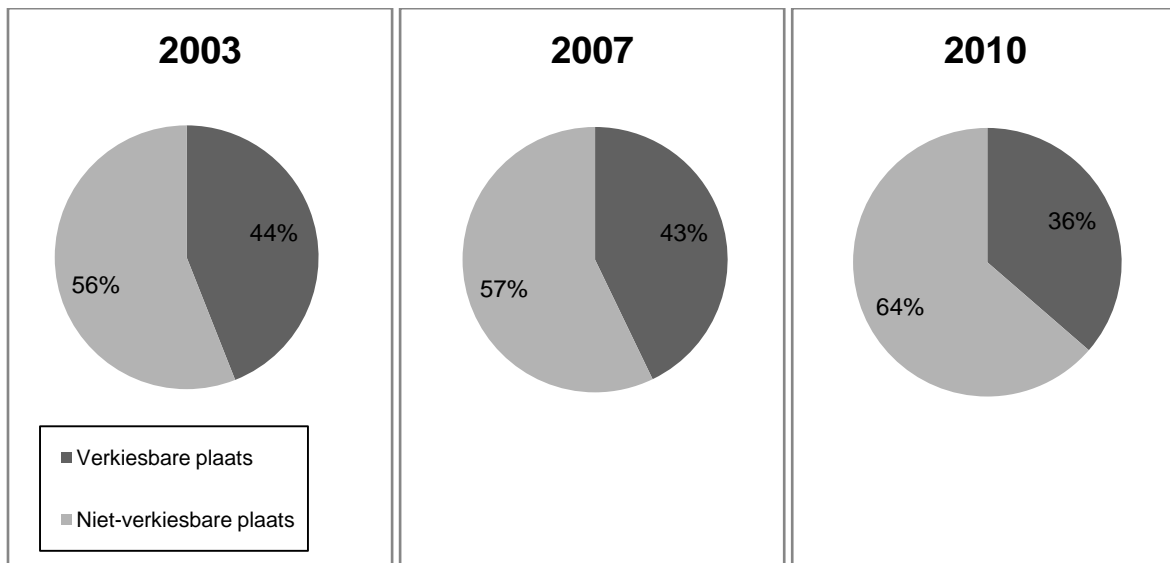

Fig. 5: lijstplaatsen van de PF's 2003

Fig. 6: lijstplaatsen van de PF's 2007

Fig. 7: lijstplaatsen van de PF's 2010

Leden van een Politieke Familie krijgen opvallend goede plaatsen aangeboden op de kieslijsten. In 2003 raakte 44% van hen verkozen. Bij de twee volgende verkiezingen van 2007 en 2010 daalt dit percentage tot respectievelijk 43% en 36%. In totaal werden 31 van de 75 kandidaatstellingen van PF's beloond met een zitje in het parlement. In de helft van deze gevallen trok de PF de kieslijst. De rest werd verkozen van op de tweede, derde of vierde plaats of als lijstduwer of eerste opvolger. Enkel Stefaan De Clerck slaagde er in 2007 in om verkozen te raken van op een zesde plaats.

6.1.2 Bekende Vlamingen

Voor de 2.375 kandidaten werd eveneens nagegaan of zij voldoen aan de criteria zoals beschreven in 4.2.2 en dus als BV bestempeld kunnen worden. In totaal namen 76 BV-politici deel aan de laatste drie verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers. Tabel 2 geeft de BV's, hun politieke partij, de kieskring waarin ze opkwamen, hun plaats op de lijst en hun aantal voorkeurstemmen weer. De resultaten zijn chronologisch gerangschikt. Binnen het jaar van de verkiezingen worden de BV-politici alfabetisch geordend volgens kieskring.

2003					
Bekende Vlaming		Partij	Kieskring	Plaats	Verkozen (stemmen)
1	Adriaensen Nest*	N-VA	Antwerpen	24 (lijstduwer)	Nee (1.354)
2	Beaucourt Luc**	VLD	Antwerpen	23	Nee (9.243)
3	Hermans Margriet**	VLD	Antwerpen	4	Nee (20.723)
4	Publie Ann*	sp.a-spirit	Antwerpen	14	Nee (4.599)
5	Sterckx Dirk**	VLD	Antwerpen	13 ^{de} opvolger	Nee (19.016)
6	Van Noppen Flor***	N-VA	Antwerpen	2	Nee (7.736)
7	Van Hooydonck Edwig**	VLD	Antwerpen	10	Nee (7.118)
8	Vervotte Inge*	CD&V	Antwerpen	1 (lijsttrekker)	Ja (93.030)
9	Lubaki Dominique*	Agalev	Brugge	11	Nee (1.173)
10	Verstreken Johan***	CD&V	Brugge	8	Nee (22.983)
11	De Loor Kurt***	sp.a-spirit	Gent	15	Nee (9.066)
12	De Groote Els*	VLD	Gent	15	Nee (7.655)
13	Gryffroy Andries*	N-VA	Gent	15	Nee (1.117)
14	Schollaert Marnix*	Agalev	Gent	9 ^{de} opvolger	Nee (481)
15	Temmerman Marleen*	Agalev	Gent	20 (lijstduwer)	Nee (2.260)
16	Van Den Eynde Marjan*	Vlaams Blok	Gent	6	Nee (7.331)
17	Van Malderen Bart*	sp.a-spirit	Gent	8	Nee (5.074)
18	Van Steenberge Paul*	N-VA	Gent	19	Nee (1.912)
19	Germeaux Jacques*	VLD	Hasselt	2 ^{de} opvolger	Nee (6.771)
20	Lambrecks Jean*	VLD	Hasselt	8	Nee (8.904)
21	Mahassine Chokri***	sp.a-spirit	Hasselt	2 ^{de} opvolger	Nee (17.930)
22	Schreurs Armand*	VLD	Hasselt	4	Nee (11.853)
23	Schueremans Herman*	VLD	Leuven	7 (lijstduwer)	Nee (10.733)
2007					
Bekende Vlaming		Partij	Kieskring	Plaats	Verkozen (stemmen)
1	Beaucourt Luc**	Open VLD	Antwerpen	23	Nee (5.742)

2	Bettens Gert*	Groen!	Antwerpen	12	Nee (2.504)
3	Grootaers Walter**	Open VLD	Antwerpen	10	Nee (9.510)
4	Hermans Margriet**	Open VLD	Antwerpen	10 ^{de} opvolger	Nee (4.082)
5	Luyckx Kris*	Open VLD	Antwerpen	13	Nee (5.987)
6	Sterckx Dirk**	Open VLD	Antwerpen	11 ^{de} opvolger	Nee (12.905)
7	Van Broeckhoven Christine*	sp.a-spirit	Antwerpen	1 (lijsttrekker)	Ja (26.194)
8	Van Hooydonck Edwig**	Open VLD	Antwerpen	20	Nee (4.198)
9	Van Laer Jeroen*	Groen!	Antwerpen	19	Nee (1.491)
10	Van Noppen Flor***	CD&V-N-VA	Antwerpen	6	Ja (19.268)
11	Verstrepen Jürgen**	LDD	Antwerpen	1 (lijsttrekker)	Ja (15.782)
12	Lombaert Peter*	Groen!	Leuven	1 (lijsttrekker)	Nee (4.183)
13	Van Eyck Rob*	LDD	Leuven	7 (lijstduwer)	Nee (1.001)
14	Belet Ivo*	CD&V-N-VA	Limburg	7 ^{de} opvolger	Nee (29.855)
15	Chombar Françoise*	Open VLD	Limburg	2 ^{de} opvolger	Nee (3.837)
16	Kindermans Gerald**	CD&V-N-VA	Limburg	3	Ja (23.854)
17	Kitir Meryame*	sp.a-spirit	Limburg	2	Ja (12.443)
18	Mahassine Chokri***	sp.a-spirit	Limburg	7 ^{de} opvolger	Nee (13.499)
19	Renders Marleen**	Open VLD	Limburg	9	Nee (8.360)
20	De Loor Kurt***	sp.a-spirit	Oost-Vlaanderen	11 ^{de} opvolger	Nee (8.245)
21	Leyman Peter*	CD&V-N-VA	Oost-Vlaanderen	3	Ja (31.557)
22	Pinoy Marijke**	Groen!	Oost-Vlaanderen	16	Nee (3.211)
23	Vercammen Nancy*	sp.a-spirit	Oost-Vlaanderen	18	Nee (3.332)
24	Wendel Trio*	sp.a-spirit	Oost-Vlaanderen	3 ^{de} opvolger	Nee (2.706)
25	Coorevits Tony*	LDD	West-Vlaanderen	9 ^{de} opvolger	Nee (2.170)
26	Dedecker Jean-Marie**	LDD	West-Vlaanderen	1 (lijsttrekker)	Ja (51.120)
27	De Mey Reddy*	Vlaams Belang	West-Vlaanderen	8 ^{ste} opvolger	Nee (3.473)
28	Dupont Diego*	LDD	West-Vlaanderen	7 ^{de} opvolger	Nee (1.697)
29	Verstreken Johan***	CD&V-N-VA	West-Vlaanderen	8 ^{ste} opvolger	Nee (21.132)
30	Werbrouck Ulla**	LDD	West-Vlaanderen	2	Ja (11.745)
2010					
Bekende Vlaming	Partij	Kieskring	Plaats	Verkozen (Stemmen)	

1	Calluy Peter*	LDD	Antwerpen	13	Nee (382)
2	Denhaen Moniek*	LDD	Antwerpen	24 (lijstduwer)	Nee (630)
3	Dielen Dirk*	Open VLD	Antwerpen	8	Nee (2.599)
4	Grootaers Walter**	Open VLD	Antwerpen	22	Nee (5.134)
5	Kennes Rudi*	sp.a-spirit	Antwerpen	4	Nee (11.625)
6	Van Gool Nik*	CD&V	Antwerpen	2 ^{de} opvolger	Nee (5.717)
7	Van Noppen Flor***	N-VA	Antwerpen	3	Ja (21.635)
8	Verstrepen Jürgen**	LDD	Antwerpen	6 ^{de} opvolger	Nee (679)
9	Brems Eva*	Groen!	Leuven	1 (lijsttrekker)	Ja (12.549)
10	Kindermans Gerald**	CD&V	Limburg	3	Nee (15.506)
11	Mahassine Chokri***	sp.a	Limburg	2 ^{de} opvolger	Nee (10.139)
12	Renders Marleen**	Open VLD	Limburg	6	Nee (6.521)
13	Baeke Rufij*	N-VA	Oost-Vlaanderen	13	Nee (5.189)
14	Bracke Siegfried*	N-VA	Oost-Vlaanderen	1 (lijsttrekker)	Ja (101.940)
15	Cosyns Veerle*	CD&V	Oost-Vlaanderen	10	Nee (8.631)
16	De Loor Kurt***	sp.a	Oost-Vlaanderen	11 ^{de} opvolger	Nee (8.536)
17	Pinoy Marijke**	Groen!	Oost-Vlaanderen	16	Nee (4.299)
18	Dedecker Jean-Marie**	LDD	West-Vlaanderen	1 (lijsttrekker)	Ja (32.514)
19	Dejaeghere Veerle*	Groen!	West-Vlaanderen	3	Nee (4.804)
20	Deruwe Karel*	LDD	West-Vlaanderen	5	Nee (2.539)
21	Van Den Driessche Pol*	CD&V	West-Vlaanderen	16 (lijstduwer)	Nee (25.419)
22	Verstreken Johan***	CD&V	West-Vlaanderen	15	Nee (18.631)
23	Werbrouck Ulla**	LDD	West-Vlaanderen	3	Nee (4.554)

Tabel 2: BV-politici bij de verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers in 2003, 2007 en 2010⁵

Bij geen enkele van de drie verkiezingen kan er gesproken worden over een toestroom van BV-politici op de kieslijsten. Er zijn ook geen grote verschillen tussen de verkiezingen te bekennen. In 2003 was slechts 3% van de bestudeerde kandidaten een Bekende Vlaming. Bij de volgende verkiezing steeg

⁵ * Werd ingezet bij één van de geanalyseerde verkiezingen

** Werd ingezet bij twee van de geanalyseerde verkiezingen

*** Werd ingezet bij drie van de geanalyseerde verkiezingen

dit percentage tot 4%. In 2010 verschenen er net zoals in 2003 21 BV's op de kieslijsten. Zij vertegenwoordigden 2,6% van de kandidaten van de zeven grootste Vlaamse partijen. In het aantal BV's op kieslijsten kan dus geen lijn worden getrokken. Duidelijk is wel dat het aantal BV-politici piekte bij de verkiezingen van 2007. Het feit dat de federale verkiezingen van 2010 ongeveer een jaar vervroegd werden, kan een verklaring bieden voor het beperkt aantal BV-politici op deze lijsten. Politieke partijen hadden immers minder tijd om hun lijsten samen te stellen en (BV-)kandidaten te benaderen.

Enkele BV-politici zijn intussen uitgegroeid tot vaste waarden binnen hun partij. Zij werden dan ook bij verschillende verkiezingen ingezet. Vier BV's, met name Johan Verstreken, Kurt De Loor, Flor Van Noppen en Chokri Mahassine, stonden zowel in 2003, 2007 als 2010 op de kieslijsten. 11 BV-kandidaten kwamen op bij twee van de drie geanalyseerde verkiezingen. Tenslotte werden 42 verschillende BV-politici slechts bij één van de verkiezingen ingezet.⁶ Veel BV-politici blijken dus een beperkte houdbaarheidsdatum te hebben.

Net zoals bij de PF's, zijn mannelijke BV's duidelijk oververtegenwoordigd. Het percentage mannelijke BV-politici bedroeg bij de verschillende verkiezingen respectievelijk 74%, 73% en 69,5%. Slechts iets meer dan een kwart van de BV-kandidaten was bij elk van de drie verkiezingen van het vrouwelijke geslacht.

De partijkeuze van de BV-politici voor elk van de bestudeerde verkiezingen wordt weergegeven in de figuren 8, 9 en 10.

---

⁶ Berekend voor alle 2.375 kandidaten: 1376 kandidaten kwamen 1 keer op, 309 kandidaten stonden twee keer op de kieslijsten en 127 kandidaten kwamen bij alle drie de geanalyseerde verkiezingen op.

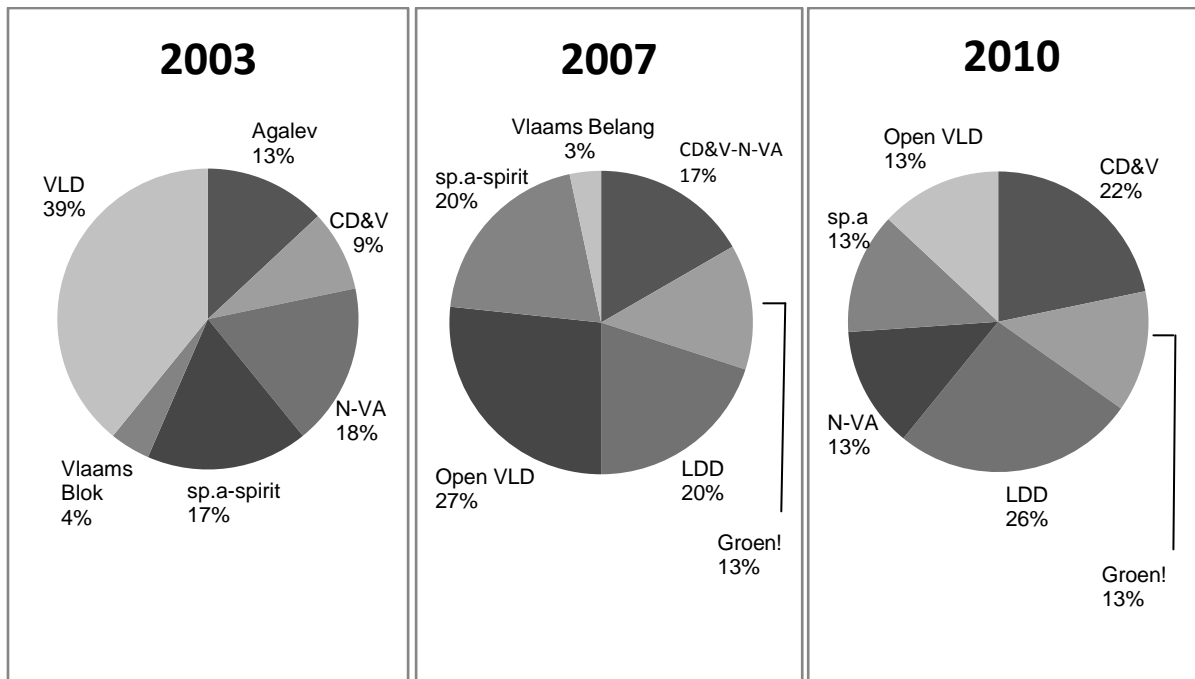

Fig. 8: partijkeuze BV's 2003

Fig. 9: partijkeuze BV's 2007

Fig. 10: partijkeuze BV's 2010

Bij de eerste twee geanalyseerde verkiezingen kozen de meeste BV's voor (Open) VLD. Bij de verkiezingen van 2003 stond bijna 40% van de BV-kandidaten op een VLD-lijst. In 2010 werden de liberalen van de troon gestoten door Lijst Dedecker. Deze partij, die voor het eerst opkwam, was verantwoordelijk voor meer dan een kwart van de BV's op de kieslijsten. Bij elk van de drie verkiezingen staan 13% van de BV-kandidaten op de kieslijsten van Groen! of het voormalige Agalev. Het aantal BV-kandidaten op de kieslijsten van sp.a en N-VA varieert tussen alle verkiezingen. CD&V, in 2007 in kartel met N-VA, levert procentueel gezien bij elke verkiezingen meer BV-kandidaten aan. De Bekende Vlamingen kozen opvallend weinig voor Vlaams Blok of Vlaams Belang. In 2003 en 2007 telden zij slechts één BV in hun rangen. Bij de laatste Kamerverkiezingen stond er geen enkele Bekende Vlaming op hun kieslijsten. Erg verbazingwekkend is deze vaststelling echter niet. Het onderzoek van De Swaef (2007, pp. 88-92) wijst uit dat Bekende Vlamingen hun overstap naar de politiek soms moeten bekopen met professionele en financiële verliezen. Voor BV-politici die kiezen voor het Vlaams Belang zijn deze verliezen over het algemeen gesteld het grootst. Jürgen Verstrepen vertelde het volgende over zijn overstap naar het Vlaams Belang:

“Door de stap naar de politiek zijn er een aantal dingen die ik jobmatig deed weggevallen. Mijn werk als presentator is bijvoorbeeld gereduceerd tot nul. Men wil geen politieke kleur. Er is nog een groot verschil omdat ik naar het Vlaams Belang ben gegaan. Mocht ik naar de socialisten of de liberalen zijn gegaan, zou het minder erg geweest zijn. Dan zou men daar geen probleem van maken. Door naar het Vlaams Belang te gaan, word je volledig onthoofd”.

(De Swaef, 2007, p. 92).

De verspreiding van de BV-kandidaten over de kieskringen, wordt weergegeven in figuur 11.⁷

Fig. 11: geografische spreiding BV-kandidaten

Van de 57 verschillende BV-politici die zich kandidaat stelden bij de drie geanalyseerde verkiezingen, deden er 19 dit in de kieskring Antwerpen. De grootste kieskring levert dus het meest Bekende Vlamingen. De rest van de BV-politici is gelijkmatig verdeeld over de verschillende provincies. In kleinere kieskringen staan er minder kandidaten en bijgevolg ook minder BV's op de kieslijsten.

Aangezien er in dit onderzoek een erg brede definitie van een Bekende Vlaming gehanteerd werd, bestaan er grote verschillen in de originele beroepssector van de BV-politici. Over het algemeen kunnen de sectoren waaruit de BV-politici afkomstig zijn, opgedeeld worden in vijf categorieën: show, actualiteit, sport, economie en middenveld. Het percentage BV's dat bekend werd in elk van deze sectoren, wordt weergegeven in onderstaande grafieken.⁸

---

⁷ BV's die bij twee of drie van de geanalyseerde verkiezingen opkwamen, werden in figuur 11 maar als één BV-kandidaat beschouwd. In de figuren 8 t.e.m. 10 en 12 t.e.m. 17 werd elke BV-kandidaatstelling apart opgenomen.

⁸ Bijlage 2 : lijst van BV-politici gerangschikt per sector

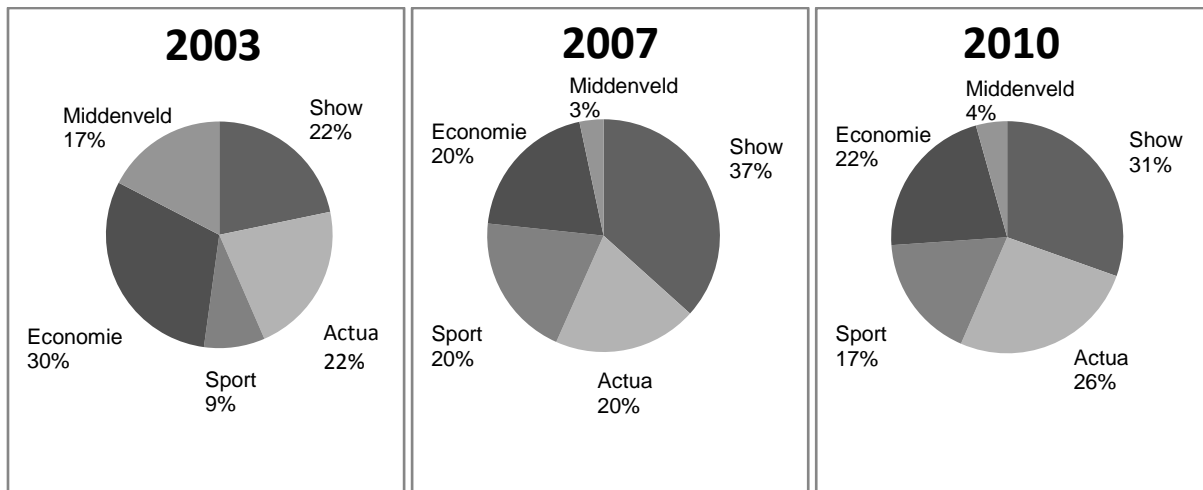

Fig.12: sector van herkomst 2003

Fig.13: sector van herkomst 2007

Fig.14: sector van herkomst 2010

Voor wat de sector van herkomst van de BV-politici betreft, kunnen er duidelijke verschillen vastgesteld worden tussen de drie verkiezingen. In 2003 verwerfde het merendeel van de BV-kandidaten hun bekendheid in de economische sector. Festivalorganisatoren, bedrijfsleiders en woordvoerders van grote organisaties vallen onder deze categorie. Daarnaast trokken de partijen in dat jaar opvallend veel kandidaten aan uit het middenveld. Zo stonden er verschillende vakbondsafgevaardigden of –secretarissen en voorzitters of woordvoerders van actiegroepen op de kieslijsten. Bij de Kamerverkiezingen van 2007 en 2010 waren de meeste BV-politici afkomstig uit de showbizz. Deze ‘BV’s *pur sang*’ zoals radio en tv-presentatoren, zangers en acteurs vertegenwoordigden bij deze verkiezingen ongeveer een derde van het totaal aantal BV-kandidaten. (Politiek) journalisten werden eveneens in de categorie opgenomen. Omwille van het ‘serieuzere’ karakter van deze functie, zou ervoor gepleit kunnen worden hen als aparte categorie op te nemen. Ook het aantal BV’s uit de sportwereld steeg opvallend ten opzichte van de verkiezingen van 2003. Tenslotte raakte een aanzienlijk deel van de BV-politici bekend door in de media te verschijnen als expert in hun vakgebied. Advocaten, wetenschappers en artsen gaven in het jaar naar aanloop van de verkiezingen verschillende malen duiding bij de actualiteit. Flor Van Noppen en Jean Lambrechts haalden dan weer de pers door te getuigen over een moord binnen hun familie. Deze groep BV’s uit verschillende sectoren wordt samengebracht onder de noemer ‘*actualiteit*’. Deze categorie blijft relatief stabiel doorheen de verschillende verkiezingen. Over het algemeen kunnen we besluiten dat de partijen in de eerste jaren van de hype rond BV’s in de politiek eerder bekende personen rekruteerden uit de ‘*serieuzere*’ economische sector of het middenveld. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat ze bezorgd waren dat de kiezer hen nog wel ernstig zou nemen. Maar vanaf de federale verkiezingen van 2007 zoeken partijen hun BV’s eerder in de ‘*lichtere sectoren*’ zoals de showbizz of de sport.

Zoals tabel 2 reeds uitwees, raakten lang niet alle Bekende Vlamingen verkozen. Dit betekent echter niet altijd dat zij het slecht gedaan hebben bij de verkiezingen. Zo behaalde journalist Ivo Belet bij de Kamerverkiezingen van 2007 niet minder dan 29.855 voorkeurstemmen van op de 7de opvolgerplaats. Enkel lijsttrekker Jo Vandeurzen kreeg meer stemmen achter zijn naam. Toch raakte Belet niet

verkozen. De plaats op de lijst is dus ook voor BV-politici van essentieel belang. In totaal mochten acht BV's hun lijst trekken. Zeven van de acht BV-kandidaten voldeden ook aan de verwachtingen die aan zo'n plaats gekoppeld zijn: ze raakten verkozen met veruit het hoogst aantal voorkeurstemmen op hun lijst. De figuren 15 tot en met 17 geven het aantal kandidaten op (niet)-verkiezbare plaatsen weer.

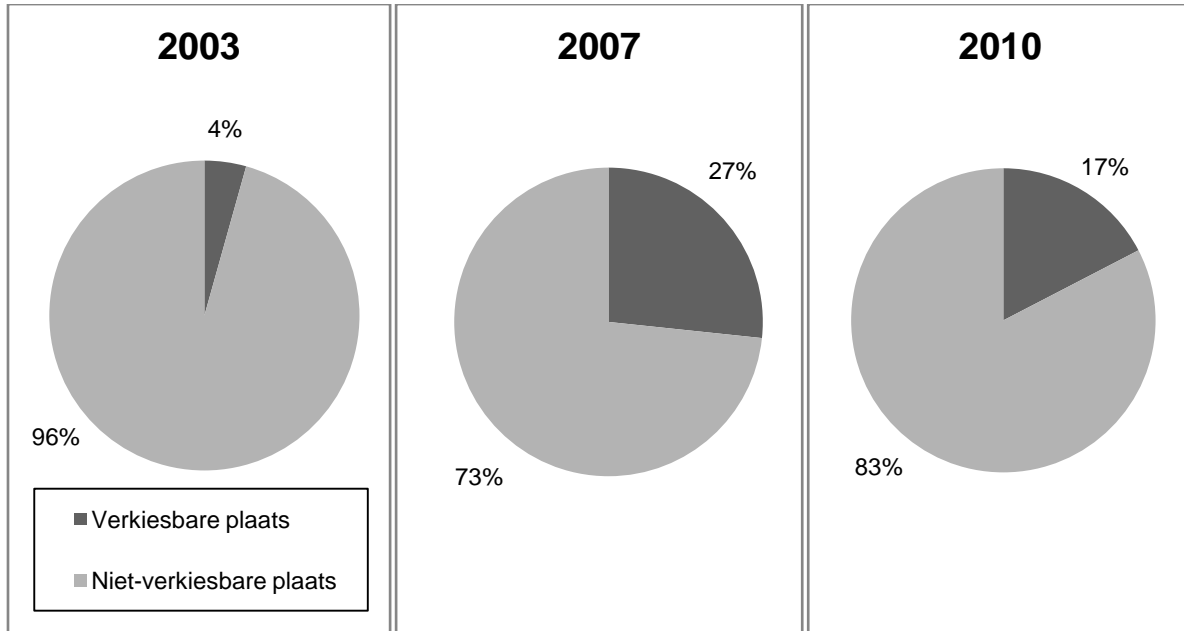

Fig. 15: lijstplaatsen BV's 2003

Fig. 16 : lijstplaatsen BV's 2007

Fig. 17: lijstplaatsen BV's 2010

Bovenstaande grafieken tonen aan dat BV's vooral in 2007 een verkiezbare plaats kregen aangeboden. In 2003 bemachtigde slechts één BV een zitje in het parlement. In totaal werden 13 van de 76 BV-kandidaturen beloond met een mandaat. 12 van deze gekozenen stonden in de top drie van hun kieslijst. Alleen Flor Van Noppen raakte verkozen van op een zesde plaats. Deze vaststelling toont het belang van de sterkte van de partij aan. De partij van Van Noppen, CD&V-N-VA, stond in 2007 erg sterk in Antwerpen. Niet minder dan acht kandidaten op de lijst wisten een zitje in het parlement binnen te halen.

6.1.3 Conclusie

Uit de analyse van de kieslijsten kunnen we besluiten dat BV's en PF's slechts een erg beperkt deel uitmaken van alle kandidaten op kieslijsten. In totaal zou nauwelijks een 5% van alle kandidaten electoraal voordeel kunnen halen uit hun naambekendheid. Het aantal BV's en PF's op de kieslijsten varieert naargelang de verkiezing, maar bereikte een hoogtepunt in 2007. Een belangrijk verschil tussen BV's en PF's is dat leden van een Politieke Familie, in tegenstelling tot Bekende Vlamingen, sterker verankerd zijn binnen hun partij. Veel PF-kandidaten kwamen bij twee of meer bestudeerde verkiezingen op. Voor de overgrote meerderheid van de BV's bleef hun politieke carrière beperkt tot één kandidaatstelling. Leden van een Politieke Familie blijken electoraal dan ook succesvoller te zijn dan BV's. Bij elke verkiezing raakte circa 40% van de PF-kandidaten verkozen. Bij de BV's ligt dit

percentage beduidend lager (tussen 4 en 27%). Uiteraard speelt de plaats van de kandidaat op de kieslijst hierbij een belangrijke rol. Leden van een Politieke Familie krijgen over het algemeen betere plaatsen aangeboden door de partijen. Bijna de helft van de PF-kandidaten stond in de top drie van hun kieslijst. Ook wat de partijkeuze betreft, zien we verschillen tussen Politieke Families en Bekende Vlamingen. Open VLD is zonder twijfel koploper wat het aantal bekende namen op de kieslijsten betreft. Zowel BV's als PF's worden door de partij gretig uitgespeeld. Liberale, eerder individualistische partijen zoals LDD en Open VLD, zetten wel duidelijk meer dan andere partijen in op Bekende Vlamingen. Terwijl Politieke Families vaker lijken voor te komen aan de linkerkant van het politieke spectrum, bij de eerder collectivistische partijen zoals sp.a. Hoewel ze bij de verkiezingen van 2010 ingehaald worden door Open VLD. Daarnaast blijken de niet-traditionele partijen ook gretig in te spelen op de BV-trend, terwijl Politieke Families in deze partijen zelden of niet voorkomen. Tenslotte zien we dat BV-politici steeds meer afkomstig zijn uit '*lichtere*' sectoren zoals de showbizz of de sport. Terwijl politieke partijen enkele jaren geleden eerder rekruteerden uit het middenveld of de economische sector.

6.2 Multi-variate regressieanalyses

In de tabellen 3 t.e.m. 5 worden de resultaten van de regressieanalyses voor respectievelijk de verkiezingen van 2003, 2007 en 2010 weergegeven. De drie regressieanalyses bestaan telkens uit zes modellen. Het eerste model bevat enkel kenmerken gerelateerd aan de partij (partijtoebehoren). In een volgende stap worden de demografische kenmerken van de kandidaten aan het model toegevoegd. In de volgende vier modellen worden achtereenvolgens factoren met betrekking tot de bekendheid uit andere maatschappelijke sferen (BV of PF), gekendheid uit politieke activiteiten, de lijstkenmerken en de politieke instabiliteit aan de analyse toegevoegd. In totaal konden we respectievelijk 62,5, 66,2 en 70,0% van de variantie in het aantal voorkeurstemmen verklaren.⁹

---

⁹ Gezien het groot aantal variabelen (22) in het finale model, werd ervoor gekozen de 'adjusted R²' te gebruiken als maatstaf voor de verklaarde variantie.

1	Beta	2	Beta	3	Beta	4	Beta	5	Beta	6	Beta
Partij- toebe- horen		demo- graf. kenm.		Bekend- heid uit andere maatsch- sferen		Gekend- heid uit pol. activiteit -en		Lijstken- merken		Politieke Instabi- liteit	
CD&V	0,031	CD&V	0,024	CD&V	0,059	CD&V	0,100*	CD&V	0,077	CD&V	0,062
sp.a- spirit	0,006*	sp.a- spirit	0,015	sp.a- spirit	0,013	sp.a- spirit	0,012	sp.a- spirit	0,007	sp.a- spirit	0,007
Agalev	-0,167**	Agalev	-0,100*	Agalev	-0,066	Agalev	-0,052	Agalev	-0,083*	Agalev	-0,105
VLD	-0,009	VLD	-0,035	VLD	-0,021	VLD	-0,045	VLD	-0,030	VLD	-0,043
VI. Bl.	-0,131**	VI. Bl.	-0,128**	VI. Bl.	-0,091*	VI. Bl.	-0,057	VI. Bl.	-0,081**	VI. Bl.	-0,088*
N-VA	-0,150**	N-VA	-0,087	N-VA	-0,053	N-VA	-0,029	N-VA	-0,063	N-VA	-0,058*
Sterkte	0,173**	Sterkte	0,282***	Sterkte	0,265***	Sterkte	0,248***	Sterkte	0,233***	Sterkte	0,250**
		Vrouw	-0,114***	Vrouw	-0,105***	Vrouw	-0,083**	Vrouw	-0,041	Vrouw	-0,041
		Kieskr.	-0,020	Kieskr.	-0,009	Kieskr.	-0,017	Kieskr.	-0,012	Kieskr.	-0,010
		Grootte	-0,261	Grootte	-0,253***	Grootte	-0,238***	Grootte	-0,157***	Grootte	-0,159***
				BV	0,041	BV	0,053	BV	0,041	BV	0,042
				PF	0,203***	PF	0,170***	PF	0,113***	PF	0,100**
				Aantal	0,006	Aantal	0,038	Aantal	0,035	Aantal	0,037
						Minister	0,350***	Minister	0,178***	Minister	0,179***
								Effectief	0,241***	Effectief	0,240***
								Plaats	-0,212***	Plaats	-0,216***
								Trekker	0,469***	Trekker	0,471***
								Duwer	0,093***	Duwer	0,093***
										Pol.stab.	0,032
										BV stab.	-0,009
										PF stab.	0,018
0,121		0,193		0,232		0,350		0,627		0,625	

* : significant tot op 0,05; ** : significant tot op 0,01; *** : significant tot op 0,001

Tabel 3: algemene analyse 2003

1	Beta	2	Beta	3	Beta	4	Beta	5	Beta	6	Beta
Partij- toebe- horen		demo- graf. kenm.		Bekend- heid uit andere maatsch- sferen		Gekend- heid uit pol. activiteit -en		Lijstken- merken		Politieke Instabi- liteit	
CD&V- N-VA	0,215***	CD&V- N-VA	0,197***	CD&V- N-VA	0,223***	CD&V- N-VA	0,237***	CD&V- N-VA	0,235***	CD&V- N-VA	0,175*
sp.a- spirit	0,004	sp.a- spirit	0,014	sp.a- spirit	0,012	sp.a- spirit	0,011	sp.a- spirit	0,007	sp.a- spirit	0,008
Groen!	-0,118*	Groen!	-0,110*	Groen!	-0,054	Groen!	-0,014	Groen!	-0,069*	Groen!	-0,125***
VLD	0,010	VLD	-0,002	VLD	0,000	VLD	-0,011	VLD	0,001	VLD	0,006
VI. Bel.	-0,083	VI. Bel.	-0,096	VI. Bel.	-0,053	VI. Bel.	-0,019	VI. Bel.	-0,034	VI. Bel.	-0,075
LDD	-0,133**	LDD	-0,115**	LDD	-0,074	LDD	-0,034	LDD	-0,083**	LDD	-0,168***
Sterkte	0,200***	Sterkte	0,250***	Sterkte	0,252***	Sterkte	0,268***	Sterkte	0,213***	Sterkte	0,207***
		Vrouw	-0,069	Vrouw	-0,062*	Vrouw	-0,048	Vrouw	0,001	Vrouw	0,001
		Kieskr.	-0,037	Kieskr.	-0,031	Kieskr.	-0,034	Kieskr.	-0,029	Kieskr.	-0,037
		Grootte	-0,292***	Grootte	-0,286***	Grootte	-0,289***	Grootte	-0,201***	Grootte	-0,191***

		BV	0,109***	BV	0,118***	BV	0,045	BV	0,046*
		PF	0,223***	PF	0,221***	PF	0,102***	PF	0,115***
		Aantal	0,006	Aantal	0,019	Aantal	0,040	Aantal	0,039
				Minister	0,274***	Minister	0,156***	Minister	0,156***
						Effectief	0,231***	Effectief	0,230***
						Plaats	-0,194***	Plaats	-0,194***
						Trekker	0,439***	Trekker	0,436***
						Duwer	0,141***	Duwer	0,140***
								Pol.stab.	0,082
								BV stab.	0,028
								PF stab.	0,025
0,204	0,284	0,341		0,414		0,661		0,662	

* : significant tot op 0,05; ** : significant tot op 0,01; *** : significant tot op 0,001

Tabel 4: algemene analyse 2007

1	Beta	2	Beta	3	Beta	4	Beta	5	Beta	6	Beta
Partij- toebe- horen		demo- graf. kenm.		Bekend- heid uit andere maatsch- sferen		Gekend- heid uit pol. activiteit -en		Lijstken- merken		Politieke Instabi- liteit	
CD&V	0,143***	CD&V	0,137***	CD&V	0,148***	CD&V	0,078**	CD&V	0,101***	CD&V	0,043
sp.a	0,004	sp.a	0,011	sp.a	0,010	sp.a	0,010	sp.a	-0,006	sp.a	0,005
Groen!	-0,111*	Groen!	-0,083	Groen!	-0,058	Groen!	-0,044	Groen!	-0,057*	Groen!	-0,019
VLD	0,012	VLD	0,019	VLD	-0,016	VLD	0,007	VLD	-0,007	VLD	-0,021
Vi. Bel.	-0,108**	Vi. Bel.	-0,099*	Vi. Bel.	-0,059	Vi. Bel.	-0,050	Vi. Bel.	-0,065**	Vi. Bel.	-0,109***
N-VA	-0,052	N-VA	-0,097	N-VA	-0,062	N-VA	-0,074	N-VA	-0,076*	N-VA	-0,087
LDD	-0,146**	LDD	-0,106*	LDD	-0,088	LDD	-0,072	LDD	-0,089*	LDD	-0,072
Sterkte	0,212**	Sterkte	0,297***	Sterkte	0,292***	Sterkte	0,300***	Sterkte	0,289***	Sterkte	0,364***
		Vrouw	-0,047	Vrouw	-0,029	Vrouw	-0,022	Vrouw	0,026	Vrouw	0,025
		Kieskr.	-0,014*	Kieskr.	-0,021*	Kieskr.	-0,037*	Kieskr.	-0,022	Kieskr.	-0,018
		Grootte	-0,282***	Grootte	-0,286***	Grootte	-0,294***	Grootte	-0,201***	Grootte	-0,204***
				BV	0,145***	BV	0,136***	BV	0,085***	BV	0,084***
				PF	0,179***	PF	0,164***	PF	0,123***	PF	0,134***
				Aantal	0,014	Aantal	0,016	Aantal	0,027	Aantal	0,020
						Minister	0,391***	Minister	0,222***	Minister	0,227***
								Effectief	0,220***	Effectief	0,216***
								Plaats	-0,197***	Plaats	-0,194***
								Trekker	0,458***	Trekker	0,455***
								Duwer	0,142***	Duwer	0,143***
										Pol.Stab.	-0,264**
										BV stab.	0,091***
										PF stab.	0,039
0,152		0,227		0,278		0,426		0,689		0,700	

* : significant tot op 0,05; ** : significant tot op 0,01; *** : significant tot op 0,001

Tabel 5: algemene analyse 2010

6.2.1 Partijtoebehoren

De partij waarvoor een kandidaat kiest, blijkt een bepalende factor te zijn voor zijn of haar electoraal succes. Dit blijkt uit de verklarende waarde (R^2) van het model. Alleen al de partijkeuze van de kandidaat verklaart tussen de 12 en 20%, afhankelijk van de verkiezing, van de variantie in het aantal voorkeurstemmen. Alle drie de regressieanalyses tonen aan dat bepaalde politieke partijen een significante invloed hebben op het aantal voorkeurstemmen van een kandidaat. Als je veel stemmen achter je naam wil krijgen, kies je als kandidaat bijvoorbeeld beter niet voor Vlaams Belang. Kandidaten op de kieslijsten van deze partij blijken zowel in 2003 als in 2010 significant minder naamstemmen te behalen dan hun collega's van andere politieke partijen. Daarnaast blijken vooral kandidaten die opkomen voor traditioneel '*kleinere*' partijen zoals N-VA (2003; $\beta = -0,058$), Groen! (2007; $\beta = -0,125$) en LDD (2007; $\beta = -0,168$) significant slechter te scoren. Politici op de lijsten van het kartel CD&V-N-VA scoorden als enigen significant beter dan kandidaten op andere lijsten ($\beta = 0,175$). Opvallend is dat in 2010 de kandidaten op de lijsten van N-VA, dé grote overwinnaar van de verkiezingen in dat jaar, niet significant meer voorkeurstemmen behaalden. Dit kan verklaard worden doordat de N-VA-kiezer hoofdzakelijk een lijststem uitbracht. Gemiddeld slechts 41% van de N-VA-kiezers bracht voor de Kamer een voorkeurstem uit. Voor de Senaatslijst met Bart De Wever als lijsttrekker, lag dit percentage bijvoorbeeld beduidend hoger (65%). Alle andere partijen behaalden een hoger percentage voorkeurstemmen. Zo bracht 71% van de CD&V-kiezers, traditioneel de partij met hoogste percentage voorkeurstemmen, een naamstem uit (Wauters, 2010, pp. 1-6).

Belangrijker dan de partijkeuze an sich is de sterkte van de partij in een bepaalde kieskring. Een kandidaat op een lijst van een partij die goed scoort in een bepaalde kieskring, krijgt significant meer stemmen achter zijn of haar naam.

6.2.2 Demografische kenmerken

In tegenstelling tot de partijtoebehoren, blijken persoonlijke kenmerken van de kandidaat zoals zijn of haar geslacht of de kieskring waarin hij of zij opkomt, geen invloed te hebben op het aantal voorkeurstemmen. De grootte van de kieskring, en dus het aantal kandidaten op de kieslijsten, heeft wel een belangrijk significant effect: hoe kleiner de kieskring, hoe minder kandidaten er op de lijst staan, hoe meer voorkeurstemmen ze krijgen. Daarnaast is het, wat de kieskring betreft, geweten dat er in bepaalde provincies traditioneel meer voorkeurstemmen worden uitgebracht dan in anderen. Bij de verkiezingen van 2010 bracht bijvoorbeeld 60% van de Limburgers een naamstem uit. In deze provincie wordt traditioneel het meest per voorkeur gestemd. In Leuven bracht slechts 51,1% van de kiezers een naamstem uit. Deze verschillen tussen de kieskringen kunnen verklaard worden door het al dan niet rurale karakter van deze provincies, gekoppeld aan een (minder) sterk identiteitsgevoel (Wauters, 2010, p. 5).

Een ander kenmerk van de kandidaten dat mogelijks een invloed heeft op hun aantal voorkeurstemmen, is de leeftijd. Deze variabele kon niet worden opgenomen in de drie algemene analyses, aangezien de noodzakelijke data voor 2003 niet beschikbaar waren bij de Directie Verkiezingen (Binnenlandse Zaken). Voor 2010 werd er een aparte analyses uitgevoerd om de invloed van de leeftijd op het aantal voorkeurstemmen te onderzoeken.¹⁰ In 2010 blijkt de leeftijd echter geen effect te hebben op het electoraal succes van kandidaten. Dit is geen verrassende conclusie, aangezien de leeftijd, in tegenstelling tot bijvoorbeeld het geslacht, niet direct afleesbaar is uit de naam van de kandidaat (Thijssen & Jacobs, 2004, p. 475).

6.2.3 Bekendheid uit andere maatschappelijke sferen

De toevoeging van de twee belangrijkste variabelen voor dit onderzoek, 'BV' en 'PF', zorgt bij elk van de drie analyses voor een stijging in de verklarende kracht. In 2010 steeg de R^2 bijvoorbeeld met 5,1% na toevoeging van het model 'bekendheid uit andere maatschappelijke sferen'. In vergelijking met bijvoorbeeld de partij- of lijstkenmerken, is de verklaringskracht van deze factoren dus eerder beperkt. In 2007 heeft het model de grootste verklarende waarde ($R^2 + 5,7\%$), in 2003 de laagste ($R^2 + 3,9\%$).

De variabele 'PF' heeft in elk van de drie analyses een significante invloed op het aantal voorkeurstemmen van de kandidaat. Het gezin waarin een kandidaat geboren wordt, blijkt dus een belangrijke invloed te hebben op zijn of haar politiek succes. Leden van een Politieke Familie behalen immers significant meer voorkeurstemmen dan kandidaten met ouders die niet politiek actief zijn of waren. Het effect van deze variabele blijft steeds statistisch significant tot in de laatste stap. Ook na toevoeging van andere factoren blijft de betacoëfficiënt relatief hoog. Opvallend is de aanzienlijke daling van de coëfficiënt na toevoeging van de lijstkenmerken. Dit wijst erop dat PF's over het algemeen goede plaatsen krijgen toegewezen op de kieslijsten. Politieke familieleden staan vaak aan de top van de lijst of op de lijstduwerplaats.¹¹ Daarnaast stellen we vast dat de betacoëfficiënt van de variabele bij elke verkiezing stijgt: van 0,100 in 2003 naar 0,115 in 2007, tot 0,134 in 2010. Dit betekent dat het al dan niet behoren tot een Politieke Familie doorheen de tijd een steeds belangrijkere invloed krijgt op het aantal voorkeurstemmen van een kandidaat. De kiezer neemt deze variabele dus steeds meer mee in zijn of haar stemkeuze. Hij geeft zijn stem steeds meer aan kandidaten uit een Politieke Familie.

In tegenstelling tot de Politieke Families, krijgen Bekende Vlamingen niet bij elke verkiezing significant meer stemmen achter hun naam. In het finale model van 2003 blijkt de variabele 'BV' geen

---

¹⁰ Bijlage 3 : regressieanalyse 2010 inclusief leeftijden

¹¹ De correlatiecoëfficiënt tussen 'lijsttrekker' enerzijds en 'PF' anderzijds, is in 2010 0,079, en is statistisch significant voor $\alpha = 0,004$. Tussen 'BV' en 'lijsttrekker' (of een andere variabele die behoort tot de lijstkenmerken) bestaat er geen significante correlatie.

significante invloed te hebben op het aantal voorkeurstemmen van een kandidaat ($\alpha = 0,071$). Bij de verkiezingen van 2007 en 2010 behalen Bekende Vlamingen wel significant meer voorkeurstemmen dan hun onbekende collega's ($\alpha = 0,035$ in 2007; $\alpha = 0,000$ in 2010). Bekende Vlamingen blijken dus ook steeds meer electoraal succes te kennen: ten opzichte van 2007 stijgt in 2010 zowel de significantie als de betacoëfficiënt van de variabele. Toch blijkt uit de waarden van de betacoëfficiënten dat het behoren tot een Politieke Familie een belangrijkere invloed heeft op het aantal voorkeurstemmen van de kandidaat dan een eventuele BV-status.

Tenslotte werd in dit model ook de variabele 'aantal BV's/PF's' opgenomen. Aan de hand van deze variabele wilden we achterhalen of, wanneer er meer dan één BV of PF de kieslijst staat, de kiezer geneigd zou zijn om tussen deze BV's of PF's te kiezen. In geen enkele analyse blijkt deze variabele echter een significant effect te hebben. Het aantal BV's of PF's op kieslijsten heeft dus geen invloed op het aantal voorkeurstemmen van de kandidaten.

6.2.4 Gekendheid uit politieke activiteiten

Wanneer een kandidaat gekend is omwille van zijn of haar politieke activiteiten op het Vlaams of federaal uitvoerend niveau, levert dit hem of haar significant meer voorkeurstemmen op. Bij elk van de drie uitgevoerde analyses stijgt de verklarende kracht (R^2) opmerkelijk wanneer de variabele 'minister' aan de analyse wordt toegevoegd. Zo steeg de R^2 in 2010 bijvoorbeeld van 0,278 naar 0,426. Het feit dat een kandidaat naambekendheid verworven heeft door zijn eigen politieke ervaring (op het uitvoerend niveau), heeft dus een belangrijkere invloed op zijn of haar aantal voorkeurstemmen dan wanneer de kandidaat teert op een naambekendheid gecreëerd door de media (BV) of omwille van zijn of haar politiek actieve (groot)ouders (PF).

Een andere variabele die onder dit model kan passen is 'kandidaat op een Senaatslijst'. Door ook campagne te voeren voor de Senaat, en dus buiten de eigen kieskring, vergroot de kandidaat immers zijn gekendheid. In de algemene analyses werd deze variabele echter niet meegenomen, aangezien er enkel in 2003 sprake was van '*dubbele kandidaatstellingen*': kandidaten die zowel op een kieslijst voor de Kamer als voor de Senaat stonden. Deze dubbele kandidatuur blijkt een belangrijk, significant effect te hebben op het aantal voorkeurstemmen van een kandidaat ($\beta = 0,145$).¹² Dit effect kan verklaard worden door het feit dat het in Vlaanderen doorgaans de absolute partijboegbeelden zijn die uitgespeeld worden voor de Senaat (Wauters, 2010, p. 8). Deze kopstukken zijn gekend in heel Vlaanderen en zijn als het ware echte stemmentrekkers. Daarnaast zien we dat de betacoëfficiënt van deze variabele met meer dan 0,100 daalt na toevoeging van de lijstkenmerken. Dit wijst er op dat deze kopstukken op de Kamerlijst vaak een bevoorrechte plaats toebedeeld krijgen zoals bijvoorbeeld

---

¹² Bijlage 4 : regressieanalyse 2003 inclusief 'kandidaat op een Senaatslijst'

lijsttrekker, lijstduwer of eerste opvolger. Kandidaten op deze posities krijgen sowieso meer voorkeurstemmen achter hun naam dan kandidaten op de buik van de lijst.

6.2.5 Lijstkenmerken

De plaats op de lijst is in grote mate bepalend voor het electoraal succes van de kandidaten. In elk van de drie analyses zorgt de toevoeging van dit model voor de grootste stijging in verklarende kracht. In elk van de drie analyses wordt ongeveer 1/4de van de variantie in de voorkeurstemmen verklaard door de lijstkenmerken. Het trekken van een kieslijst is de belangrijkste garantie op electoraal succes. In elk van de drie analyses blijkt de variabele 'lijsttrekker' de belangrijkste factor in de analyse te zijn. De lijsttrekker scoort dus zonder twijfel significant beter dan de andere kandidaten op de lijst. Een eerste mogelijke verklaring hiervoor is dat de kiezer de voorman van zijn partij, die doorgaans op de lijsttrekkerplaats staat, wil steunen. Anderzijds kan een voorkeurstem uitbrengen op de eerste kandidaat erop wijzen dat de kiezer zich akkoord verklaart met de lijstvolgorde, opgesteld door de partij (Thijssen & Jacobs, 2004). De regressiecoëfficiënt van deze variabele ligt ook telkens beduidend hoger dan bij de tweede belangrijkste factor binnen de lijstkenmerken: effectief. Effectieve kandidaten behalen bij elk van de geanalyseerde verkiezingen significant meer voorkeurstemmen dan opvolgers. De variabele '*plaats op de lijst*' heeft telkens een negatieve betawaarde. Dit betekent dat hoe hoger een kandidaat op de kieslijst staat, hoe hoger zijn of haar aantal voorkeurstemmen zal zijn. Hierop is er echter een belangrijke uitzondering: de lijstduwer. Ook de kandidaat op de laatste plaats van de kieslijst behaalt significant meer voorkeurstemmen. Dit effect is wel veel minder sterk dan dat van de lijsttrekkerplaats. De betacoëfficiënt van de variabele bedraagt respectievelijk 0,093 (2003), 0,140 (2007) en 0,143 (2010). Daarmee is de variabele '*lijstduwer*' de minst belangrijke factor in het model '*lijstkenmerken*'. Er kan eveneens vastgesteld worden dat dit '*lijstduweseffect*' belangrijker wordt doorheen de tijd.

6.2.6 Politieke stabiliteit

Het model '*politieke stabiliteit*' bevat drie variabelen: politieke stabiliteit, BV x politieke stabiliteit en PF x politieke stabiliteit. Door deze variabelen aan de analyses toe te voegen, werd er nagegaan of de politieke (in)stabiliteit een invloed heeft op het aantal voorkeurstemmen van de kandidaten. Met andere woorden: heeft ook de uitslag van de partij bij de afgelopen verkiezingen belang?. De resultaten variëren naargelang de voorliggende verkiezing. In 2003 en 2007 hebben geen van deze variabelen een effect op het aantal voorkeurstemmen. In 2010 zien we wel een significant effect: kandidaten op de lijst van een partij die slechter scoort dan in 2007, scoren significant beter. Een mogelijke verklaring kan gezocht worden in onder andere het verkiezingsresultaat van CD&V. Deze partij ging er gemiddeld genomen 4 à 5% op achteruit ten opzichte van de verkiezingen in 2007.¹³

---

¹³ Aangezien CD&V in 2007 in kartel met N-VA opkwam, is het exacte verschil tussen beide verkiezingen moeilijk te berekenen. Het gaat hier dus enkel om een schatting.

Maar kandidaten op CD&V-lijsten halen traditioneel wel het hoogst aantal voorkeurstemmen, zo ook in 2010 (Wauters, 2010, p. 6). De negatieve betacoëfficiënt kan dus verklaard worden doordat kandidaten van een partij die erop achteruit ging, nog steeds meer voorkeurstemmen behaalden dan kandidaten van andere partijen.¹⁴ In 2010 heeft ook de variabele '*BV x politieke stabiliteit*' een significant effect ($\beta = 0,091$). Dit betekent dat Bekende Vlamingen vooral succesvol waren wanneer hun partij er serieus op vooruit ging.

2.2.7 Conclusie

Aan de hand van de drie multi-variate regressieanalyses kunnen we besluiten dat vooral de plaats op de kieslijst bepalend is voor het aantal voorkeurstemmen van de kandidaat. Kandidaten op een effectieve lijst, lijsttrekkers en lijstduwers scoren significant beter. Daarnaast geldt het principe: hoe hoger op de kieslijst, hoe meer voorkeurstemmen. Ook de sterkte van de gekozen partij in de kieskring heeft een belangrijk effect op de persoonlijke scores van de kandidaten. Kandidaten op kieslijsten van een partij waar doorgaans meer kiezers voor stemmen, hebben logischerwijs meer kans om veel stemmen achter hun naam te krijgen. Daarnaast krijgen kandidaten die bij het grote publiek gekend zijn omwille van de ministerpost die ze bekleeden of hebben bekleed, significant meer voorkeurstemmen. Het feit dat een kandidaat naambekendheid verworven heeft door zijn eigen politieke ervaring (op het uitvoerend niveau), heeft een belangrijkere invloed op zijn of haar electoraal succes dan wanneer de kandidaat teert op een naambekendheid gecreëerd door de media (BV) of omwille van zijn of haar politiek actieve (groot)ouders (PF). Maar toch stellen we vast dat vooral het '*PF-effect*' een significante invloed heeft op het aantal voorkeurstemmen van een kandidaat. In 2007 en 2010 behaalden ook Bekende Vlamingen significant meer naamstemmen, maar in mindere mate dan de leden uit een Politieke Familie. Wel zien we dat zowel BV's als PF's bij elke verkiezing significant beter gaan scoren. We kunnen dus besluiten dat het naambekendheidseffect wel degelijk belangrijker wordt doorheen de tijd. Tenslotte blijkt het geslacht en de leeftijd van de kandidaat geen invloed te hebben op zijn of haar aantal voorkeurstemmen. De grootte van de kieskring die het aantal plaatsen op de lijsten bepaalt, heeft wel een significant effect.

---

¹⁴ De correlatiecoëfficiënt tussen '*CD&V*' enerzijds, en '*Politieke stabiliteit*' anderzijds, bedraagt -0,305 en is statistisch significant voor $\alpha = 0,000$.

Algemeen besluit

'Behaalden Bekende Vlamingen en leden van een Politieke Familie significant meer voorkeurstemmen dan doorsnee kandidaten bij de laatste drie federale verkiezingen voor de Kamer van volksvertegenwoordigers?'. Deze vraag vormde de rode draad doorheen deze masterproef. Er werd geopteerd om het electoraal succes van BV's en PF's te bestuderen, omdat zij een belangrijk gemeenschappelijk kenmerk hebben: hun (naam)bekendheid. Hoewel BV's hun naambekendheid via de media verworven en PF's een afgeleide naambekendheid via familiale affiliatie genieten, kan verondersteld worden dat beiden een comparatief voordeel genieten op kieslijsten. Naast dit verklarend gedeelte, bevatte het onderzoek eveneens een beschrijvend luik.

De analyse van de kieslijsten legde, naast de manier waarop BV's en PF's hun bekenheid verworven, nog enkele andere verschillen tussen beide categorieën bloot. Zoals enkele masterproeven in het verleden reeds aantoonde (De Swaef, 2007; Weyers, 2000) vormen BV's slechts een verwaarloosbaar percentage van het totaal aantal kandidaten op kieslijsten. Bij de laatste verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers, was slechts 2,6% van de kandidaten een Bekende Vlaming. In tegenstelling tot wat er werd verwacht, was er ook geen sprake van een toestroom van Politieke Families bij de laatste verkiezingen. In 2010 stonden er procentueel gezien minder PF's dan BV's op de kieslijsten. Drie jaar eerder, bij de verkiezingen van 2007, lag het percentage BV's en PF's beduidend hoger. Het feit dat het in 2010 om vervroegde verkiezingen ging, kan hier een verklaring bieden: partijen hadden minder lang de tijd om bekende personen te benaderen en te overtuigen om de stap naar de politiek te zetten. Daarnaast is er een fundamenteel verschil tussen BV's en PF's voor wat hun partijkeuze betreft. Eerder individualistische partijen, zoals LDD en Open VLD, zetten duidelijk in op Bekende Vlamingen uit allerlei sectoren. Politieke familieleden daarentegen, zijn sneller terug te vinden op de kieslijsten van eerder collectivistische partijen zoals sp.a. Daarenboven komen Politieke Families, in tegenstelling tot Bekende Vlamingen, bijna uitsluitend voor binnen de drie traditionele partijen. Het is duidelijk dat Open VLD in Vlaanderen de kroon spant voor wat het plaatsen van bekende namen op kieslijsten betreft. De partij lijkt langzaam haar strategie wel bij te sturen. Open VLD plaatst, procentueel gezien, bij elke verkiezing minder BV's op haar lijsten, terwijl het percentage Politieke familieleden binnen de partij steeds toeneemt. Het electoraal succes van deze kandidaten kan hierin een rol spelen. Het percentage verkozen PF's ligt bij elke geanalyseerde verkiezing duidelijk hoger dan bij de BV's. PF's krijgen ook wel betere plaatsen aangeboden door de partijen, waardoor hun kans op een zitje in het parlement aanzienlijk toeneemt. Het grootste punt van kritiek wat de bekende kandidaten vandaag de dag kop van jut maakt, namelijk dat zij ten koste van trouwe partijmandatarissen met de beste plaatsen op de lijst gaan lopen, lijkt dus zeker voor wat de PF's betreft te kloppen. Deze conclusie wordt bevestigd door de regressieanalyses: wanneer de lijstkenmerken aan de analyse worden toegevoegd, daalt de betacoëfficiënt van de variabele 'PF' aanzienlijk.

In het literatuuroverzicht zagen we dat verschillende onderzoekers zoals Fiske (1994) en specifiek voor Vlaanderen Thijssen & Jacobs (2004) en Van Aelst, et. al. (2006) hebben aangetoond dat bekende personen op kieslijsten effectief een comparatief voordeel hebben ten opzichte van andere kandidaten. Andere onderzoekers (Vanhooymissen, 2010; van Liefferinge, Devos & Steyvers, z.d.; van Liefferinge & Steyvers, 2009) concludeerden dat het electoraal succes van PF's zich vertaalt in een disproportionele aanwezigheid van Politieke Families onder de politieke vertegenwoordigers. Deze vaststelling geldt echter niet voor BV's, die dus minder kans blijken te maken op een parlementair zetje. Hoewel de politiek personaliseert en bijgevolg mogelijkheden schept voor de bekende kandidaten, stemt de kiezer in eerste instantie nog steeds vanuit zijn ideologie. Op de kieslijsten van de door hem of haar geprefereerde partij brengt de kiezer wel steeds meer voorkeurstemmen uit (Wauters, 2010, p. 1). Kiezers zijn dus niet zo snel geneigd om te stemmen voor een bepaalde politieke partij omwille van één of meer kandidaten op deze lijst. Dit stijgend aantal voorkeurstemmen is één van de verklaringen waarom bekende namen steeds vaker blijken op te duiken in de politiek. Andere mogelijke oorzaken zijn de ontzuiling van de maatschappij en het ontstaan van de volatiele kiezer, het veranderende kiessysteem, het groeiend politiek wantrouwen, de rekrutering uit andere sectoren en de personalisering en mediatisering van de politiek. Net omwille van deze voortschrijdende personalisering en mediatisering, wordt er verwacht dat Bekende Vlamingen steeds vaker zullen verschijnen op kieslijsten en grotere electorale successen zullen boeken. Voor wat de PF's betreft, wordt deze theorie door verschillende auteurs tegengesproken. Clubok, Wilensky & Berghorn (1969) stelden in hun onderzoek bijvoorbeeld vast dat politieke familiebanden doorheen de tijd minder belangrijk geworden zijn.

Aan de hand van deze bevindingen werden drie hypothesen en twee subhypothesen opgesteld. Tabel 6 bundelt de hypothesen en resultaten van het onderzoek.

Hypothese		Bevestigd?
1	Kandidaten die een bekendheid hebben verworven in niet-politiek maatschappelijke sferen, behalen significant meer voorkeurstemmen	✓/✗
1 a	Het ' <i>PF-effect</i> ' is belangrijker dan het ' <i>BV-effect</i> '	✓
1 b	BV's en PF's zijn vooral succesvol wanneer hun partij er serieus op vooruit gaat	✓/✗
2	Het ' <i>BV-effect</i> ' wordt belangrijker doorheen de tijd	✓
3	Het ' <i>PF-effect</i> ' wordt minder belangrijk doorheen de tijd	✗

Tabel 6 : een garantie op electoraal succes?

Alle hypothesen werden analoog geformuleerd met de literatuur, in de mate dat die beschikbaar is. Samenvattend kunnen we stellen dat één hypothese en één subhypothese bevestigd kunnen worden. Eén hypothese wordt door ons onderzoek weerlegd, en één hypothese en één subhypothese moeten we genuanceerd beantwoorden.

Leden van een Politieke Familie behalen bij al de geanalyseerde verkiezingen significant meer voorkeurstemmen dan kandidaten uit een niet-politiek actief gezin. Het is nuttig om een onderscheid te maken tussen BV's en PF's in plaats van beide categorieën onder één noemer te stoppen, want de voorgaande vaststelling gaat bijvoorbeeld niet op voor BV's. Bij de verkiezingen van 2003 hadden zij geen significant comparatief voordeel. In 2007 en 2010 wel. Dit kan betekenen dat de mediatisering van de politiek, die BV's erg aantrekkelijk maakt, een hoogtepunt heeft bereikt en de laatste jaren in stijgende lijn ging. Een deel van dit comparatief voordeel is waarschijnlijk te verklaren door de grotere hoeveelheid media-aandacht die BV's en PF's kregen. Van Aelst, et. al. (2006) stelden immers vast dat kandidaten die meer media-aandacht genieten, meer voorkeurstemmen behalen. Veel belangrijker voor het electoraal succes van de kandidaten dan een eventuele BV- of PF-status, is de plaats van de kandidaat op de lijst. Ook de partij waarvoor de kandidaat opkomt, speelt een belangrijke rol. Tenslotte hebben ook ministers een belangrijk comparatief voordeel.

Hypothese 1a kan zonder meer bevestigd worden: de betacoëfficiënten van de variabele 'PF' liggen steeds hoger dan bij de variabele 'BV'. Dit betekent dat het al dan niet behoren tot een Politieke Familie een grotere invloed heeft op het aantal voorkeurstemmen van een kandidaat, dan een eventuele BV-status.

Hypothese 1b moet opnieuw beantwoord worden met de nodige nuance. Enkel in 2010 had de uitslag van een partij bij de vorige verkiezingen een invloed op het aantal voorkeurstemmen van de kandidaten en de BV's. Over het algemeen haalden kandidaten op kieslijsten van partijen die erop achteruit gingen meer naamstemmen dan politici op andere lijsten. De achteruitgang van CD&V, de partij die in 2010 toch op het meeste voorkeurstemmen kon rekenen, ten opzichte van de verkiezingen in 2007 biedt hiervoor een verklaring. BV's haalden in dit jaar wel meer stemmen wanneer zij opkwamen voor een partij die vooruitgang boekte.

De tweede hypothese kan zonder meer bevestigd worden. De betacoëfficiënt van de factor 'BV' stijgt bij elke verkiezing: van geen effect in 2003 naar een zwak significant effect in 2007, tot een sterk significant effect in 2010. Hoe deze evolutie verklaard kan worden, is een kwestie van gissen. Het is mogelijk dat politieke partijen doorheen de tijd hun BV's gericht gaan selecteren. Na een tijd weten de partijen immers wel welk soort Bekende Vlaming het potentieel heeft om het te maken in de politiek, en welke niet. Daarnaast speelt er waarschijnlijk ook een leereffect: enkel de BV's die erg goede scores behalen, worden door de partijen vier jaar later opnieuw op de kieslijst gezet, en kunnen

misschien opnieuw veel stemmen uit de brand slepen. In tussentijd hebben ze ook een geloofwaardigheid als politicus of politica uitgebouwd.

De derde en laatste hypothese kunnen we echter niet bevestigen. In tegenstelling tot de verwachtingen en de conclusies uit het onderzoek van onder ander Clubok, et. al. (1969), vermindert het 'PF-effect' niet doorheen de tijd. In tegendeel, de kiezer lijkt steeds meer vertrouwen te stellen in Politieke Families. Dit zou kunnen wijzen op een sterkere personalisering en mediatisering van de politiek, waardoor de kiezer steeds meer op bekende namen gaat stemmen. Een gerichtere selectie door de partijen en leereffecten zouden hier echter ook een rol kunnen spelen.

Zijn BV's en PF's nu een garantie op electoraal succes? Ja! Bij de laatste Kamerverkiezingen behaalden beiden significant meer voorkeurstemmen dan onbekende kandidaten. Daarnaast lijkt dit naambekendheidseffect steeds toe te nemen. Bij elke verkiezing hebben BV's en PF's een groter comparatief voordeel. Vooral het behoren tot een Politieke Familie vergroot de kansen van een kandidaat op een parlementair zitje aanzienlijk.

Om een volledig beeld te krijgen van de BV's in de politiek en de Vlaamse politieke familiebanden, is het uitvoeren van een kwalitatieve analyse in volgend onderzoek aangeraden. De vraag waarom kiezers geneigd zijn om op BV's en PF's te stemmen blijft in dit onderzoek immers onbeantwoord. Ook zou het interessant zijn om te peilen naar de motieven van politieke partijen. Zetten zij kandidaten met een bekende naam op hun lijsten omwille van hun electorale capaciteiten? Of zien zij het enkel als een reclame stunt om media-aandacht te genereren? Tenslotte zou vervolgonderzoek de data van verschillende verkiezingen kunnen poolen om echt een zicht te krijgen op de longitudinale effecten. Sommige kandidaten namen aan alle drie de verkiezingen deel, anderen maar aan één of twee. Hierbij spelen leereffecten: politieke partijen zullen hoogstwaarschijnlijk enkel de sterke kandidaten opnieuw een plaatsje op de lijst aanbieden.

Bibliografie

Kranten en online fora

- Ackaert, J. (12.12.2006). Tot daar de blijde intrede van de BV's. *De Standaard*. [31.03.2011, De Standaard, <http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=G0G15L042>].
- BBD (28.03.2007). Bekend tot aan de taalgrens. *De Standaard*. [02.04.2011, De Standaard: <http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=941A6MAM>].
- Belga/adv (15.04.2009). 1 op 10 Vlaamse verkozenen 'erft' zitje. *De Morgen*. [25.03.2011, De Morgen: <http://www.demorgen.be/dm/nl/3625/De-Formatie/article/detail/819227/2009/04/15/1-op-10-Vlaamse-verkozenen-erft-zitje.dhtml>].
- De Smet, F. (15.04.2009). Kiezer vertrouwt rapper bekende naam. *Het Nieuwsblad*. [25.03.2011, Het Nieuwsblad: <http://www.nieuwsblad.be/article/detail.aspx?articleid=GFR290K8H>].
- Desmyttere, P. (10.05.2010). BV's in de politiek: slimme marketingzet of plat opportunisme? Desmyttere Marketingadvies. [28.04.2011, Desmyttere Marketingadvies: <http://www.desmyttere.be/nieuws/p/detail/bvs-in-de-politiek-slimme-marketingzet-of-plat-opportunisme>].
- Moerman, B. (14.04.2009). Iedereen moet wijken voor zonen en dochters van partijkopstukken. *De Standaard*. [25.03.2011, De Standaard: <http://www.standaard.be/Artikel/Detail.aspx?artikelId=4U28UV58>].
- Pauli, W. (31.01.2006). Weer een waza-ari van Jean-Marie Dedecker. *De Morgen*. [31.03.2011, De Morgen: <http://forum.politics.be/archive/index.php/t-45422.html>].
- Rejo (12.05.2010). [28.04.2010, één: <http://www.een.be/programmas/volt/voltvraag-horen-bekende-vlamingen-thuis-in-de-politiek>].
- Roox, G. (24-25.09.2005). Politiek hoort saai te zijn. Lukt dat nog zonder BV's?. *De Standaard*. [31.03.2011, De Standaard: <http://www.standaard.be/artikel/detail.aspx?artikelid=GGVI6KIA>].
- Tony (13.05.2010). [28.04.2010, één: <http://www.een.be/programmas/volt/voltvraag-horen-bekende-vlamingen-thuis-in-de-politiek>].
- WD (25.03.2011). Amper 13% heeft nog vertrouwen in politici. *Gazet Van Antwerpen*. [04.05.2011, Gazet Van Antwerpen: <http://www.gva.be/nieuws/binnenland/aid1030807/amper-13pct-heeft-nog-vertrouwen-in-politici.aspx>].

Masterproeven en doctoraten

- De Kinder, K. (1997). *Effect van het politiek dienstbetoon op het voorkeurstemmengedrag: een onderzoek bij Vlaamse parlementsleden*. [Masterproef]. Leuven: K.U.Leuven.
- De Swaef, F. (2007). *De verpersoonlijking van kiescampagnes. De Bekende Vlaming als kandidaat bij de provincie- en gemeenteraadsverkiezingen op 8 oktober 2006*. [Masterproef]. Gent: Universiteit Gent. [02.11.2010, Universiteit Gent: <http://www.scriptieprijs.be/uploads/documentenbank/d8de4946913132391c2f115cc671c8a1.pdf>].

- Fiers, S. (1998). *Partijvoorzitters in België of 'Le parti c'est moi'?: Rolverwachtingen, rolpercepties en rolgedrag van de voorzitters van de politieke partijen in België in de periode 1981-1996*. [Doctoraat]. Leuven: K.U.Leuven.
- Haghebaert, W. (2004). *De mediatisering van de politiek: de rol van infotainment*. [Masterproef]. Gent: Universiteit Gent. [30.03.2011, Universiteit Gent: <http://www.scripriebank.be/NL/index.php?page=44&cat=10&id=242>].
- Vandenbussche, S. (2009). *Politiek en media: onderzoek naar de relatie tussen politici en infotainment*. [Masterproef]. Gent: Universiteit Gent. [04.04.2011, Universiteit Gent: http://lib.ugent.be/fulltxt/RUG01/001/393/245/RUG01-001393245_2010_0001_AC.pdf].
- Vanhooymissen, S. (2010). *Politieke dynastieën. Een onderzoek naar het fenomeen van familiebanden in de Vlaamse politiek*. [Masterproef]. Leuven: K.U.Leuven.
- Weyers, G. (2000). *De BV als instrument van de politieke communicatie. Case study: de regionale, federale en Europese verkiezingen van 13 juni 1999*. [Masterproef]. Leuven: Katholieke Universiteit Leuven.

Boeken en wetenschappelijke artikelen

- Blumler, J.G. & Kavanagh, D. (1999). The third age of political communication: influences and features. *Political Communication*, 13(6), pp. 209-230.
- Boorstin, D. J. (1961). *The image: A Guide to Pseudo-Events in America*. New York: Atheneum.
- Camp, R.A. (1982). Family Relationships in Mexican Politics: A Preliminary View. *The Journal of Politics*, 44(3), pp. 848-862.
- Caprara, G.V. & Zimbardo P.G. (2004). Personalizing Politics. A Congruency Model of Political Preference. *American Psychologist*, 59(7), pp. 581-594.
- Clubok, A.B., Wilensky, N.M. & Berghorn, F.J. (1969). Family Relationships, Congressional Recruitment, and Political Modernisation. *The Journal of Politics*, 31(4), pp. 1035-1062.
- Coninckx, D. (2007). Over poppetjes en (minder) over de touwtjes: wetenschappelijk onderzoek van historici en politieke wetenschappers naar politieke elites in België (1946-2006). In G. Vanthemsche, M. De Metsenaere & J. Burgelman (Reds.), *De Tuin van Heden: Dertig jaar wetenschappelijk onderzoek over de hedendaagse Belgische samenleving* (pp. 321-346). Brussel: VUBPress.
- Dalton, R. (1999). Political Support in Advanced Industrial Societies. In Norris, P., (1999). *Critical Citizens. Global Support for Democratic Governance*. New York: Oxford University Press.
- Dalton, R., McAllister, I. & Wattenberg, M. (2000). The consequences of partisan dealignment. In R. Dalton, & M. Wattenberg (Reds.), *parties without partisans. Political change in advanced industrial democracies* (pp. 37-73). Oxford: Oxford University Press.
- De Bens, E. (2001). *De pers in België*. Tiel: Lannoo.

- De Clercq, D & Pauwelyn, D. (03.03.2007). BV's in de politiek als identificatiemiddel. *Man-oeuvre*. [31.03.2011, Man-oeuvre: <http://www.man-oeuvre.be/?p=257>].
- Dedecker, J.-M. (2008). Voorwoord. In F. De Swaef (Red.), *Betty for president. Waarom BV's een zegen zijn voor de politiek* (pp. V – VIII). Gent: Academia Press.
- De Ridder, H. (1999). *Vijftig jaar stemmenmakerij. 17 verkiezingscampagnes (1946-1995)*. Gent: Uitgeverij Scoop.
- De Swaef, F. (2008). *Betty for president. Waarom BV's een zegen zijn voor de politiek*. Gent: Academia Press.
- Devos, C., Matthyssen, E., Reynaert, H. & Van Hoe, J. (1997) Hoe komen de toekomstige mandatarissen in contact met de lokale politiek? Een verkennend onderzoek. *Res Publica*, 1, pp. 63–88.
- Directie van de Verkiezingen (2010). Evolutie van de kieswetgeving. Brussel: Binnenlandse Zaken, Directie van de Verkiezingen. [02.06.2011, Binnenlandse Zaken: <http://www.ibz.rrn.fgov.be/index.php?id=2112&L=1>].
- Evans, J. & Hesmondhalgh, D. (2005). *Understanding Media: Inside Celebrity*. Berkshire: Open University Press.
- Fiske, J. (1994). *Media Matters: Everyday Culture and Political Change*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Galtung, J. & Ruge M. H. (1965). The structure of foreign news: The presentation of the Congo, Cuba and Cyprus crises in four Norwegian newspapers. *Journal of peace research*, 2, pp. 65-91.
- Hallin, D.C. & Mancini, P. (2004). *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huyse, L. (1987). *De verzuiling voorbij*. Leuven: Kritak.
- Kotler, P., Rein, I. & Stoller, M. (1997). *High visibility: the making and marketing of professionals into celebrities*. Chicago: Business Books.
- Kruismans, B. & Perceval, P. (2007). *Wereldberoemd in Vlaanderen*. Leuven: Van Halewyck nv.
- Kurtz, D.M. (1995). Inheriting a political career: The justices of the United States and Louisiana Supreme Courts. *Social Science Journal*, 32(4), pp. 441–457.
- Kurtz, D.M. (1997). Political Successions and Dynasties in the Modern World. *International Journal of Contemporary Sociology*, 34(1), pp. 92-99.
- Laband, D.N. & Lentz B.F. (1985). Favorite Sons: Intergenerational Wealth Transfers among Politicians. *Economic Inquiry*, 23(3), pp. 395-414.
- Maddens, B. (1994). *Kiesgedrag en partijstrategie. De samenhang tussen de beleidsmatige profilering van de partijen en het kiesgedrag van de Vlamingen op 24 november 1991*. Leuven: K.U.Leuven, afdeling politicologie.
- Maddens, B. & Fiers, S. (2004). The direct PM election and the institutional presidentialisation of parliamentary systems. *Electoral studies*, 23, pp. 769-793.
- Maddens, B., Wauters, B., Fiers, S. & Noppe, J. (2004). *Het effect van campagne-uitgaven op het aantal behaalde voorkeurstemmen. Een analyse bij de kandidaten van de Vlaamse partijen voor de*

- Kamerverkiezingen van 18 mei 2003*. Leuven: afdeling politicologie, K.U.Leuven. [28.03.2011: K.U.Leuven: <http://www.kuleuven.be/facdep/social/pol/docs/effect.pdf>].
- Maddens, B., Put, G.-J. & Vanlangenakker, I. (2010). *Welke kandidaten zullen het meest voorkeurstemmen halen?*. Leuven: Centrum voor Politicologie, K.U.Leuven. [28.03.2011: Centrum voor Politicologie: http://soc.kuleuven.be/pol/docs/verkiezingen/2010nota_voorkeurstemmen.pdf].
- Marsh, M. (1985). The Voters Decide?: Preferential Voting in European List Systems. *European Journal of Political Research*, 13, p. 365.
- Marshall, P.D. (1997). *Celebrity and power. Fame in contemporary culture*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mazzoleni, G. & Schulz, W. (1999). Mediatization of politics: a challenge for democracy. *Political Communication*, 16, pp. 247-261.
- McAllister, I. (2007). The Personalization of Politics. In: Russell J. Dalton, & Hans-Dieter Klingemann (Eds.). *The Oxford Handbook of Political Behavior*. Oxford: University Press, Oxford.
- Meyer, T. & Hinchman, L. (2002). *Media democracy. How the media colonize politics*. Cambridge: Polity Press.
- Noppe, J., Fiers, S., Maddens, B. & Weekers, K. (2007). *Het profiel van de kandidaten bij de gemeenteraadsverkiezingen van 8 oktober 2006 in de 13 Vlaamse centrumsteden*. Leuven: K.U.Leuven, centrum voor Politicologie. [15.04.2011, K.U.Leuven, centrum voor Politicologie: <http://soc.kuleuven.be/pol/docs/0610-KANDI.pdf>].
- Norris, P. (1997). *Passages to Power, Legislative Recruitment in Advanced Democracies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Norris, P., Curtice, J., Sanders, D., Scammell, M. & Semetko, H.A. (1999). *On message. Communicating the campaign*. Londen: Sage.
- Popkin, S.L. (1994). *The reasoning voter*. Chicago: University of Chicago Press.
- Prewitt, K. (1965). Political socialization and leadership selection. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 361, pp. 96-111.
- Putnam, R. (1976). *The Comparative Study of Political Elites*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Rojek, C. (2001). *Celebrity*. London: Reaktion Books.
- Schwartzberg, R.-G. (1977). *Politieke superstars. Vedettencultus in de politiek*. Antwerpen: Standaard Uitgeverij.
- Sociumi (2006). *Politieke participatie*. Gent: vzw Sociumi. [28.03.2011: Sociumi: http://www.sociumi.be/downloadbare_pdf's/Themadossiersweb/2006_02participatie_web.pdf].
- Strömbäck, J. (2008). Four phases of mediatization: an analysis of the mediatization of politics. *The international Journal of Press/Politics*, 13(3), pp. 228-246.
- Swyngedouw, M., Billiet, J. & Goeminne, B. (2004). *Het electoraal landschap bij de aanvang van de verkiezingscampagne 2004*. Leuven: K.U.Leuven.
- Thevissen, F. (1994). *Politieke marketing en communicatie: Politieke marketingstrategieën en de impact van electorale campagnes op het kiesgedrag*. Brussel: VUBPress.

- Thijssen, P. en Jacobs, K. (2004). Determinanten van voorkeurstemproporties bij (sub-)lokale verkiezingen. De Antwerpse districtraadsverkiezingen van 8 oktober 2000. *Res Publica*, 46(4), pp. 460-485.
- Van Aelst, P. (2002). *Politici online: naar een verdere personalisering van de politiek?*. Antwerpen: Universiteit Antwerpen. [01.04.2011, Universiteit Antwerpen: <http://webhost.ua.ac.be/psw/pswpapers/PSWpaper%202002-05%20van%20aelst.pdf>].
- Van Aelst, P., Maddens, B., Noppe, J. & Fiers, S. (2006). Van de studio naar de Kamer? Over de relatie tussen media en voorkeurstemmen bij de verkiezingen in 2003. In S. Fiers & H. Reynaert (Reds.), *Wie zetelt? De gekozen politieke elite in Vlaanderen toegelicht* (pp. 163-176). Leuven: Lannoo.
- Van den Bulck, H. en Tambuyzer, S. (2008). *De Celebritysupermarkt*. Antwerpen: Uitgeverij Epo.
- Van Gestel, G. en De Meyer, G. (2002). *Veddetedom: beroemd in Vlaanderen*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Van Liefveringe, H., Devos, C. & Steyvers, K. (z.d.). *Cumulation or compensation? Nature and role of family politicization in federal election candidates' political career path*. Gent: Universiteit Gent. [11.04.2011, Universiteit Gent: <http://soc.kuleuven.be/web/files/11/72/W02-27.pdf>].
- Van Liefveringe, H. & Steyvers, K. (2009). Family matters? Degree of family politicization in political recruitment and career start of mayors in Belgium. *Acta Politica*, 44(2), pp. 125-149.
- Van Molle, P. (1969). *Het Belgische Parlement 1894-1969*. Brussel: het Belgische parlement.
- Wauters, B. (2003). Het gebruik van voorkeurstemmen bij de parlementaire verkiezingen van 18 mei 2003. *Res Publica*, 45, pp. 401-428.
- Wauters, B. (2010). *Het gebruik van de voorkeurstem bij de federale parlementsverkiezingen van 13 juni 2010*. Gent: Hogeschool Gent.
- Wauters, B., Weekers, K. & Pilet, J.B. (2004). Het gebruik van de voorkeurstem bij de regionale en Europese parlementsverkiezingen van 13 juni 2004. *Res Publica* 46(2-3), pp. 377-411.
- West, D. M. (z.d.). *Arnold Schwarzenegger and Celebrity Politics*. [01.04.2011, Darrell M. West: <http://www.insidepolitics.org/heard/westreport903.html>].
- Why 5 Research (2009). *Vlaanderen gescand*. Brussel: De Redactie, VRT. [25.03.2011: De Redactie: http://www.deredactie.be/polopoly_fs/1.528638!vlaanderen_gescandbis.pdf].
- Wilke, J. & Reinemann, C. (2001). Do the candidates matter? Long term trends of campaign coverage. A study of the German press since 1949. *European Journal of Communication*, 16, pp. 291-314.

Bijlage 1 : politieke familiebanden van politici op de kieslijsten

Politieke Partij	Kandidaat		Politieke familieband
CD&V	1	Brouns Jo	Zoon van Hubert Brouns – voormalig Vlaams parlements lid
	2	Claeys Krista	Dochter van Dries Claeys – voormalig volksvertegenwoordiger
	3	De Clerck Stefaan	Zoon van Albert De Clerck – voormalig volksvertegenwoordiger, senator en federaal minister
	4	Devlies Carl	Zoon van Paul Devlies – voormalig volksvertegenwoordiger en senator
	5	Eyskens Mark	Zoon van Gaston Eyskens – voormalig volksvertegenwoordiger, senator en federaal minister
	6	Martens Anne	Dochter van Wilfried Martens – voormalig volksvertegenwoordiger en federaal minister
Groen!	1	Bex Stijn*	Zoon van Jos Bex – voormalig Vlaams parlements lid
Lijst Dedecker	1	De Maght Martine*	Dochter van Anny De Maght – voormalig federaal volksvertegenwoordiger en Vlaams parlements lid
N-VA	1	Vandemeulebroucke Eva	Dochter van Jaak Vandemeulebroucke – voormalig volksvertegenwoordiger
Open VLD	1	Anthuenis Filip	Zoon van Georges Anthuenis – voormalig volksvertegenwoordiger en senator
	2	Borginon Fons	Kleinzoon van Hendrik Borginon – voormalig volksvertegenwoordiger
	3	Callens Pieter	Zoon van Karlos Callens, voormalig Vlaams parlements lid
	4	Daems Rik	Zoon van Jos Daems – voormalig senator en staatssecretaris
	5	Mathias De Clercq	Zoon van Yannick De Clercq – voormalig volksvertegenwoordiger
	6	De Maght Martine*	Dochter van Anny De Maght – voormalig volksvertegenwoordiger en senator
	7	Demeulenaere Stern	Dochter van Julien Demeulenaere – voormalig Vlaams parlements lid
	8	De Swaene Yves	Zoon van Roland De Swaene – voormalig Vlaams parlements lid
	9	Feytons Jo	Zoon van Freddy Feytons – voormalig Vlaams parlements lid
	10	Lachaert Egbert	Zoon van Patrick Lachaert – voormalig Vlaams parlements lid
	11	Pede Anne	Dochter van Jean Pede – voormalig volksvertegenwoordiger, Vlaams minister en Vlaams parlements lid
	12	Schiltz Willem-Frederik	Zoon van Hugo Schiltz – voormalig volksvertegenwoordiger, Vlaams parlements lid, senator en federaal minister
	13	Somers Bart	Zoon van Joos Somers – voormalig senator

	14	Taelman Martine	Dochter van Willy Taelman – voormalig senator en Vlaams parlementslid
	15	Vanaudenhove Pascale	Dochter van Omer Vanaudenhove – voormalig senator en federaal minister
	16	Vanderpoorten Marleen	Dochter van Herman Vanderpoorten – voormalig volksvertegenwoordiger, senator en minister Kleindochter van Arthur Vanderpoorten – voormalig federaal senator en minister
sp.a	1	Claes Hilde	Dochter van Willy Claes – voormalig volksvertegenwoordiger en federaal minister
	2	Detiège Maya	Dochter van Leona Detiège – voormalig volksvertegenwoordiger, staatssecretaris, senator en Vlaams minister Kleindochter van Frans Detiège – voormalig volksvertegenwoordiger
	3	De Loor Kurt	Zoon van Herman De Loor – voormalig Vlaams volksvertegenwoordiger
	4	Hostekint Michèle	Dochter van Patrick Hostekint – voormalig senator en Vlaams parlementslid
	5	Peuskens Jean-Paul	Zoon van Victor Peuskens – voormalig volksvertegenwoordiger en Vlaams parlementslid
	6	Tobback Bruno	Zoon van Louis Tobback – voormalig volksvertegenwoordiger, senator, Vlaams parlementslid en federaal minister
	7	Van Den Bossche Freya	Dochter van Luc Van Den Bossche – voormalig volksvertegenwoordiger, staatssecretaris, federaal minister en Vlaams minister
	8	Vanvelthoven Peter	Zoon van Louis Vanvelthoven – voormalig volksvertegenwoordiger en Vlaams parlementslid
	9	Wyninckx Hilde	Dochter van Jozef Wyninckx – voormalig senator en federaal minister
Spirit	1	Bex Stijn*	Zoon van Jos Bex – voormalig Vlaams parlementslid
	2	De Cock Goedele	Dochter van Dirk De Cock – voormalig Vlaams parlementslid
	3	Roppe Annemie	Dochter van Louis Roppe – voormalig volksvertegenwoordiger
	4	Van Grembergen Kerste	Dochter van Paul Van Grembergen – voormalig volksvertegenwoordiger, senator, Vlaams parlementslid en Vlaams minister
Vlaams Belang	1	Dillen Koenraad	Zoon van Karel Dillen – voormalig volksvertegenwoordiger en senator
	2	Dillen Marijke	Dochter van Karel Dillen – voormalig volksvertegenwoordiger en senator
	3	Verreycken Rob	Zoon van Wim Verreycken – voormalig Vlaams parlementslid en senator

* Politici die in de periode 2003 – 2010 van politieke partij veranderden

Bijlage 2 : sector van afkomst van de BV-politici op de kieslijsten

2003			
Sector	BV-politici		Beroep
Show	1	Nest Adriaensen	Zanger bij De Strangers
	2	Margriet Hermans	Zangeres Presentatrice
	3	Armand Schreurs	Komiek Radiopresentator
	4	Dirk Sterckx	Journalist
	5	Johan Verstreken	Tv-presentator
Actualiteit	1	Luc Beaucourt	Spoedarts
	2	Jacques Germeaux	Arts
	3	Jean Lambrecks	Vader van de vermoorde Eefje Lambrecks
	4	Marleen Temmerman	Professor Gynaecologe
	5	Flor Van Noppen	Woordvoerder van de familie van de vermoorde veearts Karel Van Noppen
Sport	1	Els De Groote	Atlete
	2	Edwig Van Hooydonck	Wielrenner
Economie	1	Kurt De Loor	Festivalorganisator (pukkelpop)
	2	Dominique Lubaki	Voorzitter VZW Jakoeboe
	3	Chokri Mahassine	Festivalorganisator (Pukkelpop)
	4	Ann Publie	Woordvoerster Dienst Vreemdelingenzaken
	5	Herman Schueremans	Festivalorganisator (Rock Werchter)
	6	Bart Van Malderen	Gedelegeerd bestuurder Ontex
	7	Paul Van Steenberge	Bierbrouwer
Middenveld	1	Andries Gryffroy	Voorzitter Unizo land van Rhode
	2	Marnix Schollaert	Actiecomité Pak De Trein
	3	Marjan Van Den Eynde	Woordvoerster Comité Ouders Tegen Drugs
	4	Inge Vervotte	Vakbondssecretaris ACV
2007			
Sector	BV-politici		Beroep

Show	1	Ivo Belet	Journalist
	2	Reddy De Mey	Journalist
	3	Walter Grootaers	Zanger bij de Kreuners Tv-presentator
	4	Margriet Hermans	Zangeres Presentatrice
	5	Dirk Sterckx	Journalist
	6	Gert Bettens	Zanger bij K's Choise
	7	Johan Verstreken	Tv-presentator
	8	Jürgen Verstrepen	Radio en tv-presentator
	9	Rob Van Eyck	Filmregisseur
	10	Peter Lombaert	Reisverslaggever voor Vlaanderen Vakantieland
	11	Marijke Pinoy	Actrice
Actualiteit	1	Flor Van Noppen	Woordvoerder van de familie van de vermoorde veearts Karel Van Noppen
	2	Gerald Kindermans	Advocaat
	3	Kris Luyckx	Advocaat
	4	Luc Beaucourt	Spoedarts
	5	Jeroen Van Laer	Onderzoeksmedewerker Universiteit Antwerpen
	6	Christine Van Broeckhoven	Moleculaire biologe
Sport	1	Tony Coorevits	Voorzitter KSK Wevelgem City
	2	Jean-Marie Dedecker	Judocoach
	3	Diego Dupont	Mental coach
	4	Marleen Renders	Marathonloopster
	5	Edwig Van Hooydonck	Wielrenner
	6	Ulla Werbrouck	Judoka
Economie	1	Françoise Chombar	CEO Melexis
	2	Kurt De Loor	Festivalorganisator (Rock Zottegem)
	3	Chokri Mahassine	Festivalorganisator (Pukkelpop)
	4	Peter Leymans	Directeur Volvo Gent
	5	Nancy Vercammen	Woordvoerster VDAB
	6	Trio Wendel	Woordvoerder Greenpeace
Middenveld	1	Meryame Kitir	ABVV-vakbondsafgevaardigde Ford Genk
2010			
Sector	BV-politici		Beroep

Show	1	Walter Grootaers	Zanger bij de Kreuners Tv-presentator
	2	Jürgen Verstrepen	Radio en tv-presentator
	3	Siegfried Bracke	Journalist
	4	Marijke Pinoy	Actrice
	5	Karel Deruwe	Acteur
	6	Johan Verstreken	Tv-presentator
	7	Pol Van Den Driessche	Journalist
Actualiteit	1	Peter Calluy	Straathoekwerker
	2	Dirk Dielen	Advocaat
	3	Flor Van Noppen	Woordvoerder van de familie van de vermoorde veearts Karel Van Noppen
	4	Eva Brems	Hoogleraar mensenrechten aan de Universiteit Gent
	5	Gerald Kindermans	Advocaat
	6	Veerle Cosyns	Kinderpsychologe UZ Brussel
Sport	1	Jean-Marie Dedecker	Judocoach
	2	Ulla Werbrouck	Judoka
	3	Veerle Dejaeghere	Hardloopster
	4	Marleen Renders	Marathonloopster
Economie	1	Chokri Mahassine	Festivalorganisator (Pukkelpop)
	2	Kurt De Loor	Festivalorganisator (Rock Zottegem)
	3	Rifij Baeke	Ondervoorzitter Vlaams huisartsensyndicaat
	4	Moniek Denhaen	Woordvoerster Touring
	5	Nik Van Gool	Diensthoofd Landelijke Kinderopvang
Middenveld	1	Rudi Kennes	ABVV-vakbondsafgevaardigde

Bijlage 3 : regressieanalyse 2010 inclusief leeftijden

1	Beta	2	Beta	3	Beta	4	Beta	5	Beta	6	Beta
Partij- toebe- horen		demo- graf. kenm.		Bekend- heid uit andere maatsch sferen		Gekend- heid uit pol. activiteit -en		Lijstken- merken		Politieke Instabi- liteit	
CD&V	0,143***	CD&V	0,135***	CD&V	0,145***	CD&V	0,114**	CD&V	0,099***	CD&V	0,041
sp.a	0,004	sp.a	0,009	sp.a	0,009	sp.a	0,009	sp.a	0,009	sp.a	0,003*
Groen!	-0,111*	Groen!	-0,087	Groen!	-0,062	Groen!	-0,047	Groen!	-0,059*	Groen!	-0,021
VLD	0,012	VLD	0,016	VLD	-0,013	VLD	0,005	VLD	-0,005	VLD	-0,023
VI. Bel.	-0,108**	VI. Bel.	-0,110*	VI. Bel.	-0,069	VI. Bel.	-0,058	VI. Bel.	-0,071**	VI. Bel.	-0,116***
N-VA	-0,052	N-VA	-0,100	N-VA	-0,064	N-VA	-0,076	N-VA	-0,078*	N-VA	0,089
LDD	-0,146**	LDD	-0,113*	LDD	-0,095	LDD	-0,077	LDD	-0,093*	LDD	-0,076
Sterkte	0,212**	Sterkte	0,289***	Sterkte	0,277***	Sterkte	0,296***	Sterkte	0,286***	Sterkte	0,363***
		Vrouw	-0,044	Vrouw	-0,026	Vrouw	-0,020	Vrouw	0,027	Vrouw	0,026
		Leeftijd	0,058	Leeftijd	0,054	Leeftijd	0,040	Leeftijd	0,034	Leeftijd	0,035*
		Kieskr.	-0,014*	Kieskr.	-0,022	Kieskr.	-0,037	Kieskr.	-0,023	Kieskr.	0,017*
		Grootte	-0,281	Grootte	-0,285	Grootte	-0,293***	Grootte	-0,200	Grootte	-0,202***
				BV	0,142***	BV	0,134***	BV	0,083***	BV	0,082***
				PF	0,180***	PF	0,165***	PF	0,123***	PF	0,135***
				Aantal	0,014	Aantal	0,016	Aantal	0,027	Aantal	0,020
						Minister	0,389***	Minister	0,220***	Minister	0,226***
								Effect.	0,224***	Effectief	0,219***
								Plaats	-0,201***	Plaats	-0,198***
								Trekker	0,457***	Trekker	0,453***
								Duwer	0,139***	Duwer	0,140***
										Pol.Stab.	-0,270**
										BV stab.	0,089***
										PF stab.	0,041*
0,152		0,227		0,278		0,426		0,689		0,700	

Bijlage 4 : regressieanalyse 2003 inclusief 'kandidaat op een Senaatslijst'

1	Beta	2	Beta	3	Beta	4	Beta	5	Beta	6	Beta
Partij-toebe-horen		demo-graf. kenm.		Bekend-heid uit andere maatsch sferen		Gekend-heid uit pol. activiteit -en		Lijstken-merken		Politieke Instabi-liteit	
CD&V	0,031	CD&V	0,024	CD&V	0,059	CD&V	0,103*	CD&V	0,080*	CD&V	0,062
sp.a-	0,006*	sp.a-	0,005*	sp.a-	0,004	sp.a-	0,002	sp.a-	0,001	sp.a-	0,001
spirit		spirit		spirit		spirit		spirit		spirit	
Agalev	-0,167**	Agalev	-0,100	Agalev	-0,066	Agalev	-0,072	Agalev	-0,093**	Agalev	-0,124*
VLD	-0,009	VLD	-0,035	VLD	-0,021	VLD	-0,052	VLD	-0,036	VLD	-0,052
VI. Bl.	-0,131**	VI. Bel.	-0,128**	VI. Bel.	-0,091*	VI. Bel.	-0,079	VI. Bel.	-0,093***	VI. Bel.	-0,101**
N-VA	-0,150**	N-VA	-0,087	N-VA	-0,052	N-VA	-0,048	N-VA	-0,072	N-VA	-0,064
Sterkte	0,173**	Sterkte	0,282**	Sterkte	0,265***	Sterkte	0,242***	Sterkte	0,231***	Sterkte	0,253***
		Vrouw	-0,11***	Vrouw	-0,105***	Vrouw	-0,084**	Vrouw	-0,045	Vrouw	-0,046
		Kieskr.	-0,020	Kieskr.	-0,009	Kieskr.	-0,008	Kieskr.	-0,002	Kieskr.	-0,005
		Grootte	-0,261	Grootte	-0,253***	Grootte	-0,237***	Grootte	-0,159***	Grootte	-0,162***
				BV	0,041	BV	0,043	BV	0,036	BV	0,037
				PF	0,203***	PF	0,151***	PF	0,105***	PF	0,089**
				Aantal	0,006	Aantal	0,044	Aantal	0,039	Aantal	0,042
						Minister	0,291***	Minister	0,154***	Minister	0,156***
						Senaat	0,245***	Senaat	0,142***	Senaat	0,145***
								Effectief	0,239***	Effectief	0,236***
								Plaats	-0,212***	Plaats	-0,210***
								Trekker	0,440***	Trekker	0,443***
								Duwer	0,078***	Duwer	0,077***
										Pol.stab.	-0,043
										BV stab.	-0,014
										PF stab.	0,037
	0,121		0,193		0,232		0,405		0,644		0,644

